

დასწავა ელიპტიკი

საქართველოს
საქართველოს

K 34. 197
2

საქართველოს

ქართული
ბიბლიოთეკა

ქართული
ბიბლიოთეკა

X110
8168

სანთა ალიზიერი

საქართველოს
ბიბლიოთეკა

Handwritten notes in blue ink: "433" and "K 34194".

სანთა ალიზიერი

„ ნ ა კ ე დ ყ ლ ი „

Rectangular stamp: საქართველოს
პარლამენტი 1967

Oval stamp: საქართველოს
ბიბლიოთეკა

И (Итан)
85-3+85-1
დ 21

იტალიურიდან თარგმნეს
ბარანა ბრეზვამი და თამაზ ჩხენკელმა

37/64

დანბეს „ახალი ცხოვრება“

„ჩემი აზრით, დიდი მასშტაბის პოეტური ალეგორია მაღალი მხატვრული ფორმაა“, მისწერა ერთ ცნობილ პოეტს თომას მანმა, ხოლო მეორე აღრესატს ასე განუმარტა თავისი ესთეტიკური მრწამსის ეს, შეიძლება ითქვას, მთავარი პრინციპი: „რეალურის მიწვიდველი ძალა უჩვეულოდ იზრდება (ხელოვნებაში), როცა მისგან იღვია, სიმბოლო გაშოკრთის“.

ჩვენი საუკუნის უდიდესი „დასაეღელი“ ხელოვანის ეს დებულება ასე შეიძლება განზოგადდეს: ყოველი ჭეშმარიტად მხატვრული ქმნილება, — ისევე, როგორც არსებითად თავად ხელოვნება, — სიმბოლურ-რეალისტურ მოვლენას წარმოადგენს, რამდენადაც მასში გარკვეულ ადგილთან და ღროსთან დაკავშირებული კონკრეტულ-ცხოვრებისეული „მასალის“ მეშვეობით ხორცშესხმულ-გამოხატულია ყოველგან და ყოველთვის ცოცხალი, სულ ახალ-ახალი სახით (ცვალებადი) იდეალური, ზოგად-ადამიანური შინაარსი. ანუ ის მხატვარი, ვისი ნაწარმოებიც ამ „ორპლანიანობასა“ მოკლებული და მხოლოდ გარკვეული ემპირიული სინამდვილის ასლს წარმოადგენს, ამ სინამდვილესთან ერთად „გარდაივლის“ თუ სულაც კვდება ხოლმე; მის შემოქმედებით მეშვეიდრობას, საუკეთესო შემთხვევაში, ვიწროდ „ისტორიოგრაფიული“ შემეცნებითი ღირებულება ენიჭება, როგორც „ყოფილ-მომხდარის“ ზერეღე მოწმობას, და არა ის ღრმა და უშრეტი შთამავონებელი ძალა, რაც კაცობრიობის მარადიულ სულიერ თანამგზავრად აქცევს ჭეშმარიტად მაღალმხატვრულ ქმნილებას.

ხოლო ყოველი ასეთი ქმნილება, იმავე თომას მანის სიტყვებით რომ ვთქვათ, მარტო თავად კი არ გვევლინება უმაღლესი ტიპის

ხელოვნებად, არამედ სათანადო „კითხვის ხელოვნებასაც მოიტხოვს მკითხველისაგან“, სახელდობრ, ვერ ითმენს „უხეშ და პირდაპირ“, „სიტყვა-სიტყვით“ აღქმას, საჭიროებს იმ პირობით სახეთა განხნას, იმ ~~კარგული~~ ენის გაშიფრვას, რომელთა მეშვეობითაც მასში ფარდობითი მასალა ფორმდება აბსოლუტურ იდეათა გამოსახატავად.

და ყოველივე ეს დანტეს ქმნილებებსაც შეეხება მთლიანად რეჟისორის „ღვთაებრივ კომედიას“, რომელზედაც თავად პოეტმა თქვა, მასში „არა ერთი, რამდენიმე აზრია, პირველი — პირდაპირი, მეორე — სიტყვებში დაფარული, ე. ი. ალგორითული ანუ მორალური“, ისე მის სიკბაბუის-დროინდელ „წიგნაკსაც“, — ასე უწოდა თავად დანტემ თავის „ახალ ცხოვრებას“, — რომელშიც ბეატრიჩეს მგოსანი უკვე გვევლინება სიმბოლურ-ალგორითული სტილის დიდოსტატად. სულაც: საგანგებოდ შეეხება, ვინაიდან დანტეს „კითხვის ხელოვნებას“ მეტადრე ის გარემოება აძნელებს, რომ მისი „სახატავი“ მასალაცა და „ხატვის“ ხერხებიც იმ ბნელით მოსილ ხანას უკავშირდება, რასაც შუასაუკუნეებს ვეძახით ხოლმე.

დასავლეთ ევროპაში ეს იყო ხელოვნების განვითარებისათვის ყველაზე შეუფერებელი თუ შიშიმე ეპოქა: არა მარტო იმიტომ, რომ რომის იმპერიის დამშობასთან ერთად მაღალი ანტიკური ცივილიზაცია განადგურდა და კულტურული პროგრესი თითქმის თავიდან, სრულიად პრიმიტიული მდგომარეობიდან დაიწყო, არამედ, უფრორე იმის წყალობით, რომ ამ პროგრესის ერთ-ერთ მთავარ „მარჯვანიზებელ“, მაგრამ ამავე დროს მამუხრუქებელ ფაქტორად იქცა ისეთი ანტიესთეტიკური ძალა, როგორც იყო კათოლიკური (ანუ „მართლმორწმუნე“) ქრისტიანობა და გელესია, ფეოდალური წყობილების ეს „უმალესი განზოგადება და სანქცია“ (ფრ. ენგელსი).

საეკლესიო ქრისტიანული მოძღვრების ზემოქმედებამ განაპირობა შუასაუკუნეთა ხელოვნების უმთავრესი ესთეტიკური ნაკლი — „აბსტრაქციონისტულ-რომანტიკული“ ტენდენციით გამსჭვალა იგი, რამდენადაც იმ ქეშმარიტებას არღვევინებდა, — რაც გოეთეს „ხელოვნების უზენაეს პრინციპად“ მიაჩნდა, — რომ „იდეალური აღამიანი“ ამპქვეყნის რეალურ სინამდვილეშია საძიებელი და არა ფიქტიურ ცისიერ სასუფეველში.

ყოველი რელიგიის ერთი უმთავრესი, — როგორც ანტიესთეტიკური, ისე, პირველ რიგში, ანტიუმანური, — მანკი ისაა, რომ იგი, როგორც

ფრ. ენგელსმა აღნიშნა, მის „საკუთარ არსს“ ართმევს ადამიანს ანუ
ღვთის თვისებად და კუთვნილებად აცხადებს იმ „ქეშმარიტად ადამი-
ანურ“ შინაარსს, იმ იდეალურ სულისკვეთებებსა და უნარს, რომელნიც
კაცობრიობას მის რეალურ-სოციალურ ყოფაში შებღალავს თუ დაკლუ-
ბია. ხოლო ქრისტიანობის „მიღწევა“ და „უპირატესობა“ კი მხოლოდ
რომ იგი, — მეტადრე კი მისი ოფიციალურ-საეკლესიო სახეობაა, —
მიანიშნავს ადამიანობის იმ „გაუცხოვებას“ ყველა სხვა რელიგიურ მო-
ძღვრებაზე უფრო დახვეწილად და ვფექტურად ახდენს. ამიტომაც ადა-
მიანის ქრისტიანული იდეალი დიდად განსხვავდება წარმართთა, ვთქვათ,
ძველ ბერძენთა იდეალისაგან; ამ უკანასკნელთა მსოფლალქმაში ღმერთებსა
და ადამიანებს შორის ჯერ კიდევ უფრო ოდენობრივი სხვაობაა ანუ
არსებითად ისინი ისე ენათესავებიან ერთმანეთს, რომ პირველნი ბარ-
დ ეშვებიან ხოლმე, მეორეთ კი (მხოლოდ უფრო იშვიათად) ოლიმპოზე
აესკლებათ, რის შესაბამისადაც ელინის თვალში სრულქმნილი ანუ მშვე-
ნიერი კაცი ღმერთებზე ნაკლები, მაგრამ მათ მსგავსად პარმონიული, —
ფიზიკურად და სულიერად თანაბრად ძლიერი, — არსებაა; ხოლო ორთო-
დოქს, თანმიმდევრულ ქრისტიანს, რომელიც ღმერთსა და ადამიანს უკვე
თვისობრივად უპირისპირებს, როგორც სულიერ-სრულყოფილსა და ხორ-
ციელ-მანკიერს, დიახ, ამ უკიდურეს სპირიტუალისტს იდეალური კაცი
ესახება ვითარცა რაღაც „წმინდად“ სულიერი არსება, რომელსაც ყოვე-
ლივე მიწიერ-ბუნებრივის, ნამდვილად ცოცხალის „დაძლევიტ“, ჩახშობი-
თა და ჩაკვლით მოუბოვებია ღმერთის „წყალობა“ და იმიერი „ნეტარე-
ბა“. და ამის შესაბამისად ქრისტიანული კათოლიციზმი „გმირად“ უსახავს
ხელოვნებას არა ცოცხალი, ე. ი. კონკრეტულ-ინდივიდუალური თვისებე-
ბით აღჭურვილი პიროვნების სახით არსებულ ნამდვილ ადამიანს, არამედ
ქეშმარიტი ადამიანის მკვდარ, უსისხლბორცო და უფერულ აბსტრაქციას,
რომელიც ფიქტიურ, ილუზორულ რეალობას იძენს, როგორც „წმინდა-
ნის“ მეტაფიზიკური იდეა. სხვა სიტყვით: ხელოვნების კანონზომიერ,
ორგანულ მისწრაფებას შეზღუდულ ემპირიულ რეალობაზე „ამაღლები-
სავენ“ ანუ იმ სრულქმნილ-იდეალურისავენ, რასაც ქეშმარიტი, კეთილი
და მშვენიერი ჰქვია, თანმიმდევრული ქრისტიანობა სძენს ყოველივე ნამ-
დვილად რეალურისადმი მტრული, ყოველივე მიწიერ-ცხოვრებისეულის
უარმყოფელი იდეალიზაციის ხასიათს; ხოლო სინამდვილის ამგვარი

დეფორმაციის ერთადერთ შესაძლებელ „ესთეტიკურ“ პროდუქტს წარმოადგენენ სხვადასხვა „სულიერ ძალთა“ და „ზენარულ სათნოებათა“ მანიშნებელი, — დიახ, არა გამოშხატველი, არამედ მხოლოდ მანიშნებელი, — მკვდარი და სქემატური, რაიმე პიროვნულ-ინდივიდუალურ თვისებათა უქონელი ალგორითმი, ასე ვთქვათ, უსახო სახეები.

მეტ-ნაკლებად ამ სქემატიზმისა და უსახობის ფაქტს შეტყობა მთელ ფეოდალურ-არისტოკრატიულ ხელოვნებას აზის, ე. ი. იმ საზოგადოების ხელოვნებას, რომელმაც ქრისტიანობა თავის ოფიციალურ იდეოლოგიად გააბატონა. ყველაზე ძლიერ ემჩნევა ეს დადი საეკლესიო მხატვრობასა და პოეზიას, რომელთა გმირები „წმინდანთა“ ქვემოლ არ ეშვებიან; მაგრამ არც საერო ხელოვნებას ეტყობა იგი სუსტად, მაგალითად, სარაინდო ლიტერატურას, რომლის „კეთილშობილი“ მიჯნური, — ჭალნიცა და ვაენიც, — იმდენად უებრო სულიერ სისპეტაკეს „წარმოსახვენ“ ხოლმე, რომ ლამის არაფრით განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან.

ცხადია, ყოველივე ეს იმგვარად როდია გასაგები, თითქოსდა შუასაუკუნეთა დასავლური ხელოვნება ერთიანად ესთეტიკური სუსტალოვანებით იყოს აღბეჭდილი. თუმცაღა მას აშკარად აკლია ის სრულძალოვანება, ის ხარისხობრივი დონე, რომელიც როგორც წინამორბედ ანტიკურ, ისე მომდევნო რენესანსულ ხელოვნებას სძენს სიდიადეს, მაგრამ, უდაოდ, არც ისეთი უმწეობა სჭირს, რომ მაღალი მიღწევები და მწვერვალები სულ არ გააჩნდეს. პირიქით, ამ ხელოვნებას არა ერთი ქმნილება იმშვენებს, რომელიც უმაღლესი ხატოვანების, ე. ი. კონკრეტულ-მატერიალურისა და ზოგად-იდუურის ერთიანობით მიღწეული სიმბოლიკის შედევრად ჩაითვლება.

ოლონდ ამ შედევრთა მსოფლმხედველობრივი საფუძველი ქრისტიანობა კი არაა, როგორც ასეთი, არამედ, პირიქით, ამ საფუძველს ისეთი ტენდენციები შეადგენენ, — ერთიველ მოძღვრებათა სახელით ცნობილნი, — რომელნიც ქრისტიანობისავე საბურველში გახვეულნი მოქმედებენ მის საწინააღმდეგოდ. და რა კეშმარითად საგანგებო პიროვნული ძალა, — ეწინარეს ყოვლისა, სითამამე, — დასვირებიან ხოლმე შუასაუკუნეთა დიდოსტატებს, რათა ამ ობიექტურ ფაქტორზე დაყრდნობით დაეძლიათ ქრისტიანული მსოფლადქმის აღნიშნული ანტიესთეტიკური ზემოქმედება! ბევრს როდი რგებია ეს ძალა. ხოლო უძლიერესი ამ რჩეულთა შო-

რის აღმოჩნდა დანტე ალიგიერი, რომელმაც ისეთ სრულფასოვან, ერთ-
დროულად ამოღებულ და გრძობად აღამიანურ სახეთა გამოცდრწვა
შესძლო, როგორც მისი მთელი პოეტური შემკვიდრეობის, კერძოდ კი,
ადრინდელივე ლირიკული კრებულის, „ახალი ცხოვრების“ გამოცდა-გმირ-
რები არიან: უკეთილშობილესი ასული ბეატრიჩე და მისი მშენებარე
მიჯნური, თავად მგოსანი.

ანუ, მაშასადამე, ამრიგად ისახება დანტეს პოეტური შემკვიდრეობის
შთავარი პრობლემა:

იდეურ პლანში — რაა ბეატრიჩე, არის ეს „ციური ანგელოსის“, ე. ი.
ამიერ-რეალური აღამიანისაგან განსხვავებული „იდეალური შინაარსის“
ხატება, თუ ესაა „ფლორენციელი გოგონა“, რომლის ხორციელ, ცოც-
ხალ პიროვნებაში ცხადდება კეშმარიტი, — კეთილი და მშვენიერი, —
აღამიანობის ნამდვილობა, მიწიერ-მატერიალური შესაძლებლობა? და ამის
შესაბამისად, — ვინაა არსებითად დანტე, ცისაქენ მაცქერალი შუასაუ-
კუნებრივი ჰიმნოგრაფი თუ ჰუმანისტური იდეალის ამიერ მადგინებელი,
ახალი, რენესანსის ეპოქისაქენ მიტყეული ხელოვანი?

და ესთეტიკურ პლანში — რაა ბეატრიჩე, არის ეს ცალმხრივი სახე,
ერთმნიშვნელოვანი, მხოლოდ განყენებული იდეის სქემატურად მანიშ-
ნებელი ალეგორია, რომელიც შუასაუკუნეთა აბსტრაქტულ-რომანტიკუ-
ლი ხელოვნების ფარგალს არ სცილდება, თუ ესაა სრული სახე, ორმნიშ-
ვნელოვანი სიმბოლო, რომლის ამიერ-რეალურ, გეოგრაფიულ-ისტორიუ-
ლი ლოკალით აღბეჭდილ, კონკრეტულ-ინდივიდუალურ თავისებურებებ-
ში ცოცხლად გამოიხატება სიერცისა და დროის ჩარჩოებიდან გამომა-
ვალი, ყველგან და მარადეამს საცნაურ-საპოვნელი ზოგად-აღამიანური,
იდეალური შინაარსი. და ამის შესაბამისად, — ვინაა დანტე, სინამდვილეს
დაპირისპირებული, უნიადაგო რომანტიკოსი, რომელსაც, როგორც გოე-
ტი იტყოდა, ხელოვნების „უმთავრესი რამ“, — მიწაზე საძებარი „იდეა-
ლური“, — „რელიგიის სფეროში ეკარგება“, თუ სრულძალოვანი რეალის-
ტი, რომლის ხელოვნება მით უფრო მაღალ ხარისხს აღწევს, რაც უფრო
ღრმად უდგას ფესვი აღამიანის ნამდვილს ბუნებასა და ცხოვრებაში?

დანტეს ძველ მკვლევართა საწინააღმდეგოდ, რომლებიც ცდილობენ
ბეატრიჩეს მგოსანი შუასაუკუნეთა ფარგლებით შეზღუდონ, ორთოდოქ-

სულ-რელიგიური მსოფლალქმის კაცად, ქრისტიანული „მორჩილებისა“ და „ამალღების“ ქადაგად დასახონ, ჩვენი დანტოლოგია იმ დიდი ხელოვანთა რიგს აკუთვნებს მას, რომელნიც თუმცაღა თავიანთი ეპოქის ნიადაგზე დგანან, მაგრამ ამავე დროს ძლევაშოსილად არღვევენ ამ ეპოქის იდეურ ჭებირებს და ისეთ სულისკვეთებებს ნერგავენ, რომელნიც უმჯობეს ახალ, წინმსწრად თაობას ემსახურებიან უკეთეს კულტურებისათვის ბრძოლის ქმედით ძალად.

დანტესადში ჩვენს ამგვარ მიმართებას ფრ. ენგელსის ცნობილი ფორმულა დაედო საფუძვლად, რომლის თანახმადაც უდიდესი იტალიელი პოეტი გვევლინება „შუასაუკუნეთა უკანასკნელ და ახალი დროის პირველ პოეტად“.

დანტეს ისტორიული ადგილის ეს განსაზღვრა ისე მექანიკურად არაა გასაგები, თითქოს მის შემოქმედებით ინდივიდუალობაში ორი პიროვნება იბრძოდეს, ვთქვათ, შუასაუკუნებრივი მოაზროვნე და რენესანსის ხანის ხელოვანი გამორიცხავდეს ერთმანეთს. მართალია, „ფენომენი დანტე“ ერთობ წინააღმდეგობრივი შოვლენაა, მაგრამ მის ამ წინააღმდეგობრიობას ღრმად დიალექტიკური ხასიათი აქვს, რის შესაბამისადაც ორი ეპოქის მიჯნაზე ერთი დანტე დგას, — მოაზროვნეა და ხელოვანიც, — რომელიც ჭერ კიდევ შუასაუკუნებრივი კულტურის ნიადაგს ემყარება, მაგრამ ისე აჭამებს და ასრულებს ამ კულტურას, რომ მას „შვინიდან“ არღვევს და ხსნის, რითაც ახალი, ჰუმანისტურ-რეალისტური ხელოვნების განვითარებას უღებს დასაწყისს.

დანტეს ისტორიული როლის ასეთი განსაზღვრა, უპირველეს ყოვლისა, იმ კონკრეტულ ხანას შეესაბამება, — XIII—XIV საუკუნეთა მიჯნას, — რომელშიც მას როგორც მაშინდელი იტალიის, ევროპის ამ პირველი კაპიტალისტური ქვეყნის, მოწინავე ქალაქის, ფლორენციის შვილს უხდება ცხოვრება. ეს ხანა იმდენად ისტორიული გარდატეხის, ძველსა და ახალს შორის გაჩაღებული ბრძოლის ეტაპს კი არ წარმოადგენს, რამდენადაც მხოლოდ პროლოგს ამ გარდატეხისა, კვირამალს ამ ბრძოლისა.

ზოლო მსოფლმხედველობრივ საფუძველს, რომელზეც დაყრდნობითაც ასრულებს დანტე თავის კულტურულ-ისტორიულ მისიას, შეადგენენ ქრისტიანობის ის „მწველებლური“ ან, უფრო სწორად რომ ვთქვათ,

ერთიველი სახეობანი,* რომლებიც, ფრ. ენველის განსაზღვრით, წარ-
მოადგენენ „ფეოდალიზმის წინააღმდეგ მიმართული რევოლუციური
აზრობის“ ერთ-ერთ მთავარ ფორმას და, ამდენად, იდეოლოგიურ წყა-
როდ ემსახურებოდნენ ეკლესიის, — ამ უძლიერესი ფეოდალური ინსტი-
ტუტის წინააღმდეგ მიმართულ „ყველა რევოლუციურ, სოციალურ და
პოლიტიკურ მოძღვრებასა“ და აგრეთვე „შეიარაღებულ მშენებლობას“

ამ მოძღვრებათა რევოლუციური არსი იმით ისაზღვრება, რომ ისინი
შედარებით მონისტური და, ამის შესაბამისად, მატერიალისტურ-ჰუმანის-
ტურ-რეალისტური მსოფლალქმის სახით უბრისპირდებიან საეკლესიო
ქრისტიანობას, რომელიც თვისობრივად განასხვავებს და მძაფრად უპო-
რისპირებს ერთმანეთს „მიწასა“ და „ზევას“, „მდაბალ“ მატერიალ სამ-
ყაროსა და „მაღალ“ სულიერ სასუფეველს, „მანკიერ“, „დამნაშავე“ ადა-
მიანსა და „სრულყოფილ“, „მართალ“ ღმერთს. ერთივესთან თანახმად,
მთელი სამყარო, როგორც ღვთის ქმნილება, თავისი შემოქმედის სის-
რულის ნიშნითაა აღბეჭდილი ანუ მის ყოველ საგანში თემცალა მეტ-ნაკ-
ლებად, მაგრამ აუცილებლად „ღვთის“ ღვთაებრიობის „ნაპერწყალი“,
რომელიც ყოველივე არსებულს ერთმანეთთან ანათესავებს და ააბლო-
ვებს, ხოლო საბოლოოდ თავის „პირველსაწყისთან“, ღმერთთან შესაერ-
თებლად ამაღლებს.

ამრიგად, ერთივესებიც იღებენ ქრისტიანობის საბოლოო მიზანდას-
ხულებას: ლამობენ „ამიერიდან“ „იმიერისაკენ“ გზის გაკაფვას, რეალუ-
რიდან იდეალურისაკენ ხიდის გადებას, რომლის გადავლითაც ადამიანი
„მიწიერი“ მანკიერებისაგან თავს იხსნის და „ზეციურ“ სრულყოფილებას
ეზიარება. მაგრამ ეს გზა თუ ხიდი იმის საწინააღმდეგოა, რასაც „მართლ-
მორწმუნე“ ქრისტიანობა, ეკლესია აღიარებს. ეს უკანასკნელი თავისი უცი-
დურესი დუალიზმის შედეგად ადამიანის უსაზღვრო დამცირებით ღმერთს
განადიდებდა უსაზღვოდ, მათ შორის ბატონ-ყმურ ურთიერთკავშირს აშ-
ყარებდა და სწორედ ამით იქცეოდა „ფეოდალური წყობილების უმაღლეს

* თუკი ქართული სახელწოდება „მწველებლობა“ გამოხატავს „მართლ-
მადიდებელი“ ეკლესიის ნეგატიურ დამოკიდებულებას ამ მოძღვრებებისად-
მი, ბერძნულიდან მომდინარე ტერმინი „ერესი“, რაც განსხვავებულ, გან-
საკუთრებულ რწმენას ნიშნავს, უფრო ობიექტურად აღნიშნავს მათ ოპოზი-
ციურ ხასიათს.

განზოგადებად და სანქციად“. ხოლო ერეთიკოსები, პირიქით, ადამიანსა და ღმერთს უფრო ოდენობრივად განასხვავებდნენ ანუ ავისობრივად ანათესავებდნენ, იმით კმაყოფილებოდნენ, რომ ღმერთს კაცზე მეტად სრულყოფილად, ხოლო კაცს არსებითად ღვთაებრივად რაცხდნენ, ე. ი. ღმერთს ადამიანურებდნენ, ხოლო ადამიანს აღმერთებდნენ და მათ შორის, მრისხანებისა და შიშის გრძნობებზე დამყარებულ უთანასწორო კავშირს, კათოლიციზმი რომ ამყარებს, შინაგანი ნათესაობის, ირრეზიონი ტოლადობის შეგრძნებიდან მომდინარე ურთიერთსიყვარულით სცვლიდნენ, რომელსაც მთელი სამყაროს მაცოცხლებელ, გამაერთიანებელ-მამოძრავებელ ძალად განადიდებდნენ.

სწორედ ამ შედარებითი მონიშნის ძალით იქცევიან შეასაუკუნეთა „ბნელ“ ეპოქაში ერეთიკული მოძღვრებანი ჰეშმარიტი ჰუმანიზმის წყაროდაც. ერეთიკოსები კი მიიჩნევენ „მიწიერ“ ცხოვრებას „ზეციურის“ მოსამზადებელ „საწუთროდ“, მაგრამ ამავე დროს მის თავისთავად ღირებულებასაც აღიარებენ და არ მტრობენ ცოცხალ „აშიერ“ ადამიანს, არ შენატრიან სიკვდილს, ვითარცა მხსნელს სხეულისაგან და ამაქვეყნისაგან, რომელთაც კათოლიციზმი „სულის დილეგად“ და „ამაოების ველად“ აცხადებს პირიქით, ისინი სიკვდილს აღიქვამენ როგორც სასტიკ უბედურებას, რომელიც ადამიანს მხოლოდ ბუნების მშვენებათ კი არ ასალმებს, არამედ უზშობს ღმერთთან ცოცხალი ერთიანობისა და, ამასთან ერთად, ცოცხლად მყოფობის განცდის უზენაეს ნეტარებასაც. ხოლო ამ ასპექტში ღვთისადმი ერეთიკული სიყვარულიც თავის წინააღმდეგობად იქცევა: ადამიანის, როგორც თვითმადგინებელი ბუნებრივი არსების, სიცოცხლის მწყურვალეობის გამომხატველ გრძნობად. და, ამდენად, ერესი თუმცაღა ვერაა მთლად თავისუფალი იმ პათოლოგიური ექსტატურობისაგან, რაც ნამდვილი, ცოცხალ-ადამიანური ბუნების ქრისტიანულ უარყოფას მოსდევს, მაგრამ მაინც კათოლიციზმის საპირისპიროდ, არსებითად ობტიმისტურ მსოფლმხედველობას წარმოადგენს. იგი გამსჭვალულია პოზიტიური, ცხოვრების მადგინებელი ტენდენციით, რომელსაც ასაზრდოვეებს ადამიანის რწმენა როგორც საკუთარი თავის, ისე გარემომცველი ბუნების „ღვთაებრიობისა“ ანუ სრულქმნილებისა.

და დასასრულ, იგივე მონიშნი ანიჭებს ერესებს ეხთეტიკურ დერიტას: რეალურ-ცოცხალი სინამდვილისადმი გულმიდრეკილნი, მასთან უშუალოდ-გრძნობადი კავშირის მაქებარნი, ბუნების, როგორც ღვთის შემოქ-

მედებითი აზრისა და უნარის დიდმშვენიერი კმნილების, ხოლო აღმზიანის, ვითარცა ღვთაების ამიერი იგივეობის აღმკმელნი, ისინი, ნათესავდ წარმართულ ხალხურ მსოფლალქმასთან ერთად, ნოყიერ ნიადაგს კმნიან ხელოვნების, კერძოდ, პოეზიის აღმოცენება-განვითარებას და ამდენად ერესების დიდ ღვაწლადაა მისაჩნვეი ის გარემოება, რომ შეასაუკუნეთა ეპოქაში, ანუ კათოლიციზმის ოფიციალური ზატონის ხანაში, ხელოვნების არსებობა და განვითარება სულაც შესაძლებელი გახდა.

კერძოდ, ამ გარემოებას ის ფაქტი ამტკიცებს, რომ ერთიკულ იდეებსა და განწყობილებებს უხდის მეტ-ნაკლებ ხარკს შეასაუკუნეთა ლიტერატურის ყველა უმნიშვნელოვანესი კმნილება, რომელთა შორის ყველაზე დიდა დანტეს „ახალი ცხოვრება“ და „ღვთაებრივი კომედია“.

დანტეს შემოქმედებითი განვითარება თავისი იდეური შინაარსით უაღრესად მთლიანია, — ერთიან მსოფლმხედველობრივ კონცეფციას დაქვემდებარებული და მწყობრი, არქიტექტონიკული თანმიმდევრობის გამომხატველი. მისი ხუთივე ძირითადი თხზულება: „ახალი ცხოვრება“, „ნადიმი“, „ხალხური ენისათვის“, „მონარქიისათვის“ და, დასასრულ, „ღვთაებრივი კომედია“, — ურთიერთთან ორგანულად დაკავშირებულ ელემენტებსა და ერთმანეთის მომყოლ საფეხურებს წარმოადგენს ერთი გრანდიოზული ნაგებობისა, რომელსაც დანტე ორი ეპოქის მიჯნაზე აღმართავს.

სახელდობრ: დანტეს ჰაბუკობისდროინდელ კმნილებაში — „ახალ ცხოვრებაში“ დასმულია იდეალსა და სინამდვილეს შორის პოეტის მიერ მისტიკურად („ზეცისა“ და „მიწის“ პირისპირობის ასპექტში) აღკმული წინააღმდეგობის გადაწყვეტის პრობლემა. უკვე აქაა დასახული დანტეს მთელი შემოქმედებითი ძალის საბოლოო მიზანი — დაძლევა „მიწიერ“-რეალური ყოფიერების ნაკლოვანებისა და ამაღლება „ზენარულ“-იდეალური არსებობის სრულყოფილებამდე. ხოლო ამ პრობლემის კონკრეტულ-პრაქტიკულ, — მორალურ, პოლიტიკურსა და ესთეტიკურ, — ასპექტში გადაკრას, სინამდვილესა და იდეალს, „მიწასა“ და „ზეცას“ შორის ჩაწოლილ უფსკრულზე ხიდის გადების ამოცანას ემსახურება დანტეს ტრაქტატები. და საბოლოოდ, აღნიშნული მიმართულებით დანტეს მიერ წარმოებული ტიტანური ძალის ყველა მონაპოვარია თავმოყრილი და ერთიან კოლოსალურ იდეურ-მხატვრულ სისტემად სინთეზირებული „ღვთაებრივ კომედიაში“, რომელიც, ამდენად, მხოლოდ თავად დანტესეული შემოქმედების გვირგვინად კი არ იქცევა, არამედ დასავლეთ-ევროპის მთელი

ძველ-შუასაუკუნებრივი კულტურის დამყარებელ და ახალორენესანსული კულტურის ფუძემდებელ ძველადღე მკვიდრდება.

დანტეს ძირითადი შემოქმედებითი მემკვიდრეობის ამ ერთიან ხასიათს არა მხოლოდ ფორმალურ-სიმბოლურად, არამედ შინაარსობრივ-რეალურად და გამოხატავს ის გარემოება, რომ ეს მემკვიდრეობა მტკიცედ შეტანილია ბატონიხეს მიერაა შთაგონებული და ბეატრიჩესადმი მძაფრდებული სიყვარულის მხოლოდ სატრფო კი არ იყო, როგორც ადამიანისათვის, და მუხა, როგორც პოეტისათვის, არამედ განსახიერებაცა და განხორციელებაც მისი იდეალისა, — იმ დიადი, ყოვლის გამსჭვალველი და შარსებელი სიყვარულისა, რომელზედაც, მგონის ოცნებით, უნდა დაფუძნებულიყო კაცობრიობის და, პირველ ყოვლისა, იტალიელთა ამაკვენიური კემშარიტად ადამიანური ცხოვრება.

პირველად „ახალ ცხოვრებაში“, ხოლო შემდეგ „ღვთაებრივ კომედიაში“, წარმოდგენილი ბეატრიჩეს სახე იმ პოეტური სკოლიდანაა ამოზრდილი, რომელიც იტალიის მოწინავე ქალაქებში ჩამოყალიბდა შუასაუკუნეთა ილევორიკის, კერძოდ, სარაინდო ლირიკის ფორმათა გადამუშავების საფუძველზე და „ახალი საამო სტილის“ სახელითაა ცნობილი. ამ სტილის შემქნელთაგან პირველს — გვიდო გვინიჩელის (1240—1276) დანტე თავის პოეტურ მამად თვლიდა, ხოლო მეორე — გვიდო კავალკანტი (დაახლ. 1259—1300) მისი უფროსი მეგობარი და თანამებრძოლი იყო. მაგრამ დანტე იმთავითვე სცილდება „ახალი საამო სტილის“ ჩარჩოებს და, სულაც, უპირისპირდება მას თავისი ძლევამოსილი რეალიზმით. ორივე გვიდო ჯერ კიდევ ვერ ერევა შუასაუკუნებრივ აბსტრაქტულ რომანტიზმს. მათ ლექსებში, მეტადრე კი კავალკანტის სონეტებსა და კანცონებში, „მადონა“ — ქალბატონი წარმოდგენდა უფრო განყენებული მორალური იდეალის უპირატესად გონებით საზრებელ ინტელექტუალურ კონსტრუქციას, ვიდრე გულთ აღსაქმელ გრძნობად სახეს, რის შესაბამისადაც, მაგალითად, კავალკანტი იმდენად კი არ წარმოგვიდგენს „ამორეს“ — სიყვარულს, რამდენადაც „მეცნიერული ხერხებით“, საღი დებულებითა და საბუთებით „ავგიხსნის“, თუ „სად ცხოვრობს“ იგი. ხოლო კავალკანტი დანტე თუმცაღა უხდის ხარკს ამ სტილს, ისე რომ, იმავე კავალკანტის მსგავსად, პროზაულ კომენტარებსაც კი ურთავს „ახალი ცხოვრების“ სონეტებსა და კანცონებს, მაგრამ ერთგანაც და მეორეგანაც, — ლექსებშიცა და მათ თანმხლებ პროზაშიც, — უპირველეს ყოვლისა გვესახება უსაზნო ტემპერამენტით მგზნე-

ბარე კაცად და ხელოვანად, რომლისთვისაც ბეატრიჩე მხოლოდ უშუალოდ და მძლე განცდის საფუძველზე იქცევა ღრმა აზრის მჩუვლ „საგანად“, პოეტურ სახედ, დიახ, სიმბოლოდ, ესთეტიკურ ფორმად.

მხოლოდ ამ მხატვრული გრძნობადობის, ამ ესთეტიკური რეალობის ძალით იძენს ბეატრიჩეს სახე დამაჯერებლობასა და შთამავრთობლობას, რომელიც კათოლიციზმის მიერ ურთ-ერთისაგან გათიშულად მარტო-მარტოდ „მიწიერ“ და „ზეციერ“ სამყაროთა, ადამიანისა და ღმერთის, რეალურისა და იდეალურის გამაერთიანებელი სიყვარულის ხატება.

მართალია, როგორც ლეტაებრივი სიყვარულის განხორციელება, ბეატრიჩე პოეტს ჩვეულებრივ ქალად როდი ესახება, არამედ უსრულყოფილესად იმ დონათა შორის, „ვინც კეთილშობილნი არიან (donne gentile) და არა მარტო ქალნი“ (თავი XIX). დანტე იშვიათად იხსენიებს მას მხოლოდ სახელით, რომელსაც მისი არსების გამომხატველად მიიჩნევს; ჩვეულებრივ პოეტი უწოდებს მას გაორკეცებულად: „კეთილშობილ ბეატრიჩეს“, „უკეთილშობილეს“. ბეატრიჩე არის „ის უკეთილშობილესი, ვინც დედოფალი იყო სათნოებათა და ყველა ბიწის მშესრელი“ (X). თავისი სათნოებით ბეატრიჩე ზენარულ, ლეთურ ქმნილებად მალდება დანტეს თვალში: „და ვხედავდი მის ისე კეთილშობილურსა და ხოტბის ღირს ქცევას, — ამბობს პოეტი, — რომ კეშმარიტად მის მიმართ შეიძლება თქმულიყო პოეტ პომეროსის სიტყვები: „მოკვდავი კაცის კი არა, ღმერთის ასულს ჰგავსო იგი“ (II). უჩვეულო რამ იყო მისი სრულქმნილება: როგორც პირველ კანცონაშია თქმული, „ამ სახეებით ნებამ უფლისა ჩვენი სსწაული მოგვივლინა ჯერარნახული“. ხოლო მისი ასეთი სრულქმნილების არსი სიყვარულია: „მისმა ხატებამ, რომელიც მიწიერ თან მსდევდა მე, — ამბობს დანტე, — მისცა სიყვარულს ძალა ჩემზე ბატონობისაო“ (II). უფრო მეტიც, ბეატრიჩე სიყვარულს კი არ აღძრავს მხოლოდ, არამედ თვითაა სიყვარული; პოეტს მის გულში სიყვარულმა გაუბა საუბარი და თქვა: „ხოლო გამოწვლილვით განმხილველი იმასაც ნახავს, რომ ბეატრიჩეს სიყვარული უნდა ეწოდებოდეს უცილოდ, ისე მგავსო იგი“ (XXIV).

მაგრამ, როგორც ლეტაებრივი სიყვარულის განხორციელებას, ბეატრიჩეს თან ჩამოაქვს მიწაზე ზენარული სრულყოფილება და ნეტარება. იგი მხოლოდ თვითონ კი არაა კეთილშობილი, არამედ თავის გარშემო აფრქვევს და ამკვიდრებს კეთილშობილებას: ბეატრიჩე „სიქველითა და სიკეთით მოსავს ყველაფერს, რასაც უშვებს“ (XXI); „...ამ ასულმა, —

ამბობს პოეტი, — ისეთი პატივი მოიხვეჭა კაცთა შორის, რომ არა მარტო მას აქებდნენ და აღიღებდნენ, მისითაც იქებოდნენ და იღიდებოდნენ ბევრნი“ (XXVII); „მისი თვალები სიყვარულის ძალმორქმელობას ამკვიდრებენ იქ, სადაც ის არ მკვიდრობს“, იგი „ქმედითობას ანიჭებს სიყვარულს იმათ გულში, ვისაც კი უმზერს“ (XX); მისგანვე იღებდა სინანულით თავისი ნაკლოვანებისა და აღტაცებით ყველა წარქმეტილ გამომ; როგორც XI სონეტშია თქმული: „თვალეები მისი საეანეა სიყვარული-სა, მისთა მკვრეტელთა სიქველის და სიკეთის წყარო; ჩაივლის იგი კაცთა შორის მდბაბალი საღმით... და ყველა მისგან ფერმიხდილი და ანათრო-ლი თავის ბიწსა და ხენეშობას დასტირის მაშინ და მათ გულს შესვრილს გულისწყრომის შორდება ბინდი... ნეტარ არს იგი, ვის თუნდაც ერთხელ მისი ხილვა წილად ზედომია“. ხოლო ის ამაღლებული შემოქმედება, რომელსაც ბეატრიჩე თვით მგოსანზე ახდენს, ასეთია: „მინდა ვითხრათ, — იხსენებს დანტე, — რომ როდესაც ის მევლინებოდა ამა თუ იმ მხრიდან, მისი მოწლე საღმის მოლოდინით გულშეძრულს არც ერთი მტერი აღარ მრჩებოდა ქვეყნად და ლმობიერების სახმილი ისეთის ძალით მეგზვნებოდა გარს, რომ მიიძულებდა ყველაფერი მიმეტოვებინა შეურაცხყოფელთათვის ჩემთა“ (XI); ამ სიკეთესთან ერთად ბეატრიჩეს ჰერეტა საკუთარი ბედნიერებისა და ცხოვრების ბედსვიანობის აღფრთოვანებული განცდით აესებდა მიჯნურის გულს; მეორე სონეტში დანტე ასე მოუთხრობს დონებს, რომელნიც „სიყვარულის გზით მიდიან“: „მე სიყვარულმა იმდენ სიტბოთი და სინაზით აღმივისო გული, რომ არაერთგზის გამიგია ჩემს ზურგსუკან ჩემზედვე თქმული: რისთვის მიეგო ნეტავ ამ კაცს ესოდენ დიდი სიხარული და ნეტარება?“

ამრიგად, ჰაბუე პოეტს ბეატრიჩე ღვთაებრივის ამქვეყნიურ გამოცხადებად და განხორციელებად ესახება და სიყვარული, რომელიც მისგან გამოსკვივის, ღმერთთან, — ზენარულ სიკეთესთან და ბედნიერებასთან, — აღამიანის ამქვეყნად ამმაღლებელ და მაზიარებელ ძალად მიაჩნია.

დანტე საგანგებოდ უსვამს ხაზს ბეატრიჩეს ღვთაებრიობის ამაქვეყნიურ, მიწიერ-ხორციელ რეალობასა და ნამდვილობას; პირველ კანცონაში, რომელიც იმ დონებს ეძღვნება, „სიყვარულის არსი რომ შეიმეცნეს“, პოეტი ლაპარაკობს ბეატრიჩეს არა მარტო „სულის სიწმინდეზე“, არამედ „მისი სხეულის კეთილშობილებისა და მშვენიების“ გამოც და, აღწერს რა „ამ სრულქმნილი არსების ზოგი ასოს სრულყოფილებას, ჯერ გაოცებით

იკითხავს: „ვითარ ეგება, მოკვდავთაგანი იყოს ეგზომ სათნო და წმიდა?“, მაგრამ „იქვე დასძინა“, ასე უპასუხებს ამ კარდინალურ კითხვას: „ამ სახებით ნებამ უფლისა ჩვენ სასწაული მოგვივლინა ჭერარხაბული მის ლეთერ ნაკეთებს მარგალიტის სწორუპოვარი ფერი გადაჰკრავს, მისი ბადალი ჭერ ბუნებას არ შეუქმნია, ხოლო სიტურფის სხვა სხვაზე არ არის ქვეყნად“.

და ასევე მიწიერად რეალური და ხორციელად სრულქმნილი არსებანი არიან ის კეთილშობილი დონებიც, რომელნიც ბეატრიჩეს ღირსეულ გარემოს ქმნიან და რომელთა შორისაც მხოლოდ პირველობს ბეატრიჩე; მათთანაც მორალურ სრულყოფილებას განუყრელად თან ახლავს ფიზიკური უნაკლობა: მათგან ერთ-ერთ ქალწულს პოეტი წარმოგვიდგენს ვითარცა „სრულად შეშველს ამქვეყნიური სიკეთით და მშვენიერებით“ (კანცონა II).

ბეატრიჩესა და მის მეგობართა არსობრივი ნათესაობა, იგივეობა არ ამოიწურება მათი ზნეობრივი კეთილშობილებისა და სხეულებრივი მშვენიერების ერთგვაროვანებით. მთელ თავის „ღვთაებრივობასთან“, „ანგელოსურობასთან“ ერთად, ბეატრიჩე თავისი მეგობრების მსგავსად გვევლინება თავისი დროისა და ქალაქის ჩვეულებრივ, რეალურ ქალად, დანტეს თანამედროვე ცოცხალ ფლორენციელ ასულად, რომლის ფსიქიკა და ფიზიკიკა სრულიად კონკრეტულ ადამიანურ და სოციალურ ნიშნებს ატარებს. ასე, მაგალითად, როდესაც მიჯნურობის სარაინდო ეტიკეტის თანახმად ბეატრიჩესადმი თავისი ტრფობის შესანიღბავად დანტე „მოჩვენებითად“ სხვა ქალს „ემსახურება“, მაგრამ, ტემპერამენტს აყოლილი, მისადმი შეტისშეტ ყურადღებას იჩენს, რის გამო ქალაქში ჰორიც კი დაიბრუნება, ბეატრიჩე შეურაცხყოფილად გრძნობს თავს და სალამს აღუყვითს პოეტს; ხოლო მას შემდეგ, რაც დანტე გადაჰრით გაწყვეტს კავშირს ამ „თერჯ-ლონასთან“ და ცხარე ცრემლით დაიტირებს ბეატრიჩეს გარდაცვლილ მამას, რაც აგრეთვე იქვეა სალაპარაკო თემად, ბეატრიჩე მოუღბება მას და კიდევაც ესაუბრება ერთ-ერთი მეგობრის, მონნა ვანნას, თანხლებით, რითაც აღტაცებაში მოჰყავს მანამდე სასოწარკვეთილი მიჯნური. — ყოველივე აღნიშნული ცხადყოფს, რომ მცდარია ზოგიერთი დანტოლოგის მიერ გამოთქმული დებულება, თითქოს „ახალ ცხოვრებაში“ ბიჩე პორტინარი ცოცხლობს „ორმაგი სიცოცხლით: როგორც რეალური ქალი და როგორც პოეტური თავყვანისცემის ობიექტი“. საქმეც ის არის, რომ დანტე

2. დანტე

საქართველოს
პარლამენტის
ინფორმაციის
მმართველობა

არა ნაკლებ ეთაყვანება რეალურ ბეატრიჩეს, რომლის სახითაც შორციელდება მის ცნობიერებაში ბეატრიჩეს იდეალური ბუნება.

აქედან, ბეატრიჩეს მიწიერი რეალობის ამ ფაქტიდან, გამოვსინჯავთ დასკვნა, რომელიც „ახალი ცხოვრების“ თეზისს წარმოადგენს: ბეატრიჩეს სათნოება ზეადამიანურია, ზეციურ-ღვთაებრივი; მაგრამ მხატვრობის კაცობა, ხორციელი არსებაა, რომელსაც მისი სათნოებები, როგორც კაცობის, როგორც სთიშავს ადამიანთაგან, არამედ, პირიქით, საყვარელს, სანატრელსა და საამაყოს ზღის მათთვის, როგორც მათ შორის საუკეთესოს, უკეთესობილესსა და უმშვენიერესს; მაშასადამე, ბეატრიჩეს პიროვნებაში რეალური და იდეალური ერთმანეთს ურთიერთს, მიწა და ზეცა, ადამიანური და ღვთაებრივი ერთდებიან; ბეატრიჩეს სახით ღვთაებრივი მიწიერად ხორციელდება, ანდა ზეციურ-ღვთიური სათნოება მიწიერ-ადამიანური ბუნების უსრულეს თვისებად, უმაღლეს დავვირგვინებად შედგება; ბეატრიჩე ის ქმნილებაა, რომელიც ადამიანს ღმერთამდე ამაღლებს და მიწიდან ზეციურ სინათლეს აფრქვევს; როგორც ეს პირველ კანცონაშია თქმული: მისი სახით, „ამქვეყნად ჰგვის არსება — ხორცმემოსილი სასწაული, სულმნათი, რომლის თვალშეუღვამმა ბრწყინვალეობამ ზესკნელს უწია“. და პოეტის ამ მიწასა და მის მკვიდრს — ადამიანს შესტრფის, ეთაყვანება რა მათი ღვთაებრივი სრულქმნილებისა და მშვენიერების მჩენელ თავის სატრფოს, ბეატრიჩეს.

მაგრამ ბეატრიჩე, როგორც ჩვეულებრივ ითქმის, უდროოდ გარდაიცვალა.

პოეტის წინაშე, რამდენადაც ცნობიერად იგი ქრისტიანობის ფარგლებს ვერ სცილდება, ბუნებრივად ისმის კითხვა, თუ რატომ გაშორდა ბეატრიჩე თავის მიწიერ სასუფეველს, რისთვის გაცეცალა ადამიანთ მოღვმას, რომელთა დამამშვენიებელიცა და რომელთაგან განდიდებულიც იყო? იგი ხომ უზადო და სპეტაკი იყო და, ამდენად, მისი „წასვლის“ მიზეზი თვით მასში ვერ იქნებოდა, ე. ი. ამქვეყნის უღირსი ის ვერ გახდებოდა. ეს მიზეზი, უთუოდ, მის გარეთ, გარემომცველს ქვეყანაში, ადამიანებში ძევს. ამ ასპექტში პოეტის წინაშე აღძრულ კითხვას ორგვარი პასუხი შეიძლება გასცემოდეს: ორთოდოქსულ-კათოლიკური და ერეთიკული.

პირველის თანახმად, ბეატრიჩე იმიტომ უნდა გასცლოდა ამქვეყნიანს, რომ ეს უკანასკნელი, როგორც „ამაოებისა და ცოდვილების ველი“, არ

წარმოადგენს მის სასუფეველს, და იმის გამო განშორდა კიდევ ადამიანთ
გარემოს, რომ ამ უკანასკნელის „სიმდაბლეს“ ვერ შეეგუა, ვერ შეეთი-
სა მისი „ზენარული“, არა ადამიანური, არამედ „ღვთაებრივი“ სული.
„ახალ ცხოვრებაში“ თითქოსდა ვხვდებით კიდევაც ამგვარი პასუხის მინა-
შვავს. სახელდობრ, ჯერ კიდევ იმავე პირველ კანცონაში ქვემოთა, ქვე-
მოთა აღნიშნავს, მიწაზე სულმნათ ბეატრიჩეს „ბრწყინებულმა“ ხელსაქმე
უწიარა“, „ამგვარად უხმობს ღვთიურ ინტელექტს“: „...ცათა სენელი, ვის
გულსავე სრულყოფილებას მხოლოდ ეს ტაბილი და ნათელი სული აკ-
ლია, წმინდათა დასთან თანაზრახვით, თავის შემოქმედს მის ამ ქვეყნიდან
ამაღლებას ემუდარება“. და მეუფეც ასე უპასუხებს ამ ვედრებას: „ო, კე-
თილნო, ჯერ არ ვაპირებ, გამოვიწვიო ის ქვეყნიურ სამყოფელიდან, რად-
გან მის ღვთიურ სიახლოვეს დაკარგავს იგი, ვინც ჯოჯოხეთში ბოროტ
სულებს ჯიქტრ მიახლის: კრულნო, მიხილავს მე ნეტართა დიდი იმედი“.

მაგრამ, ნამდვილად, აღძრულ კითხვაზე დანტეს მიერ გაცემულ პასუხს
ცოტა რამ აქვს საერთო მიწისა და ზეცის, ადამიანისა და ღვთის კათოლი-
ციტურ დაპირისპირებასთან, რომელიც, როგორც აღინიშნა, მათ შორის
რეალურ-თვისობრივ კავშირს გამორიცხავს. ნამდვილად ეს პასუხი იმ რე-
ლატივიზმს ემყარება, რომელთაც ერეთიკოსები ქრისტიანულ დუალიზმს
თუმცა საბოლოოდ კი ვერ ხსნიან, მაგრამ არსებითად მაინც არბილებენ,
რომლის თანახმად „ღვთაებრივი“ მიწა და ადამიანი მხოლოდ ნაკლებ
სრულყოფილნი არიან, ვიდრე თვით ღმერთი.

ამ მხრივ, უწინარეს ყოვლისა, ისაა საყურადღებო, რომ „ახალ ცხოვ-
რებაშიც“ და შემდგომ თხზულებებშიც დანტეს არსად არ მიაჩნია მიწიე-
რი სამყარო მხოლოდ „ამათებისა და ცოდვილების ველად“, ხოლო მიწიე-
რი ადამიანი მარტო „მტერისაგან“ წარმოქმნილ მანკიერ არსებად, მისი
ხორციელი ბუნება „სულის დილეგად“. მართალია, „ახალ ცხოვრებაში“
იგი ხშირად უწოდებს ამიერ ცხოვრებას „საწუთროს“, მაგრამ (უფრო
დაწვრილებით ამაზე ქვემოთ იქნება თქმული) მხოლოდ ბეატრიჩეს სიკე-
დილთან დაკავშირებით; დანტე არსად არ ამბობს იმას, რომ ესე ქვეყანა
თავისთავადაა „უსასოების“ ველი, არამედ იმას უსვამს ხაზს, რომ იგი
ბეატრიჩეს მისგან წასვლის შემდეგ და, რაც მთავარია, თვით პოეტისათვის,
სატრფოს განშორებული მიჯნურისათვის იქცევა ასეთად. მაგალითად, ასე
იწყებს იგი XXXI თავს: „მას შემდეგ, რაც ეგ უკეთილშობილები სული
ასე მოულოდნელად გაეყარა თავის მშვენიერ სხეულს, ზემორე ხსენებული

ქალაქი ქვირის დაემსგავსა და ოხერს, ყოვლგნით ხელ-აღუპურბრელსა და ყოველი ღირსებისაგან განძარცვულს და მაშინ, ამ უნუგეშო და უსიხარულო ქალაქში ჭერ კიდევ ტირილად მჯდარმა, მისი უსასოებისათვის წიგნი მიეწერე მანდაურ წარჩინებულთ...“ (კურსივი ჩემია — ო. ჯ.) ასევე, დანტე არსად არ მიიჩნევს ადამიანსაც მანკიერ და მდაბლს, მანკიერ ბატონიჩეს ლვთაებრივობისათვის უცხო არსებად. მართლაც, ღირსი ქვეით, ადამიანთ მოდგმას მისი მრავალი უღირსი შვილი, უხამსი და ცოდვილი არსება ამდაბლებს; პოეტი (ერთი მხრივ, თავისი პატრიციური სოციალური შეგნების, ზოლო, მეორე მხრივ, „ახალი საამო სტილის“ იდეოლოგიური ტენდენციის შესაბამისად) ბეატრიჩესა და მისდამი თავისი სიყვარულის განსახიერებისას გარკვეულ არისტოკრატიზმსაც კი იჩენს. მაგალითად, პირველ კანცონას, რომელშიც ბეატრიჩეს მორალური არსია გახსნილი, იგი განაჩივებს „მდაბიორთაგან“ (gente villana) და წარგზავნის „სათნო ქალებთან და ქველ ქაბუკებთან“; რადგან მხოლოდ ამათ შორის პოეებს და შეიცნობს ეს კანცონა, „ვითარცა სასწაულს“, თვის მსგავსსა და შესაფერის სიყვარულს; თანაც, ამ კანცონის განმარტებისას პოეტი დასძენს: „ცოტა არ იყოს, ვშიშობ, რომ ამდენი დაყოფითაც ბევრს გაეუცხადებ მის ფარულ არსს, რასაკვირველია, თუ ბევრნი იქნებიან ისინი, ვის ყურამდე შიალწევს იგი“ (XIX). მაგრამ ამ gente villana-ს არსებობას დანტე ოდნავადაც არ მიიჩნევს კაცთა ჯურის, ადამიანური ბუნების არსობრივი მანკიერებისა და სიმდაბლის საბუთად, არამედ, პირიქით, იმ აზრს ადგას, რომ „მდაბიორთა“ არსებაც ლვთაებრივ-ადამიანურია, მაგრამ მხოლოდ დაქვეითებული, რის გამოც არც მათთვისაა მიუღწეველი ბეატრიჩე, რომელიც „სიქველთა და სიყვითთ შოსავს ყველაფერს, რასაც უმზერს“ და „სიყვარულის ძალმორკმულობას ამკვიდრებს იქ, სადაც ის არ მკვიდრობს“.

ამგვარად, ბეატრიჩეს გარდაცვლის ფაქტის ერეთიკული მსოფლალქმის ასპექტში გააზრებით, დანტე იღებს თავისი „წიგნაკის“ მსოფლმხედველობრივი კონცეფციის ანტითეზისს: „ლვთაებრივი ბეატრიჩე“ იმიტომ გაცილდა ამ ქვეყანას, რომელიც ამიერიდან თავის მთიებს მოკლებულ ბნელეთად ესახება მგლოვიარე მიჯნურს, რომ ზეცა უფრო შესაფერი იყო მისი — ბეატრიჩეს — სრულქმნილებისათვის.

პოეტი ასე ყვება ზოგ „რაიმეს“ ბეატრიჩეს „ამ სოფლით განსვლისათვის“: „არსთა გამრიგემ სასუფეველის კარად იხმო ეგ უკეთილშობილესი,

რათა სასუფეველის დედოფლის, წმიდა მარიამის აღმის ქვეშ (ვის სახელ-
საც ასეთის მოწიწებით წარმოთქვამდა ხოლმე ნეტარი ბეატრიჩე) მარადი-
ული დიდებით შეემოსა იგი“ (XXIX). მართალია, ერთგან (მესამე კანცო-
ნის მეორე სონეტში) თითქოსდა საცხებით ორთოდოქსულად ~~კრძალულად~~
რომ უფალს „უტკბილესი ნდომა“ აღეძრა „თავისთან; ~~სხვა სხვა~~ ~~სხვა სხვა~~
უშრეტი წყარო; და იხმო კიდეც, რაჟი მისმა მალაღმა ნებამ ასე იხება:
არა ღირს ვართ ჩვენ, მიწიერნი, ეგზომ სიწმინდეს და დიდებას აქ ვიპარ-
ხაედეთ“. მაგრამ ეს უკანასკნელი არგუმენტი, — „არა ღირს ვართ ჩვენ“, —
სრულებით არაა ნაკარნახევი ამა ქვეყნისადმი კათოლიკური მტრობით და
სულაც არ გულისხმობს იმას, თითქოს მატერიული ყოფიერების ფორმე-
ბი ბეატრიჩეს სულიერ სრულქმნილებას ეუცხოვებინ და ახშობენ; პირ-
იქით: იმავე კანცონის მომდევნო, მესამე სონეტს დანტე იმის აღნიშვნით
იწყებს, რომ ბეატრიჩეს სულმა მშვენიერი სხეული დასტოვა; რომ, სა-
ბედლობრ: „შემოიძარცვა მშვენიერი შესამოსელი ზეგარდმო მადლით შემ-
კობილმა უმანყო სულმა და მიაშურა უშვეიდეს და უშფოთველ სადგურს“.
პოეტი იმას ამბობს, რომ ბეატრიჩე არა ქვეყნის მანკიერებათა იძულებით,
არამედ თავისი სიკეთის ძალით ამაღლდა და რომ მისი „არააშიერი“ სრულ-
ქმნილება, რომელიც დიადად, მაგრამ მანც არა სრულად იხენდა თავს
მის მიწიერ სიცოცხლეში, ახლა მთელი სიძლიერით გაბრწყინდა; რომ
ღვთაებრიობის ის ნათელი, რომელიც მისი ხორციელი ბუნებიდან ესოდენ
დიდებულად გამოკრთოდა, ახლა სრული სიწმინდითა და მგზნებარებით
აღვარდა; სრული შინაარსი მესამე კანცონის იმ სონეტისა, რომელიც მი-
წიერი სასუფეველის ბეატრიჩეს სიწმინდისათვის შეუფერებლობის, „უღირ-
სობის“ დამოწმებით მთავრდება, ასეთია: „აჲ ბეატრიჩეს სული ბრწყინავს
ზესკნელის კართან, იქ, სადაც ნათლით ხარობს წმინდა ანგელოსთ დასი, —
მათთვის, მათ გამო მიგატოვათ, სათნო ასულნო! არა სიცივემ უთმინარმა
წარგეტაცა იგი და არა სიციხემ, — ასე მხოლოდ სხვები კვდებიან, არა!
სიწმინდე იყო მისი წასვლის მიზეზი, ვისმა უსაზღვრო დიდებამაც ზე-
სკნელს უწია და განაბრწყინა ზეცის ბქენი იმგვარის ძალით, რომ თვით
უფალი საუკუნო სასუფეველში განაცვიფრა...“ ხოლო ამ კონტექსტში სო-
ნეტის დამამთავრებელი „არგუმენტი“ მხოლოდ იმ აზრის შემცველი ჩანს,
რომ „მიწა“, „ქვეყანა“ ბეატრიჩეს სიკეთეს მთელი სისავსით ვერ ავლენს.
თანაც აქ არსებითად ნიშანდობლივია ის ნიუანსი, რომ დანტე კაღნიერად,

ორთოდოქსი ქრისტიანის თვალში სულაც „მკრებელუდად“ ახდენს იმის აქცენტირებას, რომ იმდენად ბეატრიჩე კი არ ხდება თავისი სიკეთით ზეცის ღირსი, რამდენადაც ზეცა შეჰფერის ბეატრიჩეს სიკეთეს, რომლის ბუნებრივობის ნიშნით აღბეჭდილმა მშვენიებამ აქ სრული ძალით გააბრწყინა, ანდა რომ, სულაც, მისმა ამალლებამ მარტო მისი საკეთარი ბეატრიჩეს, მშვენიება კი არ სრულქმნა, არამედ თავად ზეცა შეჰქადაგა სიკეთე-ვალეზა. მეჩვიდმეტე სონეტში ეს უქანასკნელი მოტივი „გაკვრითა“ გამოთქმული: ბეატრიჩეს სახე „დღეს უფრო მეტად ღირსეულს — გრძელ და საუკუნო-სამყოფელს ამკობსო“; ხოლო მეოთხე კანცონა იმის ხაზგასმით მთავრდება, რომ ბეატრიჩეს „მშვიდმა, უბიწო და უხრწნელმა მშვენიებამ“, მას აქეთ, რაც „ჩვენ თვალთა მზერას ვასცილდა“ და „უხორცო და ზეციურ მშვენიერებად იქცა“, ისე „გაანათა სამყარონი სიყვარულის მზით“ და ისე „გააბრწყინა ციურნი დასნი“, რომ თვით „ანგელოსთა ყოვლის ნომცველი გონება განაცვიფრა“. აქ ბეატრიჩე ღვთაებრივი სიკეთისა და მშვენიერების საწყისად, დემიურგად თუ არა, სუბიექტად, მატარებლად მაინც იქცევა, რომელიც ჯერ მიწას აფრქვევდა ზენარულ მადლს, ხოლო ახლა თვით ზეცას ასხივოსნებს თავისი მიწიდან აღელენილი, მაგრამ ახალის ძალით აშუქებული სრულქმნილებით. ამ ასპექტში იშლება არსებითი სხვაობა მიწასა და ზეცას შორის: სიკეთე და მშვენიერება უკვე აღარ წარმოადგენენ ზეციერი ყოფიერების პრიორიტეტს, არამედ მთელ სამყაროზე არიან განვრცობილნი, როგორც მისი ღვთაებრივი სუბსტანციის ატრიბუტი, რომელიც, პოეტის მიერ ბეატრიჩეთი სიმბოლიზირებული, თუმცა არათანაბარი ძალის, მაგრამ ერთგვარი „სასიყვარულო სხივის“ ნათელს ქდენს ყოველივეს.

ამგვარად ეზიარა თავისი საკუთარივე ამალლებულობის ძალით ბეატრიჩე (თუმცა ღვთის შემოქმედებითი უნარის სასწაულებრივი ქმნილება, რომელიც „არაამქვეყნიურ სამყაროს წარმოაჩენს“, მაგრამ მაინც ასული „მიწიერი“ მამისა, რომლის განტევენბასაც მასთან ერთად დანტეც გლოვობს XII თავში) უფრო სრულყოფილ, „ახალ“ ცხოვრებას, რომელშიც მთელის სიუხვით ასხივოსნდა მისი ღვთაებრივი არსება.

მაგრამ „ძველი“, მიწიერი ცხოვრების ეს ნეგაცია იმ რიგის აღმოჩნდა, რომ იგი არა თუ გამორიცხავს, არამედ, პირიქით, ემყარება „მიწიერისა“ და „ზეციურის“ არსობრივ ერთიანობას, და როგორც ასეთი, აუცილებელს

ხდის და პოტენციურად კიდევაც შეიცავს „ადამიანურსა“ და „~~ღვთა~~
ებრივს“ შორის იმ ხინთევს, რომლის მიღწევა დანტეს შემოქმედებში სა-
ბოლო მსოფლმხედველობრივ და ესთეტიკურ მიზანდასახულებას წარ-
მოადგენს.

ეს ნეგაცია არ წარმოადგენს მიწიერ-რეალური სამყაროს [სამყარო] ||
ყოფიერების არსობრივ უარყოფას. დანტესათვის ორგანული ~~საქმიანობის~~ ~~საქმიანობის~~ ~~საქმიანობის~~
ქვეყნისადმი ნიპილისტური დამოკიდებულება, მიწიერების ამოებად, არა-
რაობად მიჩნევა. მართალია, ისიც ლაპარაკობს ამიერი არსებობის უმკვიდ-
რობაზე, სწრაფ წარმავლობაზე, მაგრამ სრულებით არა კათოლიციანური
აზრით, რომელიც ამ არსებობის არაკეშმარიტობასა და დაგმობის აუცა-
ლებლობას ამტკიცებს და მის წინმოკლეობას ესაღმება. სწორედ თავისი
სიცოცხლის მწვერვალების კონსტიტუციით იწყებს დანტე ოცდამესამე
თავსა და მის შესატყვის მეორე კანკონას, რომლებიც ბეატრიჩეს გარ-
დაცვლის „წინაგრძნობით“ არიან შთაგონებულნი და მთელი „წიგნაქის“
იღვერ ბირთვის შეადგენენ.

პოეტის „სხეულის ერთი ნაწილი“ მტანჯველმა სენმა შეიპყრო და „მე-
ცხრე დღეს, „როცა თითქმის აუტანელი ტკივილი“ იგრძნო, მის „ხრწნად
სიცოცხლეზე“ ფიქრმა შეიპყრო სხეული: „და რა განვეკრიტე, — ყვება
დანტე, — რაოდენ მსწრაფლწარმავალია მისი ბუნება, არა მარტო სნეუ-
ლისა, მრთელისაც კი, ტირილი ვიწყე საკუთარი უმწეობის შეგნებით შეძ-
რულმა“. ხოლო ამ აღიარების შემდეგ პოეტი განაგრძობს: „და ხმამალა
ოხვრით ასე ვუთხარი თავს: „რადგან გარდუვალი არ გადავა, უთუოდ,
უკეთილშობილესი ბეატრიჩეც მოკვდება-მეთქი ოდესმე“. ამ დასკვნამ კი
ისე „მოულო ცნობა“ მიჯნურს, რომ ბოღვა დააწყებინა და კოშმარული
ხილვა ექმნა, თითქოს ჯერ ვილაყ „თმაგაშლილმა ასულებმა“ უთხრეს: „შენც
მოკვდებიო“, მერე კი საზარელმა აჩრდილებმა ჩასძახეს: „შენ უკვე მკვდა-
რი ხარო!“ სატრფოს სიკვდილის აუცილებლობასა და საკუთარ სიკვდილს
პოეტი კოსმიურ კატასტროფად აღიქვამს: „მეჩვენებოდა, — ყვება იგი, —
თითქოს მზე ჩაპქრა, და ვარსკვლავები ისე მწუხარედ აკიაფდნენ ზეცის
თავანზე, გეგონებოდათ, ტირიანო უმზეოდ შთენილნი; მეჩვენებოდა, თით-
ქოს ფრინველები სეტყვასავით ცვიოდნენ ძირს და საზარლად იძროდა მი-
წა“ და დასასრულ, როცა „ამ ხილვით შემებარსა და შეძრწუნებულს ერ-
თი მეგობარი გამოეცხადა, რომელმაც უთხრა: „ნუთუ არ იცი, დღეს მიიც-

ვალა შენი მზეო, სოფლის მშვენება, — მას უკვე რაღაც ეჩვენება, რომ ტირის, არამედ ნამდვილად წასკდება ცრემლები: „და მაშინ, — გუტუნება პოეტი, — საწყალობლად ავტირდი, და ვტიროდი არა მართო წარმოსახვაში, არამედ ცხადადაც, ცხადი ცრემლებით“.

ამრიგად, ბეატრიჩეს გარდაცვლა მიწიერი ცხოვრებით, „სუსტი სიმტკიცით“ არის პირობადებული; მაგრამ, წინააღმდეგ უპირობო ასკეტისა, რომელსაც ცხოვრების უმტკიცობისა უხარია, რამდენადაც ისე ქვეყანა მანკიერად მიაჩნია, და რომელიც შენატრის და ესალმება სიკვდილს, როგორც ამიერ ცდუნებათა და უბედურებათაგან მხსნელს, დანტე ტრაგიკულად აღიქვამს როგორც ერთს, ცხოვრების „სისუსტეს“, ისე მეორესაც, სიკვდილს, რამდენადაც მას ბეატრიჩეს გარდაცვლამდე აზრად არ მოსვლია და გულთანაც არ გაჰკარებია ამიერი არსებობით უქმყოფილება. მეტიც, იგი იმდენადაა შესისხლბორცებული რეალურ, ერთადერთ ცოცხალ სინამდვილესთან ამა ქვეყნისა, რომ თავდაპირველად ვერც კი წარმოიდგენს ამ სინამდვილის გარეშე არსებობის შესაძლებლობას: მას ბეატრიჩე, როგორც მისი ხორციელი სიტურფით, ისე მშვენიერებითურთ, მხოლოდ ამაქვეყნად წარმოუდგენია ცოცხლად და მის „გარდაცვლას“ აღიქვამს, როგორც სიკვდილს მისას; მას შემდეგ, რაც შეგობარმა ბეატრიჩეს „ამაქვეყნიდან განშორება“ ამცნო, „ნამდვილად მტირალს“ ეზმანა მას, თითქოსდა ხედავს, თუ როგორ ბრუნდება „ზესკენლს“ ანგელოსთა დასი, რომელსაც „უსპეტაკესი ღრუბლის ქელის“ სახით ბეატრიჩეს სული მიუძღვის; და პოეტი დასძენს: „და მაშინ ასე მომპართა გულმა, ამდენი სიყვარულის საყოფლომ: „ქეშმარიტად მკვდარი დევსო ჩვენი ქალბატონი“. ხოლო რეალური, მიწიერი ყოფიერებისადმი ამ გულმოდრეკილების ასპექტში (მიღრეკილებისა, რომელიც არსებითად, არც მისი სატრფოს „გარდაცვლის“ შემდეგ დაშრეტია დანტეს) ასე აიხსნება ბეატრიჩეს „ამაღლების“ ფაქტი: ბეატრიჩე იმიტომ „განშორდა“ ამაქვეყნიურს ცხოვრებას, რომ ეს უკანასკნელი არა თავისი მანკიერებით, არამედ უქმარობით იყო მისთვის, ბეატრიჩესთვის, შეუსაბამო, და თუკი ცხოვრების „უქმარობა“ შეიქმნა ბეატრიჩეს „განშორების“ მიზეზი, ამავე ცხოვრების არსობრივი სრულქმნილება აღმოჩნდა საფუძველი ბეატრიჩეს „ამაღლებისა“. ბეატრიჩეს „სულის ნათელი“, რომელმაც „ზესკენლს უწია“, პირველად ხომ მისი ხორციელი ფორმებიდან გამოკრთა; იმ სიკეთემ, რო-

ქელმაც ზეცა მის ღირსად აქცია, ხომ მის მიწიერს ბუნებაში ჰყოფა თავი-
ნი ხამდვილობის დადასტურება, და, როგორც ასეთი, ზგი იმიტომ კი არ
ამაღლებულა თავის „შესაფერის“ სასუფეველში, რომ „მიწიერ“ არსებით
ადამიანთ ეუცხოვებოდა, არამედ იმის ძალით ეწია „ახალს“ ცხოვრებას,
რომ მათ — ადამიანთ — შორის იყო საუკეთესო, უკეთესობის „და“
უმშვენიერესი.

ამდენად, ბეატრიჩე თავისი „ამაღლებით“ როდი წყვეტს კავშირს ქვე-
ყანასთან და მის მკვიდრებთან, ადამიანებთან, რომელთა „შემკრებ“ გამო-
სახველად უკვე „ახალ ცხოვრებაში“ (ისევე, შემდეგ „ღვთაებრივ კომედი-
ში“) წარმოადგენს დანტე საკუთარ თავს. ბეატრიჩე, პირიქით, აახლოვებს
ურთიერთთან მიწასა და ზეცას, „შუამავლად“ დგება ადამიანებსა და
ღმერთს შორის. ბეატრიჩე ხომ უსრულყოფილესი ანუ მხოლოდ ერთ-ერთ
თი განმავორციელებელია და მატარებელი იმ ღვთაებრივი სიყვითისა, რო-
მელიც სიყვარულის სახით სამყაროს განმსჭვალავს; ამიტომაც თავისი „წა-
სვლით“ მას როდი „განუძარცვავს“ ქვეყანა ღვთაებრივობისაგან; სიყვარ-
ული შიინც დარჩა მიწაზე, მხოლოდ „დაობლებული“ და თავისი უბრწყ-
ყინვალესი ქალბატონის უყოლობის გამო მგლოვიარე, როგორც მესამე
კანცონის პირველ სონეტშია თქმული, ბეატრიჩემ, შეერთო რა „ნეტარ-
თა სირას“, ამქვეყნად „დააგდო სიყვარული დაობლებული“. და ასევე და-
ობლებულნი და მგლოვიარენი დარჩნენ ადამიანნი (მათ შორის კი უველა-
ზე მეტად დანტე), რომელნიც, როგორც საკუთარი, ადამიანური, ბუნების
უზენაეს გამოცხადებას ეტრფოდნენ ბეატრიჩეს. მაგრამ ეს მგლოვიარება,
ბეატრიჩეს „ამაღლებამ“ მიწად რომ დატოვა, არაა იმ უსასოებოთა და სა-
სოწარკვეთილებით გამსჭვალული, რომელთაც კათოლიკე მორწმუნეს
უნერგავს ღვთაებრივი საწყისისაგან მოწყვეტილობისა და გაუცხოებულო-
ბის განცდა. უსასოებოთა და სასოწარკვეთილებით დანტე მხოლოდ წამი-
ერ რჩება პერობილი, აფექტის ქვეშ მყოფი, როდესაც მას, ბეატრიჩეს გარ-
დაცვლის პირველი განცდით თავზარდაცემულს, თავისი სატრფო მკვდრად
მიაჩნდა და, ჰამლეტის სიტყვებით რომ ითქვას, „დროთა კავშირი“ დარღ-
ვეულად ესახებოდა. ხოლო რამდენიმედ გონს მოსული, — მას შემდეგ,
რაც განსვენებულისათვის თვალის მიპყრობის უნარი მიეცა და დაინახა,
რომ ბეატრიჩეს „სახეს ისეთი ანგელოსური სიმშვიდე გადაჰფენია, თით-
ქოს ამბობდა: „ვეზიარეო კემშარიტი სიმშვიდის წყაროს“, — დანტე გრძ-
ნობს, რომ ამ სიმშვიდემ მასაც „დაუაშა“ ეგზომ „შეკირვებული“ სული

და ცხარედ შესთხოვს „ტკბილად“ ქვეულ სიკვდილს, „მეც, მთავებო, სულთა სირას შემრთე, მაღალოო“. ანუ ამ სიმშვიდესთან ერთად არიდების მგოსანს, — და მასთან ერთად სიყვარულსაც, — ამაყვეყნისაგან „განშორების“, მასზე „ამაღლებისა“ და ბეატრიჩესთან კვლავ დაახლოვების გარდაუღებაზე წადილი. ცათა უსაზღვრო სასუფეველის მიმართ მნიშვნელოვანი პოეტი ტირილით ასე ლაღადებს: „ეჰა, სულო დიდმშენებელი, სულო დიდმშენებელი შენი მხილველი“ (XXIII). და ამ წადილით, ამაღლებულ ბეატრიჩესაკენ ამ ზესწრაფვით პოეტი კიდევაც დასძლევს — თუმცაღა არა უცებ, საამისოდ მას მთელი წელიწადი დასჭირდება! — თავის კავშირს: სატრფოზე განუწყვეტლივ მაფიქრებელ-მგოდებელი მიჯნური წლისთავზე იგრძნობს, რომ მის „მწირსა და უდაბურ გულში კვლავ გაიღვიძა სიყვარულმა“, რომელმაც „ყველა სულთქმას ამნაირად მიმართა: გასწით, გამშორდით აწვე...“ და ისინიც, „საწყალობელი ხმით მოტირალნი“, უმაღლ განშორდნენ... (სონეტი XVIII).

მაგრამ, თავის მხრივ, არც ზეცად „განსვენებული“ ბეატრიჩე რჩება გულგრილი და უზრუნველი მისი „ამაღლების“ გამო დამგლოვიარებული და მისკენ მსწრაფი პოეტისადმი; მართალია, ეს მოტივი, მხოლოდ გაკვრით იჩენს თავს „ახალ ცხოვრებაში“, — დანტე ერთგან (მესამე კანცონაში) მტკიცე რწმენას გამოსთქვამს, „შეისმენს ჩემს ვაებას და არ გამწირავს მისი მაღალი, მოწყალე და მღმობელი სულიო“, — მაგრამ აქ გარეგნით ჩანს იმ საბასუხო სიყვარულის ჩანასახი, რომლითაც ბეატრიჩე „ღვთაებრივ კომედიასა“ გამსჭვალული დანტესადმი, როგორც თავისი ღვთაებრივი თანამოქმისა და თანამოგვარისადმი, და რომელიც გზას უშუქებს და ძალას უნერგავს მიწიერების „უსიერი ტვერიდან“ ზენარული სინათლისაკენ მღტოლვარე პოეტს.

და ასე ხდება, რომ ბეატრიჩეს „ამაღლებამ“, „განშორებამ“ კი არ გასწყვიტა, არამედ უფრო გააცხოველა, უფრო ქმედითი პყო „მიწასა“ და „ზეცას“ შორის კავშირი, გააძლიერა ურთიერთდაახლოებისაკენ მათი სასიყვარულო სწრაფვა: ერთი მხრივ, მიწაზე „ობლად“ შთენილნი მოყვასნი მიიღტვიან ბეატრიჩესთან მის ახალ სასუფეველში ახლებურად, ქეშმარიტად სრულად შესაერთებლად, ხოლო მეორე მხრივ, მათკენ ზემოდან მაუქერალ ბეატრიჩეს მოწყალე, მზრუნველ თვალთავან ეფრქვევა მათ ამ ღტოლვის აღმამტრენი ვნება სიყვარულისა. ამგვარად იქცევა „ამაღლე-

ბული" ბეატრიჩე არა მხოლოდ სიმბოლოდ, არამედ აქტიურ ფაქტორად
იმ სინთეზისა, რომელსაც თავისი შემოქმედებითი მოწოდების იდეალად
სახავს დანტე, სინთეზისა, რომელიც თემცა იდეალისტურ-მისტიკური
ფორმით, მაგრამ, ამავე დროს, ღრმად ჰუმანისტურია, ცხოვრების მტკიცე
ყველ მადგინებელი რეალურ-პრაქტიკული შინაარსით.

მართალია, თავისი სატრფო-იდეალისაყენ მისწრაფებებში
ქონდა „გაუცხოვებულია“ ამაჲვეყნისაგან და ინატრის სიკვდილს, რო-
მელმაც ბეატრიჩე „ამა საწუთროს“ განაშორა, მაგრამ ცხოვრების „ხრწნა-
დობას“ და სიკვდილის „სიკეთეს“ მიჯნურ პოეტს მხოლოდ ბეატრიჩეს
გარდაცვლით შექმნილი ემოციური განწყობა შთააგონებს და არა მსოფლ-
მხედველობრივ-ფილოსოფიური მრწამსი. დანტე მხოლოდ მას შემდეგ
გრძნობს თავს ამაჲვეყნად „უცხო ოჯახში“, რაც ბეატრიჩე განშორდა აქა-
ურობას; მას მხოლოდ იმდენად დრეკს „ცხოვრების სიმძიმე“, რამდენადაც
თავისი „წასვლით“ ბეატრიჩემ „მტკიცედ დაუბეჭდა სულის კლიტენი“;
იგი იმიტომ ინატრის სიკვდილს, რომ მასში ხედავს ერთადერთ მხსნელს
იმ აუტანელი ტანჯვისაგან, რომლადაც მას აქეთ გადაეცა „წუთისოფე-
ლი“, რაც თავისი გარდაცვლით ბეატრიჩემ „მართო და უსაგნოდ“ დასტო-
ვა (კანონა III). ბეატრიჩეს გარდაცვლის კომმარულ წინასწარხილვაში
(თავი XXIII) დანტე ასე მოუხმობს სიკვდილს: „აჲ კი მოვედ, უტკბესო
სიკვდილო, მოვედ; მისმინე და მიმიღე მე! შენ ხომ მოწყალე ხარ და წმინ-
და, რადგან თვით სიწმინდისა და მოწყალების (ე. ი. ბეატრიჩეს—ო. ჯ.)
შეველე ბუენი“. ხოლო მესამე კანონაში პოეტი ასე გვამცნობს: „...გლოვა
და ზარი, ვაება და მიუსაფრობა ამ საწუთროში წილად მხოლოდ იმას რვე-
ბია, ვისაც გულისხმით შეუცენია, აზრით განუხეამს მისი (ბეატრიჩეს—ო. ჯ.)
უოდნა და განტევება ამა სოფლიდან... და ხშირად, როცა გონს სიკვდილის
მიმართ ვიუნჯებ, იმგვარის ძალით მომინდებდა მისი სტუმრობა, რომ სახე-
შეშლილს ერთიანად მეცვლება ფერი“. ამდენად, ზეცისაყენ სწრაფვა და
სიკვდილის ნატვრაც დანტესთან არ გადაიქცევიან ამაჲვეყნიური ცხოვრების
პრინციპულ გმობად, აღამიანური ბუნების ასკეტური ჩაყვლის ვნებად. სა-
წინააღმდეგოდ ასკეტისა, რომელიც „ზეციური“ ცხოვრებისათვის თავისი
„მოსამზადებელი“ მოღვაწეობის აზრს თავის „ხორციელ“ ვნებათა ჩახშო-
ბაში ხედავს, ხოლო თავის „სულიერ ხსნას“ განგების მოწყალეობას, ღვთი-
ურ მადლს აბარებს, ე. ი. ღვთისაყენ პოზიტიურს სწრაფვაში პასიური რჩე-

ბა და აქტივობას მხოლოდ „მიწიერ ბუნებასთან“ ბრძოლით იჩენს, — დანტე თუმცა „შენატრის“ და „მორუხმობს“ სიკვდილს. მაგრამ მას დანქარებას არ ცდილობს. პირიქით: განგებას ანდობს რა სიკვდილის დიდგომის ეამს, იგი თავისი სულის მორალური სრულქმნით, როგორც „შემდეგ („ნადიმსა“ და „მონარქიაში“) ამბობს ხოლმე, თავის „სანატრელი-წვართ-ნით ემზადება სიკვდილისათვის. ბეატრიჩესაყენ ზღვრულქვერქსანტე ხელოვნურად, ძალდატანებით ვი არ იღებს ხელს ცხოვრებაზე, არამედ, პირიქით, „უბრუნდება“, — ცდილობს „შეეთვისოს“ ამა ქვეყანას, ვითარცა „ობოლი“ „უცხო ოჯახს“, რათა თავისი „მწუხარე ხვედრის“ მთმენელმა აქვე პოვოს წყარო იმ სიკეთისა, რომელიც მაშინ აღავლენს მას ბეატრიჩესთან, სანატრელი სიკვდილის საათი რომ დაჰკრავს. სახელობრ, ამ წყაროს იგი იმავე „ასულებთან და ბანოვნებთან“ პოულობს, რომელთა დას-შიც ბეატრიჩე პირველად ამობრწყინდა და რომელნიც ოდესღაც თვით მასაც, ამ მგლოვიარე მიჯნურს, აღავსებდნენ ნეტარების განცდით.

დანტე ასეთი „წარმართვით“ ასრულებს თავის მესამე კანცონას, რომელშიც „სიკვდილს მიუხმობს“: „აწ განვედ ჩემგან, ცრემლიანო ჩემო კანცონავ, წადი და ჰპოვე ის ასულნი და ბანოვანნი, რომელთ წინაშე, სხვა დროს, შენი პირმოციინარი უფროსი დები (ვ. ი. პოეტის ადრინდელი, ბეატრიჩეს გარდაცვალებამდე დაწერილი მზიარული სონეტები, — ო. ჯ.) მხოლოდ შევბას თუ მოიტანდნენ“, ეცადე, „კმუნვის და უსახურ დღეთა ასულო, იქნებ იქ მაინც — უნუგეშოს — გცენ ნუგეშინი“.

მაგრამ პოეტი მხოლოდ თავის „მწუხარე“ კანცონას ვი არ ავზავნის ნუგეშის საძიებლად „ღონებთან და ასულებთან“, არამედ ამათ შორის თვითონაც პოეებს მანუგეშებელს Donna della finestra-ს სახით, და ამ უკანასკნელის ძალაც იმდენად დიდი აღმოჩნდება, რომ მგლოვიარე მიჯნური კინაღამ საესებით ივიწყებს თავის „ღვთაებრივ ქალბატონს“, მისდამი თავის „ზესწრაფვას“ და ლამის მზადაა ამქვეყნად დარჩეს, რათა კვლავ მიეცეს იმ ნეტარებას, რომელსაც ადრე ბეატრიჩე გვრიდა, ამიერიდან ვი ახალი დონა მოჰკვრის.

Donna della finestra-ს მოტივი საესებით ცხადყოფს ბეატრიჩესადმი დანტეს ტრფობისა და სწრაფვის სრულიად „ამიერი“, მაგრამ, ამავე დროს, ღრმად აღამიანურ, მაღალ-მორალურ ხასიათს. ამ ღონათი დანტეს გატაცება სრულებით არაა „გრძნობადი“, სენსუალურ-ზორციელი, როგორც ამას

ფიქრობენ, არამედ ისევე სულიერია (მაგრამ არა პლატონისტული), როგორც ბეატრიჩესადმი ტრფობა. ეს გატაცება ასევე სპეტაკია, ფაქობი, ამაღლებული; იგი ემყარება ადამიანურ ურთიერთობათა უკეთილშობილეს, უმტკიცეს საფუძველს — თანაგრძნობას, უფრო სწორად, თანაღმობის გრძნობას. ამ გატაცების აღმოცენებას ასე მოგვითხრობს დანტეს „მეცხრე კანონი“, ბეატრიჩეს გარდაცვლიდან „რამდენიმე ხნის შემდეგ“ წარსულს უკუბრუნებულ ტარებაზე მწუხარე ფიქრებით შეპყრობილმა პოეტმა შეამჩნია „ერთი სათნო და საყვარელი ყმაწვილი ქალი, რომელიც მას ისეთი სიბრალულით უმზერდა სარკმლიდან, „გეგონებოდათ მთელი საწუთროს სიბრალული მოქცევათა მზერაში“. „და რაჟი, — ყვება დანტე, — ღმობილს თანამღმობელის მზერა მყისვე ტირილად აღძრავს ხოლმე, ვიგრძენი, როგორ ამიწყლიანდა თვალები და, რათა საკუთარი სიმდაბლე და სულმოკლეობა არ შეჩვენებინა სხვისთვის, დაუყოვნებლივ გავეცალე მაგ კეთილშობილის მზერას. და მერე აგრე ვუთხარი თავს: „როგორ იქნება, ამ მოწყალე ასულთან უკეთელშობილესი საყვარელი არ იყოფოდეს-მეთქი“ (XXXVI). და „მერე მოხდა ისე, რომ სადაც არ უნდა დავენახე ამ ასულს, ღრმა სიბრალულით მემსკვალვოდა და ფითრდებოდა, თითქოსდა ნამეტნავი სიყვარულისაგან: რითაც ჩემს უკეთილშობილეს ქალბატონს მაგონებდა ხშირად...“ (XXXVII). მაგრამ „ამ ასულის მღმობელმა მზერამ, ბოლოს და ბოლოს, იმდენი ქნა, რომ აქამდე ცრემლთა მთხვეველი თვალნი ახლა სიხარულით მენთებოდნენ, როცა მას ვხედავდი ხოლმე“ (XXXVIII).

დანტეს გატაცების ამგვარი ჩასახვა უნებლიეთ გვაგონებს ოტელოსა და დეზდემონას სიყვარულს, რომლის აღმოცენებასაც მავრი ასე ხსნის: „ჩემგან გამოვლილ ჭირთათვის მან მე შემეყვარა, მე შევეყვარე ჩემთაჭირთა თანაგრძნობისთვის“. მაგრამ ამ ახალი სიყვარულის შთანერგვასთან ერთად აღიძრა მიჯნურის სულში ბეატრიჩეს მიმართ ღალატის შიშიმე შეგნებაც: ამისგან „მწარედ შეღმოდა ხშირად და ყოვლად ხრწნილება-ქმნილად მიმანდა თავიო“, — აღიარებს პოეტი (XXXVIII); საბოლოოდ კი, სინდისის ხმამ, რომელიც მის გრძნობით გატაცებულ გულში მისმავე გონებამ ჩააწვდინა, ისევე ბეატრიჩესაყენ ვადახარა დანტე. ხოლო აქედან, — ბეატრიჩესა და donna della finestra-სადმი დანტეს გრძნობათა ამ არსობრივი იგივეობიდან, — ცხადი ხდება, რომ დანტეს ახალ სატრფოზე ბეატრიჩეს გამარჯვება სულაც არ ნიშნავს პოეტის სულში „მიწიერ“ სიყ-

ვარულზე „ზეციური“ სიყვარულის ზეიშს. მით უფრო, რომ, როგორც ამას დანტე საგანგებოდ უსვამს ხაზს (თავები XXXVIII, XXXIX და XII), ბეატრიჩესთან მისი „დაბრუნება“ რაიმე „ზენარული“ ძალით შთაგონებული როდია, არამედ იმ გადამწყვეტი ზეგავლენის შედეგს წარმოადგენს, რასაც ახალსა და ძველ სატრფოთა შორის მერყევი მდინარის სწრაფი წრძობლაში გონების — Intellecto -ს, მისი საკუთარი მორალური შეწყვეტის ჩარევა ახდენს.

ამ „დაბრუნების“ შესაბამისად, ამიერიდან ცხოვრების აზრი დანტე-სათვის იმ სათნოებისადმი სამსახურში, იმ სიყვითის განდიდებაში მდგომარეობს, რომლის სიდიადემ, ბეატრიჩეს სახით წარმოჩენილმა, აქ, მიწაზე პოეზია თავისი ნამდვილობა, ხოლო იქ, ზეცად სისრულე შეივსო და რომელიც თავის მსახურსაც ამაღლებს თავის დონემდე.

და სწორედ ეს არის, — ბეატრიჩეს ზენარული სიწმინდის ღირსად ქცევისათვის საკუთარი ღვთაებრივ-აღამიანური ბუნების ამქვეყნად სრულქმნა, — ნამდვილი არის დანტეს საბოლოო მიზანდასახულებისა, იმ „ახალი აზრისა“, იმ *Intelligenza nova* -სი, რომელიც „მასში სიყვარულისაგან ცრემლით შთართული“, მიჯნურის „ყარიბ სულს“ მძლედ „ალიტაცებს ზესკნელისაყენ“, სადაც თავისი ღირსების შესაბამისად ბრწყინავს ბეატრიჩეს „უზრუნელი და თვალშეუდგამი ნათელი“ (თავი XIII, სონეტი XXV).

მაგრამ ამავე დროს, ამ „ახალი აზრის“ განცხადებასთან ერთად ხდება დანტესათვის საცნაური, რომ მას დასახული იდეალის მისაღწევად ჭერჯერობით ძალა არ ჰყოფნის, რომ მას არ ძალუძს იმის წვდომა, საითყენაც ფიქრი (*pensero*) იტაცებს, ესე იგი — ბეატრიჩეს სასწაულებრივი ღირსებისა. უკანასკნელი (XXV) სონეტის „მეოთხე ნაწილს“, სადაც ესაა „თქმული“, პოეტი ასე განმარტავს: „მეოთხეში ვამბობ, როგორ ხედავს (ჩემი „ყარიბი სული“) მას ისეთს, ესე იგი ისე ნათელმოსილს, რომ ჩემი გონება ვერ სწვდება მას; რაც იმას ნიშნავს, რომ მისი ღირსების ჰერეტიკისას ჩემი აზრი აღწევს იმ ზღვარს, რომლის წვდომაც აღარ ძალუძს გონებას ჩემსას, რადგან მოყვდავთა ინტელექტი ისევე ვერ უპვრეტს მაგნეტარ სულთა სუფევას, როგორც ჩვენი სუსტი და უძლური თვალი — მზეს“ (XIII).

ხოლო ამ აღიარებით ისაზღვრება დანტეს უშუალო ცხოვრებრივი ამოცანა, რომელიც მისი შემდგომი შემოქმედებითი ძალთახმევის პრაქტი-

კულ „პროგრამას“ წარმოსახავს და, როგორც ისეთი, მისი უკანასკნელი
ქმნილების, „კომედის“ იდეურ ჩანასახსაც შეიცავს, — ამოცანას, რო-
მელსაც „ახალი ცხოვრების“ უკანასკნელი (X L II) თავი ისე ავალისწიებს:
„ამ (X X V) სონეტის გასრულების შემდეგ“ პოეტში კვლავ აღმდგარა
„ძლევამოსილი ხილვა“, რომელმაც აგრძნობინა, რომ ჭეჭრულად
ძალა არ შესწევს, რათა „სრულქმნილი და ღირსეული სუფიერების
რას თავის „კურთხეულ“ სატრფოს, და ამიტომაც მას მანამ „დაუღუშებია“
ბეატრიჩეს სახელი, ე. ი. ხელი აუღია მის ხობაზე, ვიდრე ეს ძალა
აქლია, ხოლო ამ ძალის მოსაპოვებლად თავგადაღებული მუშაობი-
სათვის მიუყვია ხელი: „დღისით და ღამით რუღუნებს“ იმ იმედით
შთაგონებული, რომ ისეთ რასმეს იტყვის თავის სულმნათზე, რაც არავისზე
არასდროს თქმულა...

და, დასასრულ, უნდა აღინიშნოს, რომ ეს განზრახვა-დაპირება, რაც
მთელ შემდგომ შემოქმედებით „პროგრამად“ ექცა, დანტემ ღირსეულად
შეასრულა, რასაც მისი შემდგომი თხზულებანი, კერძოდ, პოეტურ-ფილო-
სოფიური ტრაქტატი „ნადიმი“ და, მეტადრე, „ღვთაებრივი კომედია“ მოწ-
მობენ.

როგორც დავინახეთ, უკვე „ახალ ცხოვრებაში“ ისეა დასმული დანტეს
შემოქმედების ძირითადი პრობლემა, — მიწასა და ზეცას შორის ხიდის
გადების თუ, უფრო სწორად, მიწიდან ზეცამდე კიბის აღმართვის ამოცა-
ნა, — რომ აქვე ხდება ნათელი მისი შემდგომში გადაწყვეტის პუმანის-
ტურ-რეალისტური ხასიათი. სახელდობრ, უკვე აქ ჩანს ცხადად, რომ
დანტეს „ზეცად სვლა“ მხოლოდ პირობითი რელიგიურ-მისტიკური პრო-
ექცია იქნება მისი ამიერ-ადამიანური სულიერი ამალღებისა, რომ ამ მხო-
ლოდ ფორმით რელიგიურ-მისტიკური ამალღების ნამდვილ შინაარსად იქ-
ცევა თავის რეალურ, ზნეობრივ ნაკლოვანებათა შემგნებელი პოეტის
სწრაფვა იდეალური სრულყოფილებისაკენ.

და ამ მიზნის მისაღწევად დასახული საშუალებებიც ასევე ამიერ-კა-
ცებრივი აღმოჩნდა: მთავარ საგნად იმ თავგადაღებული შრომისა, იმ დღე-
ღამის გამსწორებელი „რუღუნებისა“, რასაც ბეატრიჩეს განსაღიდებლად
თავისი უძღურების შემგნებელი მგოსანი მოეკიდა, შეიქნა არა თეოლო-
გია — „ღვთისმეტყველება“, არამედ ფილოსოფია ანუ, შუასაუკუნეთა ენა-
ზე რომ ვთქვათ, ის „მიწიერი სიბრძნე“, რომელსაც ჭერ კიდევ ძველმა

ბერძნებმა დაუწესეს პირველ ამოცანად ადამიანის ზნეობრივი წყურთა და განწმენდა.

ხოლო ამ „რუღუნებას“ ფუჰად არ ჩაუვლია: მის შედეგად მოპოვებულმა ზნეობრივმა სიწმინდემ დააძლევინა დანტეს ლეთის წინაშე იმ ადამიანური სისუსტის გრძნობა, რაიც ჯერ კიდევ „ახალკრისტიანობა“ ბოჰკავდა. სახელდობრ, თუკი აქ მას თვალი ვერ გაეწიწიდა, მისი სიწმინდე ლეთების ამ წარმართულ-ერეთიკული ხატებისათვის, რომელსაც, სხვათა შორის, ჩვენი შოთაც არაერთგზის მიმართავს, „კომედია“ სწორედ იმით მთავრდება, რომ ლეთის სასუფეველში, — ემპირიულში — შეღწეული პოეტი „მოურიდებლად“ მანამდე უსწორებს თამამად ზეპყრობილ თვალებს „მოქათქათე სხივების მცხუნვარე კრთომას“, „ვიდრემდის, ბოლოს, მისსავე მზერას არ შეერწყო დიადი ძალა“.

და სწორედ ამ თვითგაღმერთებამ შესძინა დანტეს საიმისო უნარი და სითამამე, რომ კემმარიტად ისეთი რამ ეთქვა თავის სატრფოზე, რაც მანამდე, — ყოველ შემთხვევაში, დასავლეთის შუასაუკუნოებრივ მგოსანთაგან, — არავის უთქვამს: „სალხინებლის“ ოცდამეათე სიმღერაში ეკლესიის მისტიკური პროცესიის მონაწილე წმინდა მოზუცნი (ლათინურ ენაზე) ასე ესალმებიან პირველად გამოჩენილ ბეატრიჩეს: „Veni, sponsa, de Libano! — მოვედინ, სასძლო ღიბანისა!“ და „Benedictus qui venis კურთხეულ ხარ, მომავალი!“ კომენტატორები შენიშნავენ, რომ პირველ მიმართვას მხოლოდ ღვთისმშობელ მარიაშიხადმი იყენებდნენ კათოლიკური წირვა-ლოცვისას, ხოლო მეორე მიმართვით იესო ქრისტეს შეხვედრია ხალხი, როდესაც იგი უკანასკნელად ეწვია იერუსალიმს; ანუ — იმას უსვამენ ხაზს, რომ ამით დანტე „უყოყმანოდ ათანაბრებს ბეატრიჩეს ღვთისმშობელთან და თვით ქრისტესთანაც კი, რითაც, უბრალოდ რომ ითქვას, აღმერთებს მას“. ჩემი მხრივ დავსძენ, რომ ასეთი „გაღმერთების“ პირველ ცდას თუ განზრახვას უკვე „ახალი ცხოვრება“ წარმოაჩენს, რომლის უკანასკნელი ფრაზა იმას გვაცნობს, რომ ზეცად ამალღებული „ნეტარი ბეატრიჩე პირისპირ ჰვრეტს სახეს მისას, qui est per omnia saecula benedictus ე. ი. ქრისტეს უსწორებს თვალებს, „ვიცე კურთხეულ არს უკუნი-სამდე“¹.

¹ ღვთაებრივისა და ადამიანურის ანალოგიური, — და, შეიძლება ითქვას, კიდევ უფრო თამამი, — დაახლოება გვხვდება ჩვენს „ვეფხისტყაოსნის“

მაგრამ მთავარი და გადაწყვეტი, ცხადია, ის კი არაა, თუ რას უწოდებენ პოეტი თავის გმირს, არამედ ის, თუ როგორ წარმოგვიდგენს მას. და აქაა, სრულ გამარჯვებას რომ ზეიმობს დანტეს რეალიზმი. საქმე ისაა, რომ რამდენსაც არ უნდა ასხამდეს მას ხოტბას, ვითარცა „უნდა წარმოგვიდგინოს“ სათნოების „სასწაულებრივ“ ხატებას, და რამდენიც არ უნდა წარმოგვიდგინოს მას თეოლოგიურ-სქოლასტიკური ჰეშმარიტებანი, დანტე წამითაც არ კარგავს ბეატრიჩეს, როგორც ცოცხალი ქალის, როგორც თავისი გულის რჩეულის გრძნობას და დაუცხრომლად შესტრფის მას თავისი მძლე ტემპერამენტის მთელი მხურვალეობით. და სწორედ ეს სუბიექტურ-ინდივიდუალური, პირად-დანტესეული გრძნობადი სუბსტრატი აღვსებს ბეატრიჩეს ხატს იმ ცოცხალ-კაცებრივი, ბუნებრივ-ადამიანური შინაარსით, რომელიც კიდევაც აქცევს მას მსოფლიო პოეზიის ერთ-ერთ უმშვენიერეს სახედ.

* * *

ორიოდე სიტყვა „ახალი ცხოვრების“ ქართული თარგმანის შესახებ. დანტეს ტექსტის თარგმნა, — ისევე, როგორც ყველა „ანტიკურობის“ იერით აღბეჭდილი ძეგლისა, იქნება ეს, მაგალითად, პლატონის დიალოგი თუ ძველ-ინდური ფილოსოფიური პოემა, — ორმაგი დაბრკოლების დაძლევის შოთხობეს. ერთი მხრივ, ზუსტად უნდა იქნას დაცული ნაწარმოების შინაარსობრივი ასპექტი, იდეურ-ემოციური სისავსე და ნაირგვარობა, მეორე მხრივ, მთარგმნელმა ექსპრესიული სიძლიერით უნდა გადმოგვეცეს ასეთი პოეტური ჰმნილების „არქაული“ ფორმა, — ამ შემ-

ტყაოხანშიც“. როგორც ცნობილია, აქ მ ზ ე ლმერთის „ემანაციად“ თუ არ მიიჩნევა, ყოველ შემთხვევაში იწოდება „ხატად ღმრთისად“, ხოლო ამავე დროს შოთხა შესაძლებლად თვლის ერთმანეთს გადახვეული ავთანდილისა და ფრიდონის გამო ვვითხრას: „რა მჭკრეტელთა იგი ნახონ, მზე მათთანა გააფლიდონ“-ო, ანდა თინათინის მშვენება ასე გამოხატოს: „თინათინ მზესა სწუნობდა, მაგრა მზე თინათინებდა“-ო, ან კიდევ ასე განაცხადებინოს ფრიდონს ნესტანის უეცარი ხილვა: „მან განანათლა სამყარო, გაცუდდეს შექნი მზისანი“. რა თქმა უნდა, ადამიანურის ლეოთებრივზე ასეთი აღმატება ორთოდოქსული ქრისტიანობის მსოფლმხედველობრივ საფუძველზე შეუძლებელია, ხოლო მის წინა საფეხურად თუ წინამძღვრად ადამიანისა და ღმერთის ის თვისობრივ-არსებითი გათანაბრება (პირველის „გაღმერთება“ და მეორის „გაადამიანურება“) გვევლინება, რაც ერესების „წარმართულ“ არსს შეადგენს ხოლმე.

3. დანტე

თხვევში ის შეასაუკუნებრივი იერი, ურომლისოდან დასტეს თხვე-
ლება დაქარგავდა მხატვრული დამაჯერებლობის ძალას. მთარგმნელებმა
ვაითვალისწინეს ეს სიძნელე.

მთარგმნელები შემდეგი საგანგებო სიძნელის წინაშე დგანდნენ: ||

„ახალი ცხოვრების“ მთლიან სტრუქტურაში პრინციპული ურთი-
ერთთან უმკიდროესადაა დაკავშირებული, რაკი შირველნი მასში თავმოყ-
რილი სონეტებისა და კანცონების ავტორისეულ განხილვას წარმოადგენს.
ეს გარემოება მთარგმნელთაგან კოორდინირებულ მუშაობას მოითხოვდა,
რასაც მათ კარგად გაართვეს თავი: ბაჩანა ბრეგვაძის მიერ იტალიურიდან
თარგმნილი „ახალი ცხოვრების“ პროზაული ტექსტის თანმიმდევრულად
თამაზ ჩხენკელმა, მისივე პუქარედების მეშვეობით, პოეტურად დამუშავა
დანტეს სონეტები და კანცონები. თანაც პროზაული ტექსტის სქოლიასტუ-
რი ნაწილით შეზღუდვისა (დანტე თავისი ლექსების ბევრ ღრმამნიშვნე-
ლოვან სიტყვასა და ფრაზას დაწვრილებით განმარტავს, რაც გამოორიცხავს
მათ თავისუფალ პოეტურ დამუშავებას) და კლასიკური სონეტის გადმო-
ქართულების სპეციფიკური სიძნელის გამო თამაზ ჩხენკელმა მართებულად
არჩია, ურითმოდ ეთარგმნა „ახალი ცხოვრების“ ლექსური ნაწილი.

მთარგმნელებმა უპირატესად რუსთველური ენის პოეტური მოდულა-
ციები და ლექსიცა გამოიყენეს. უხვად ისარგებლეს აგრეთვე ჰიმნოგრაფე-
ბისა და საბა თრბელიანის დახვეწილი სიტყვიერი მარაგით, რათა შეძლე-
ბისდაგვიარად უკეთ გადმოეცათ დანტეს მხატვრული სტილის ბრწყინვალე-
ბა და, მეტადრე, შინაგანი ძალა.

ოთარ ჯინორია

I

ჩემი მეხსიერების წიგნის იმ ადგილს¹, რომლის უწინარეს
 ცოტა რამის ამოკითხვას თუ შეძლებს კაცი, სათაურად უზის
 რუბრიკა, რომელიც ამბობს: *Incipit Vita Nova*². მაგ რუბრი-
 კის ქვეშ მე ჩაწერილს ვპოულობ სიტყვებს³, რომელთა უკვ-
 დაეყოფასაც⁴ ვაპირებ ამ პატარა წიგნში, და თუ ყველასას არა,
 მათი არსისას მაინც.

II

ჩემი დაბადების შემდეგ ნათლის ზესკნელი საკუთარი მოქ-
 ცევის გზით თითქმის მეცხრეჯერ¹ მიუბრუნდა საწყის წერ-
 ტილს მოძრაობისას², როცა ჩემს მზერას პირველად მოევლინა
 ჩემი სულის დიდებამოსილი³ ქალბატონი, ბეატრიჩედ წოდებ-
 ბული მრავალთა მიერ, რომელთაც, სხვათა შორის, არც კი
 იცოდნენ, რატომ იწოდებოდა ასე⁴. ის უკვე იმდენ ხანს იყოფ-
 ვოდა ამ ქვეყნად, რომ მისი სიცოცხლის განმავლობაში ვარსკ-
 ვლავიანმა ზეცამ გრადუსის ერთი მეთორმეტედით გადაინაცვ-
 ლა აღმოსავლეთის მხარეს⁵. ასე რომ, როცა პირველად გავიცა-
 დე, მისი მეცხრე წელი ის იყო იწყებოდა, ჩემი კი იწურებოდა
 უკვე. ის მომევლინა სადა, უბრალო და უკეთილშობილესი ფე-
 რის, ძოწისფერი სამოსით მოსილი, ისე მორთული და მოსარ-
 ტყლული⁶, როგორც ყმაწვილქალობას შეჰფეროდა მისას. და
 აქ, ჰეშმარიტად გეტყვი თქვენ, სიცოცხლის სული⁷, რომელიც

გულის უიდუმალეს სენაკში მკვიდრობს, ისე-
 მისი თრთოლა თვით უწვრილეს ძარღვებსაც კი მოედო ჩემსას,
 ათრთოლა და ცხროიანმა წარმოსთქვა ასე: *Ecce Deus fortior me, qui veniens dominabitur mihi*⁸ მანქანა მანქანა
 სული⁹, რომელიც ზენა სენაკში¹⁰ ბუდობს, სადაც ყვე-
 ლა გრძნობადი სული ეზიდება მის მიერ აღქმულს,
 განცვიფრდა ფრიად და, უშუალოდ ხედვის სულთა-
 კენ¹¹ მიქცეულმა, ასე მიმართა მათ: „*Apparuit jam beatitudo vestra*“¹². მაშინ ბუნებითა სულმა¹³, რომლის სავანეა იქ,
 სადაც საზრდელს იღებენ კაცნი, ტირილი იწყო და მტირალმა
 წარმოსთქვა ასე: „*Heu miser! quia frequenter impeditus ero deinceps*“¹⁴. აქედან მოკიდებული, ვამბობ, სიყვარული ისე
 დაეუფლა ჩემს სულს, რომელიც მყისვე დაეწინდა მას, და ისე
 დამიმონა იმ ძალის წყალობით, რომლითაც ჩემმა წარმოსახ-
 ვამ შემოსა იგი, რომ სრულიად შემიმუსრა ნება და მაიძულა
 უყოყმანოდ დავყოლოდი მის ნება-სურვილს. მრავალგზის
 უბრძანებია ჩემთვის მაგ უჩჩვილესი ანგელოსის ძებნა და მეც,
 ჩემი სიყრმის ეამს, არაერთგზის მიძებნია იგი. და ვხედავდი მის
 ისე კეთილშობილურსა და ხოტბის ღირს ქცევას, რომ ჭეშმა-
 რიტად მის მიმართ შეიძლებოდა თქმულიყო პოეტ ჰომერო-
 სის სიტყვები: „მოკვდავი კაცის კი არა, ღმერთის ასულს ჰგავ-
 სო იგი“¹⁵. და თუმცა მისმა ხატებამ, რომელიც მიწყევ თან
 მსდევდა მე, მისცა სიყვარულს ძალა ჩემზე მბრძანებლობი-
 სა, ის მაინც ისე სათნო იყო და ისე კეთილი, რომ ერთხელაც
 არ დაუერთავს ნება სიყვარულისთვის, გონების ბრძნული რჩე-
 ვის გარეშე წარემართა ჩემი არსება იქ, სადაც საჭირო იყო
 ხოლმე ასეთი რჩევა. მაგრამ, რაკი სიყრმისდროინდელ ვნე-
 ბებსა თუ ქცევებზე დაწვრილებით შეჩერება, შესაძლოა, მე
 ზღაპრის ლაყბობად ეჩვენოს ზოგიერთს, ამიტომ თავს ვანებებ

მათ, თავს ვანებებ ბევრ სხვა რამესაც, რომელნიც, შესაძლოა, იქიდანვე ამოზიდულიყვნენ, საიდანაც იშვნენ ესენი, და პირდაპირ იმ სიტყვებზე გადავდივარ, ვრცელი პარაგრაფების ქვეშ რომ აღბეჭდილან ჩემი მეხსიერების წიგნში.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

III

მას შემდეგ, რაც განვლო იმდენმა დღემ, რომ გასრულდა ზუსტად ცხრა წელი მაგ უკეთილშობილესის ზემორე აღწერილი გამოცხადებიდან¹, ხელახლა მომევლინა იგი, უსპეტაკესი ფერით მოსილი, ორ მასზე უხნეს, კეთილშობილ ბანოვანს შორის. გზად მიმავალმა იმ მხრისაკენ მომართა თვალნი, სადაც მე ვიდექ შეძრწუნებული, და თავისი ენითუთქმელი თავაზიანობით², რომელიც დღეს მუქაფამიზღულია საუკუნო სოფლად, ისე მოწლედ მომესალმა, ისე მოწყალედ, რომ მომეჩვენა, თითქოს ვჭვრეტდი ყველა საზღვარს ნეტარებისას³. საათი, როცა თავისი უტკბილესი სალაში მიძღვნა, იმ კურთხეული დღის ზუსტად მეცხრე იყო საათი, და რაკი მისი სიტყვები მაშინ პირველად ესალბუნენ სასმენელს ჩემსას, ღვინოსმულივით განვიდევანდი კაცთაგან, ჩემს სენაკში განვმარტოვდი და მაგ უთავაზიანესსა და უზნესრულესზე ფიქრს მივეც თავი. ფიქრში წასულს მსუბუქი რული მომერია⁴ და მეჩვენა უცხო ჩვენება: მეჩვენა, თითქოს ვჭვრეტდი ჩემს სენაკში ალისფერ ღრუბელს, ხოლო მის წიაღ — სახეს კაცისას, მჭვრეტელთათვის ჭვრეტად საზარელს. თვითონ კი, ჩემდა გასაოცრად, მხიარული ჩანდა იგი; სიტყვამრავლობდა, გარნა მრავალთაგან მე მცირედი მესმოდა მხოლოდ; აი, ერთი, რომელიც მესმა: „Ego dominus tuus“⁵. მარცხენა მკლავზე მძინარე ასული გადაეწ-

ვინა, რომლის სიშიშვლეს ძოწისფერი ქსოვილი ფარხვდა მხოლოდ (მე მყოვარ-ყამ დაჟინებით ვუცქერდი მძინარს და შევიცან მასში მოწლე საღმის ასული, ვინც წინადლით აგრე ტკბილი საღმის ღირსი მყო); მარჯვენა ხელის გულზე კი უცხო რამ საგანი ედო, აღმოდებული, რომლის მხილველს უნ სიტყვები ჩამესმა თითქოს: „Vide cor tuum“⁶. და მას შემდეგ, რაც აგრე უძრავად იდგა ერთ ხანს, მან გააღვიძა მძინარე და იმდენი ქნა, აიძულა ექამა ეგ უცხო საგანი, ხოლო ის შიშით შემკრთალი ქამდა. მაგრამ აქ კაცის მხიარულება მწარე ქვითინად იქცა უცებ; აგრე მტირალმა ხელახლა მკერდზე მიიკრა ქალი და თვალი ვკიდე, როგორ შეერთო ზესკნელს ტვირთითურთ. მე კი ისეთი ტკივილი ვიგრძენ, რომ ჩემმა გაცრეცილმა რულმა ვედარ გაუძლო: გაიხა და გამომეღვიძა. და მყისვე სიზმრის ახსნა დავიწყე, და გულისხმავყავ, რომ საათი, როცა ეგ უცნაური ჩვენება მეჩვენა, იმლაშინდელი ღამის მეოთხე საათი ყოფილიყო, ანუ, რაც ცხადზე უცხადესია, პირველი — ღამის უკანასკნელ ცხრა საათთაგან. და, მაგ ჩვენებაზე გონდაუნჯებულმა, გადავწყვიტე იმ დროის ყველა დიდი ტრუბადურისთვის გამემყლავნებინა იგი. და რაკი ვგრძნობდი, რომ უკვე ძალმედვა ლექსად მეთქვა ის, რის თქმაც მსურდა, გადავწყვიტე მეთქვა სონეტი, რომლითაც მივესალმებოდი სიყვარულის ერთგულთ, ვთხოვდი აეხსნათ ჩემი ჩვენების აზრი და აღვწერდი მას, რაც ძილში ვიხილე. და მაშინ დავიწყე ეს სონეტი:

სონეტი I

ყველა ტყვექმნილ და ნათელმოსილ, კეთილშობილ სულს,
 ყველას, რომელთაც ეს სიტყვები მიემართება, —
 მათივ მეუფის — სიყვარულის შალალ სახელით
 მივესალმები, რათა მამცნონ თავისი აზრი.

უკვე გასული იყო ღამის სამი საათი
და ცის თავანზე ციმციმებდა უველა ვარსკვლავი,
როცა ანაზღად მომველინა მე სიყვარული,
აწ საგონებლად საზარი და თავზარდამცემი.

ეროვნული

მზიარული ჩნდა მაშინ იგი და ხელის გულზე ბიბლიონებს
აღერსით ედო ჩემი გული, ხოლო მკლავები
მშვიდად მძინარი ქალწულისთვის შემოეხვია...

გამოდვიძებულს ჩემი გული საკმელად მისცა
და ის შემკრთალი მას უხმოდ და შორჩილად ჰამდა.
შერე კი გაჰქრა სიყვარული ცრემლების ფრქვევით.

ეს სონეტი ორად იყოფა: პირველში მივესალმები და პასუხს მოვითხოვ; მეორეში აღვნიშნავ, რა პასუხს მოვითხოვ; და ეს ნაწილი ასე იწყება: „უკვე გასული...“ ამ სონეტს მრავალი გამოეხმაურა და მრავალაზროვნად⁷, მათ შორის ისიც, ვისაც პირველად ვრაცხ მეგობრებს შორის⁸. შეიძლება ითქვას, რომ ჩვენი მეგობრობა იწყება იმ დღიდან, როცა მან გაიგო, რომ მე ვიყავ ის, ვინც მას გაუგზავნა ეგ. ჰემშარიტი აზრი ჩემი ჩვენებისა მაშინ ვერავინ ვერ ამოიცნო, დღეს კი ის ყველაზე მიაშიტათვისაც საცნაურია.

IV

ამ ჩვენების შემდეგ ჩემს ბუნებითს სულს ფრიად შეუჭირდა და შეუძნდა ქმედება, რადგან ჩემი გონება მიწყვიტ მაგ უკეთილშობილესს იგონებდა თავის წინ. ამიტომ მცირედი ხნის განმავლობაში ისე დავსუსტდი და დავძაბუნდი, რომ ბევრ ჩემს მეგობარს ელმოდა ჩემი ხილვისგან და ბევრიც, ცნობისწადი-

ლით აღძრული, ცდილობდა გამოეკითხა და გაეგო ჩემგან ის, რასაც აგრე გულმოდგინედ ვუმაღავდი სხვებს. ხოლო მე, რა გულისხმავეყვ ფარული ზაკვა იმ კითხვებში, რომლებითაც ისინი მომმართავდნენ, სიყვარულის ნებით, გონების ბრძანული რჩევის თანახმად რომ წარმართავდა ჩემს არსებებს, აგრე მიუღებელი მათ: „სიყვარულია ის, რამაც აგრე დამიშინა-შეთქი“. დიახ, სიყვარულს ვიმიზეზებდი, რადგან იმდენ ნიშანს ვატარებდი სახეზე მისას, რომ შეუძლებელი იყო ამის დაფარვა. ხოლო როდესაც მეკითხებოდნენ: „ვისთვის გამუსრავსო სიყვარული ასე სასტიკად“, პასუხად მხოლოდ ვიღიმებოდი და აღარაფერს ვამბობდი უკვე.

V

ერთ მშვენიერ დღეს მოხდა ისე, რომ ეგ უკეთილშობილესი იჯდა იქ, სადაც დიდების დედოფლის¹ სადიდებელი სიტყვები ისმოდა, მე კი ვიდექი ისეთ ადგილას, საიდანაც შემეძლო მეჭვრიტა ჩემი ნეტარებისთვის. ხოლო შორის ჩემსა და მისა, სწორი ხაზის ზუსტად შუაში, იჯდა ერთი კეთილშობილი და საყვარლად სახილველი ასული. და ეს საყვარელი ასული დროდადრო მალვით მიმზერდა მე, განცვიფრებული ჩემი მზერით, რომელიც, ეგონა, მისით მთავრდებოდა მხოლოდ. მაგრამ, მალვის მიუხედავად, ბევრმა შენიშნა მისი მზერა და ისე ღრმად ირწმუნა სიყვარულის ჩემის ამბავი, რომ როდესაც მუნ მყოფთ გავეცალე, შესმოდა, როგორ მიბრალდნენ ზურგს უკან: „შეხედე, როგორ მუსრავსო ის ასული მაგ ჭაბუკის გულს“. ხოლო როდესაც სახელიც ახსენეს მისი, მივხვდი, რომ გულისხმობდნენ მას, ვინც იჯდა შუაში იმ სწორი ხაზისა, რომელიც ბეატრიჩეთი იწყებოდა და მთავრდებოდა ჩემი თვალებით. და

მაშინ დაემშვიდდი სრულიად, რადგან დავრწმუნდი, რომ საიდუმლო არ გამიცია მზერით. და იქვე გადავწყვიტე, ეგ კეთილშობილი ასული ჭეშმარიტების საფარველად მექცია; და, ამ მხრივ, სულ ცოტა ხნის განმავლობაში იმდენს მივალწიე, რომ უმრავლესობას მათსას, ვინც ჩემზე ყბედობდა ხოლმე, ეგონა, გულის საიდუმლო ვიცო მისი. ამ ასულს ვიფარებდი ფარად რამდენიმე წლისა და თვის განმავლობაში; და რათა საბოლოოდ დამერწმუნებინა სხვები, რამდენიმე მცირე ფორმის ლექსიც ვუძღვენი მას, რომელთაც თუ მოვიყვან, მხოლოდ იმიტომ მოვიყვან აქ, რომ მაგ უკეთილშობილეს ბეატრიჩეს აღიღებენ შეფარვით, და ისიც არა ყველას, მართ ოდენ ზოგიერთს, რომელნიც, როგორც თვით გვიჩვენებენ, მისდა საქებად იქმნენ თქმულნი.

VI

მინდა გითხრათ, რომ იმ დროს, როცა ეს ასული იფარავდა ისე მაღალ სიყვარულს, როგორიც იყო ჩემი, მომესურვა მომეხსენებინა მაგ უკეთილშობილესის სახელი მრავალი სხვა ასულის, განსაკუთრებით კი ჩემი სიყვარულის კეთილშობილი მფარველის სახელთან ერთად. და ავიღე იმ ქალაქის სამოცი ულამაზესი ასულის სახელი, სადაც უზემთაესის ნებით, ჩემი ქალბატონი მოევლინა ჭვეყნიერებას, და შევთხზე უსტარი სერვენტეზის ფორმით, რომელსაც არათუ არ მოვიყვან, არც მოვიხსენიებდი აქ, ერთი რამის თქმას რომ არ ვაპირებდე თქვენთვის: თითქოსდა სასწაულით, მოხდა ისე, რომ მისი თხზვის დროს არც ერთი სხვა რიცხვის ჭვეშ არ დაისვა ქალბატონის ჩემის სახელი, თვინიერ ცხრისა, ამ ასულთა სახელებს შორის.

მოხდა ისე, რომ ასულმა, რომლითაც ჩემს გატაცებას ვფარავდი ამდენხანს, დაუტევა ზემორე ხსენებული ქალაქი და შორეულ მხარეს წარემართა. ამიტომ მე, თითქმის უძრწუნებელი იმით, რომ აგრე მშვენიერი მფარველი მომაკლდა და მცველი, მწუხარებას მივეცი დიდს, ასე გასინჯეთ, უფრო დიდსაც კი, ვიდრე მანამდე შემეძლო წარმომედგინა. მერე კი, — რა გულისხმაყავ, რომ თუ მისი წარსვლისათვის არას ვიტყოდი საწყალობლად, და საკმაოდ საწყალობლადაც, თვალთმაქცობა უთუოდ გამეღავენდებოდა ჩემი, — გადავწყვიტე მეთქვა სონეტი და გოდება რამ ჩამექსოვა შიგ. ხოლო ამ სონეტს, თუ მოვიყვან, მხოლოდ იმიტომ მოვიყვან აქ, რომ ჩემი ქალბატონი იყო უშუალო მიზეზი ზოგიერთი მისი სიტყვისა, როგორც ეს საცნაურია თვითულისთვის, ვისაც არსი ესმის მისი. და ვთქვი მაშინ ქვემოთ მოყვანილი სონეტი:

სონეტი II

თქვენ, ვინც მიდიხართ სიყვარულის გზით,
 შეიცადეთ და მოიხილეთ: — თუ არის კიდევ
 სატკივარი უფრო დიდი, ვიდრე ჩემია?
 მე ერთს გთხოვთ მხოლოდ: ყურად იღოთ ჩემი ვაება,
 ხოლო მერე გულისხმაყოთ, ვარ თუ არა მე
 ხანაგა და გასაღები ყველა ტკივილის!

მე სიყვარულმა, არა ჩემი სულ მცირედი სიკეთის ნაცვლად,
 არამედ თვისი სიჭველის გამო,
 იმდენ სიტკბოთი და სინაზით აღმივსო გული,
 რომ არაერთგზის გამიგია ჩემს ზურგსუკან, ჩემზედვე
 თქმული:

ჩისტვის მიეგო ნეტავ ამ კაცს
ესოდენ დიდი სიხარული და ნეტარება?

სად გაჰქრა ახლა ძველი გზნება და შემართება,
რაც სიყვარულის უხვ ნიჟიდან იღებდა ძალას,
ან რატომ დაეშოთ მე უსაგნოდ და მართოდ
ან რად მეშინის საკუთარი სიტყვისგებისა?
მე იმ უპოვარს ვგავარ სწორედ, ვისაც სირცხვილით
ვერ გაუწვდია მოწყალების სათხოვრად ხელი,
რადგან თუ ზემირ გამიცინია,
მკერდში ეს გული დღენიადავ კენესის და ტირის.

ეს სონეტი ორი ძირითადი ნაწილისაგან შედგება: პირველ-
ში იერემია წინასწარმეტყველის სიტყვებით მოვეხმობ სიყვა-
რულის ერთგულთ: „O vos omnes, qui transitis per viam,
attendite et videte, si est dolor sicut dolor meus“², და ვთხოვ
მათ, მოწყალება მოიღონ და მისმინონ მე; მეორეში ვამბობ,
როგორ აღმამაღლა სიყვარულმა, გარნა არა იმ აზრით, რასაც
სონეტის დასაწყისი იმარხავს ან დასასრული; და ბოლოს და-
ნაკარგს დავტირი ჩემსას; მეორე ნაწილი იწყება სიტყვებით:
„მე სიყვარულმა...“

VIII

ამ კეთილშობილის გამგზავრების შემდეგ ანგელოსთა
უფალმა ინება სასუფეველის კარად ეხმო ერთი ნორჩი, ფრიად
სათნო სახის ასული, რომელსაც დიდის სიყვარულით ემსჭვა-
ლვოდნენ ზემორე ხსენებულ ქალაქში. მე ვიხილე უსულოდ
მდებარე მისი სხეული, რომელსაც საწყალობლად მტირალი
ასულები შემოხვეოდნენ გარს; და, რა გამახსენდა, რომ ის ჩე-
მი ქალბატონის დობილთაგანი იყო, ცრემლები ველარ შევი-

კვე და ავტირდი. და, აგრე მტირალმა, გადავწყვიტე ტრიოდე
სიტყვა მეთქვა მისი სიკვდილის გამო, ვისაც ჩემს ქალბატონ-
თან ვხედავდი ხშირად. და სწორედ ამას შევეხე ბოლო ნაწილ-
ში იმ სიტყვებისა, რომლებიც მაშინ ვთქვი, როგორც ეს ცხად-
ზე უცხადესია თვითთვისისთვის, ვისაც არხი უსმის მათი. ხო-
ლო მაშინ ვთქვი ორი სონეტი, რომელთაგან პირველი ასე იწ-
ყება: „აწ კი იტირეთ“...; მეორე ასე: „უღვთო სიკვდილო“...

სონეტი III

აწ კი იტირეთ მიჯნურებო, რაკი ტირის თვით სიყვარული,
არა უბრალოდ, უმიზეზოდ ტირის დღეს იგი:
ესმის სიყვარულს საწყალობლად ატირებულ ასულთა ზარი
და მდულარებას აფრქვევს თვალთაგან.

რადგან სიკვდილმა არ დაინდო
სიკეთით სრული და მწყაზარი ქალწულის გული
და თვინიერ ღირსებისა,
ყველა მისი სათნოება მიწით წარხოცა.

ხედავთ, ვითარ პატივს აგებს მას სიყვარული,
დადრეკილი აწ მიწაქმნილ მშვენების თავზე,
თვის ნამდვილი და ჰემმარიტი სახით მზირალი?

ის იცქირება ზესუნელის მიმართ,
სადაც უკვე დაივანა უმანკო სულმა,
სულმა, რომელსაც სიხარულის სამოსელი ეცვა ამქვეყნად.

ეს პირველი სონეტი სამ ნაწილად იყოფა: პირველში ვუბ-
მობ და ტირილად ვიწვევ სიყვარულის ერთგულთ; და ვამბობ,
რომ ტირის თვითონ მათი უფალი და რომ ტირილის მისის მი-
ზეზის მსმენელთ ჰმართებთ, მეტის ყურადღებით მისმინონ

მე; მეორეში ამ მიზეზს ვუცხადებ მათ; მესამეში აღვწერ პა-
ტივს, რომელიც სიყვარულმა მიაგო ამ ასულს; მეორე ნაწი-
ლი ასე იწყება: „ესმის სიყვარულს...“; მესამე ასე: „ხედავთ...“

ქართული
ბიბლიოთეკა

სონეტი IV

უღვთო სიკვდილო, სიბრალულის მოსისხლე მტერო,
სატყვიართა და საღმობათა დიდო დედო,
და საბოლოო განაჩენო უსასტიკესო;
გლოვის საბაბი შენ მიეც ამ გულს
და ამიტომაც არ დავცხრები მე შენი გმობით,
მე — ფიქრებში გადასული მოხეტიალე.

მაგრამ თუკი მსურს მადლისაგან განგძარცვო სრულად,
უნდა მოვფინო კიდით კიდემდე
ამბავი შენი სიბილწის და უკეთურების,
მისთვის კი არა, თითქოს კაცთა ეს არ იცოდნენ,
არამედ მისთვის, რომ შევმართო შენს წინააღმდეგ
იგი, ვინც მხოლოდ სიყვარულის გოლით საზრდოობს.

შენ სილამაზე და სინაზე წაართვი მიწას,
როცა შემუსრე წმიდა ვნება ყმაწვილი ქალის
და მტვრად აღგავე
უტურფესი მისი მშვენება.

მე დავიდუმებ, ვინ იყო იგი,
დაე, მან თავად გაგიმკლავნოთ თავის სახელი:
იგი, ვინც სულის ხსნის უღირსია,
მის მსგავსთა სირას ვერასოდეს შეუერთდება.

ეს სონეტი ოთხ ნაწილად იყოფა: პირველში ზოგიერთ თა-
ვის საფერ და საკადრ სახელს ვუწოდებ სიკვდილს; მეორეში

მასზევე ვაგრძელებ სიტყვას და ვამბობ, რატომ აღვიგროვ საგ-
მობად მისად; მესამეში ვგმობ და ვანჭიკებ მას, ხოლო მეოთხე-
ში ერთ ვინმეს ვახსენებ, რომელიც ჩემთვის, სწავთა შორის,
სულაც არაა „ერთი ვინმე“. მეორე ნაწილი ასევე იწყება: „ხელო-
ვის საბაბი“...; მესამე ასე: „მაგრამ თუკი მსურს...“; მეოთხე
ასე: „იგი, ვინც სულის...“

IX

მოხდა ისე, რომ მაგ ასულის სიკვდილიდან რამდენიმე
დღის შემდეგ შემთხვევამ მაიძულა გავცლოდი ზემორე ხსე-
ნებულ ქალაქს¹ და იმ მხრისაკენ ამეღო გეზი, სადაც იყოფო-
და ის კეთილშობილი ასული, რომლითაც სიყვარულს ვფარავ-
დი ჩემსას, თუმცაღა ჩემი მგზავრობის მიზანი არც ისე შორს
იყო, როგორც მაშინდელი სამყოფელი მისი. მაგრამ, მიუხე-
დავად თანამგზავრთა დიდი სიმრავლისა, მგზავრობა მაინც ისე
მომქანცველი აღმოჩნდა ჩემთვის, რომ ოხვრას არ შეეძლო
სიმძიმელი შეემსუბუქებინა ჩემი უღონოქმნილი გულისთვის,
რომელიც ნეტარებას შორდებოდა თვისას. და მაშინ უტკბი-
ლესი უფალი ჩემი, რომელიც უკეთილშობილესი ასულის
სრულქმნილი სათნოების წყალობით მფლობდა, მსხემის სახით
მოევლინა ჩემს წარმოსახვას, მსუბუქად მოსილი საგლახაკო
შესამოსელით. შემკრთალი ჩანდა თავჩაქინდრული და მხო-
ლოდ ხანდახან ესროდა მზერას მშვენიერ, შმაგსა და ვერცხ-
ლისფერ წყალს, იმ გზის გასწვრივ დაქანებულს, რომელსაც
მე ვადექ, შეჭირვებული. და მომეჩვენა, რომ სიყვარულმა სა-
ხელდებით მიხმო და ამ სიტყვებით გამეხმაურა: „მე მოვდი-
ვარ იმ ასულისგან, ვინც შენს სიყვარულს იფარავდა ამდენ-
ხანს და ვინც აღარ დაბრუნდება აღარასოდეს. ამიტომ შენი

გული, რომელიც მას დაუწინდე ჩემი ბრძანებით, აწ თანვე მრ-
 მაქვს, რათა მეორეს ვუმონო ასულს, რომელიც შენ დაგიფა-
 რავს პირველის მსგავსად (და აქ სახელიც მითხრა მისი, ასე
 რომ მივხვდი, ვის გულისხმობდა). მაგრამ თუ მთის სურვებ კმ-
 ცნო მას ზოგიერთი იმ სიტყვათაგან, რომელნიც მთავრად
 ამცნე ისე, რომ არ გამქლავნდეს მოჩვენებითი სიყვარული,
 რომლითაც პირველს ემსჭვალვოდი აქამომდე და რომლითაც
 მას უნდა შეემსჭვალო ამიერითგან“. ესეც თქვა და უცებ გაქ-
 რა ჩემი უფალი, ან, უფრო სწორად, კი არ გაქრა, ჩემსავ სულ-
 ში დაინთქა თითქოს, იმ უხვი ნიჭის გამოსხივების წყალობით,
 რომელიც მზეებრ უშურველად გაიღო ჩემთვის. მე კი, სახე-
 შეცვლილი და ჩაფიქრებული, მთელი დღე სულთქმა-უშით მი-
 ვაქუნებდი ცხენს, ხოლო როდესაც დღე მიიწურა, ვთქვი ეპ-
 ლოგნი:

სონეტი V

მას ეამსა შინა მივდიოდი ამხედრებული.
 მგზავრობით დაღლილს, გულდამაშვრალს და ჩაფიქრებულს
 მე შუა გზაზე სიყვარული შემომეყარა
 მსხემის მტერიანი, ყარიბული შესამოსელით.

მწუხარე ჩანდა სიყვარული,
 ვით სამთავროდაკარგული მთავარი ვინმე;
 თავჩაქინდრული, კაცთა მზერას განრიდებული,
 ოხვრით და სულთქმით დამაშვრალი გზას მოჰყვებოდა.

როს დამინახა, სახელდებით გამეხმარა
 და ასე მითხრა: „შორეული მზრიდან მოვდივარ,
 ხად შენი გული სურვიელი ჩემთვის ბნდებოდა,
 ახლა ის გული თანვე მიმაქვს მონებად სხვისად“.

ამ სიტყვამ ისე შემაძრწუნა და გამახევა,
რომ ვერც შევნიშნე, გზისპირიდან ვით გაქრა იგი.

ეს სონეტი სამი ნაწილისაგან შედგება: პირველში ვამბობ, როგორ ვიხილე სიყვარული და როგორი მეჩვენა ჩემს მხარეში ვამბობ, რა მითხრა მან, მაგრამ ვამბობ, რა ვეფიქრებოდა, იმისი შიშით, ვაითუ ხვაშიადი გავამეღავნო-მეთქი ჩემი; მესამეში ვამბობ, როგორ გაქრა და გაუჩინარდა იგი. მეორე ნაწილი ასე იწყება: „როს დამინახა“...; მესამე ასე: „ამ სიტყვამ“...

X

დაბრუნებულმა ძებნა დავუწყე იმ ასულს, რომელიც ჩემმა უფალმა დამისახელა სულთქმათა გზაზე. მაგრამ მოკლედ მოვკრი და მხოლოდ იმას ვიტყვი, რომ სულ ცოტა ხანში იმდენს მივაღწიე, ისე გავიმთარველე¹ იგი, რომ ბევრი ზრდილობის საზღვარს გადადიოდა, როცა ამაზე ყბედობდა ხოლმე; ხოლო ამ ყბედობისგან ხშირად მწარედ მელმოდა მე. ამიტომ, ესე იგი ამ მომაცინებელი მითქმა-მოთქმის გამო, იმ უკეთილშობილესმა, ვინც დედოფალი იყო სათნოებათა და ყველა ბიწის მმუსვრელი, ერთხელ ისე ჩამიარა გვერდით, რომ სალამი აღარ მაღირსა, ხოლო მთელი ჩემი ნეტარება უტკბილესი სალამი იყო მისი. მაგრამ აქ მცირე ხნით შევწყვეტ თხრობას და გეტყვით, როგორის სიკეთით და სათნოებით მმოსავდა მისი მოწულე სალამი.

XI

მინდა ვითხრათ, რომ როდესაც ის მევლინებოდა ამა თუ იმ მხრიდან, მისი მოწულე სალამის მოლოდინით გულშეძრულს არც ერთი მტერი აღარ მრჩებოდა ქვეყნად¹ და ლმობიერების

სახმილი ისეთის ძალით მეგზნებოდა გარს, რომ მაიძულებდა ყველაფერი მიმეტევებინა შეურაცხყოფელთათვის ჩემთა და თუ მაშინ ვინმე მკითხავდა რამეს, პასუხად ერთადერთ სიტყვას მივეუგებდი მხოლოდ: — სიყვარული-მეთქი — მორჩილებით მოსილი სახით². ხოლო როდესაც სალამის ძღვენის უტკბილესი წამი ახლოვდებოდა, სიყვარულის სულდ თრგუნავდა ყველა სხვა გრძნობად სულს, გარეთ ჰყრიდა ხედვის სუსტ სულებს და აგრე ეუბნებოდა მათ: „წა, თაყვანი ეციოთ ქალბატონს თქვენსას“; და თვითონ იკავებდა მათ აღვილს. და თუ ვინმე დააპირებდა შეეცნო სიყვარული, მისთვის კმა იქნებოდა, თვალთა ჩემთა თრთოლა ეხილა ერთხელ. ხოლო როდესაც ვე უკეთილშობილესი თავის უტკბილეს სალამს მიძღვნიდა, სიყვარული არა თუ არ მიჩრდილავდა და მიმღვრევდა ამ დაუთმენელ ნეტარებას, პირიქით, სიტკბოების სიჭარბისაგან თვითონვე ითენთებოდა ისე, რომ მისი ნების სათამაშოდ ქცეული ჩემი სხეული მძიმე და უსულო საგანივით იძვროდა ხშირად. ამრიგად, ცხადზე უცხადესია, რომ მისი სალამი იმარხავდა მთელს ჩემს ნეტარებას, რომელიც ბევრად აღემატებოდა ძალღონეს და დათმენის უნარს ჩემსას.

XII

ახლა კი შეწყვეტილ თხრობას განვაგრძობ ისევ: მას შემდეგ, რაც ნეტარება აღარ მაღირსეს ჩემი, ისეთმა სევდამ მომიცვა, რომ კაცთაგან განვკიდებანი და განმარტოებულ აღვილს მივაშურე, რათა მდულარე ცრემლებით დამელტო მიწა. ხოლო როდესაც მდულარება რამდენადმე განქარდა მათი, ჩემი სენაკისკენ გავემართე, სადაც შემეძლო მწუხარებას მივ-

ცემოდი და არ მშინებოდა იმის, რომ ვინმე გაიგონებდა გოდებას ჩემსას. და მუნ უზნესრულესი ასულის გულმოწყალებას ვჰხადე სიტყვებით: „სიყვარულო, მეოხ მეყავ-მეთქი შენ ერთგულს“, და ჩამეძინა, ვით ნაგვემ ყრმას, გულამოხვიინჩვი მტირალს. და მოხდა ისე, რომ თითქმის შუა ძილში კვლავ მეჩვენა ერთი ჩვენება: მეჩვენა, თითქოს ვჰკრეტდი ჩემს სენაკში უსპეტაკესი სამოსით შემოსილ ყრმას, რომელიც გვერდით მეჯდა და ღრმად ჩაფიქრებული მიცქერდა მძინარს; და მას შემდეგ, რაც აგრე მდუმარედ მიცქირა ერთ ხანს, მომეჩვენა, თითქოს შემეხშიანა და ამ სიტყვებით მომმართა მე:

„Fili mi tempus est ut praetermittantur simulacra nostra“¹. და მაშინ თითქოს შევიცან იგი, რადგან ისე შემეხშიანა, როგორც არაერთგზის შემხშიანებია ძილსა შინა. აქ შევხედე და მომეჩვენა, რომ საწყალობლად ტიროდა იგი, თითქოს სიტყვას რასმე ელოდა ჩემგან. ამიტომ გაკვადნიერდი და ვკადრე: „უფალო კეთილშობილებისაო, რაისთვის სტირი შენ?“ და მან პასუხად: „Ego tanquam centrum circuli cui simili modo se habent circumferentiae partes; tu autem non sic“². მაშინ ვცადე ჩავევლომოდი მის სიტყვებს, მაგრამ იმდენად ბნელნი მეჩვენენ და ბუნდოვანნი, რომ თავს ძალა დავატანე და ვკითხე: „რა გასურს-მეთქი მითხრა, უფალო, აგრე ბუნდოვანად?“ და მან, ამჯერად უკვე ხალხურად³: „თუ თავისთვის სიკეთე გასურს, ნულარ გამოიწვლილავო ამას“. მაშინ იმ სალამზე ჩამოვეუგდე სიტყვა, რომელიც აღარ მაღირსეს და მიზეზი ვკითხე დაუბრებისა; რაზეც ამ სიტყვებით მომიგო მან: „ამ ჩვენს ბეატრიჩეს ვიეთთავან ესმა თურმე, რომ შენ შენი სიტყვებითა და შენი ქცევით შეურაცხყავ ასული იგი, რომელიც სულთქმათა გზაზე დაგისახელე. ამიტომ იყო, რომ მაგ უკეთილშობილესმა, რომელიც ყოველგვარი შეურაცხყოფის მტერია, სალამი აღარ

გაღირსა შენ, შეურაცხყოფის შიშით შემკრთალმა. და რაკი შენთან თანშეზრდილია და ამიტომ, შესაძლოა, ხვაშიადსაც იცნობდეს შენსას, მე ვისურვებდი ლექსად გეთქვა ორიოდ სიტყვა, რათა გემცნო მისთვის, როგორია ჩემი ქალმორწმუნლება, რომელმაც მისი წყალობით დაგიმონა შენ და ისიც, როგორ დაეწინდე სიყრმითგანვე სიწმინდეს მისას. მოწმედ კი მოუხმე მას, ვინც იცის ეგ და სთხოვე, მიხვადიწმენ-თქო ქალბატონის ჩემის წინაშე. ხოლო მე, ვინც ვარ ის, სიხარულით გიმოწმებ და გიშუამდგომლებ. ამრიგად, ის შეიცნობს სიმართლეს და რა შეიცნობს, ზურგს შეაქცევს ავეყათა სიტყვებს. შენი სიტყვები კი ისე განაწყე და განალაგე, რომ უშუალოდ მას არ მიმართო, რადგან არასაკადრისი იქნება ეგ, და არამც და არამც უჩემოდ არ წარგზავნო ისინი იქ, სადაც, შეიძლება, მის სასმენელამდეც მიალწიონ; არა, შეამკე ისინი ნაზი ჰარმონიით, რომელშიაც შეგეძლება მპოვო ყოველთვის, როცა საჭიროდ მიიჩნევ ამას“. ამ სიტყვებით ის გაქრა და მეც გამომდვიძა. გამოდვიძებულმა ჩემს ჩვენებაზე ფიქრს მივეც თავი და გულისხმავყავ, რომ დღის ზუსტად ცხრა საათზე მეჩვენა იგი. და ვიდრე ჩემს სენაკს დავაგდებდი, გადავწყვიტე მეთქვა ბალადა; და ვთქვი კიდევ, უფლის ჩემის ბრძანებისაებრ:

ბალადა

წადი და მხოვე სიყვარული, ჩემო ბალადა,
მისი თანხლებით წარსდექ წმინდა ქალწულის წინა,
რათა ჩემს თხოვნას, შენ რომ გატან გულისტკივილით,
ჩემმა უფალმაც შეაწიოს ორიოდ სიტყვა.

ისე ლამაზად მოკაზმული მიხვალ, ბალადა,
რომ ძალი შეგწივს, ეულად და მარტო მოარულს,

თამამად შევლო ყველა კოშკი და ვალავანო,
მაგრამ თუკი გსურს, უფრო მეტი გულდაჭერებით,
იარო, — ჯერეთ, სიყვარული გყავს მოსაძებნი,
რადგან უმისოდ ვერ ეწევი სასურველ მიზნებს.
აქი ის, ვისაც ჩემი თხოვნა უნდა მიართვა,
მე, რა ხანია, გული მიგრძნობს — მრინხანებს ჩემზე
და თუ სიყვარულს არ წარიტან, — წინაშე მისა,
ვაითუ წარხდეს და გაეუღდეს შენი მცდელობა...

და რა წარსდგები,
ჯერ შენდობა ითხოვე მისგან,
მერე კი ამო საუბარით ასე მიმართე:
მე თქვენს წინაშე მგზავნის იგი, ვინც პატიებას
გთხოვთ უწინარეს
და მეც ამაღ მოვედი თქვენთან,
და სიყვარულიც — მიწა თქვენი — თქვენს წინაშეა,
რომელიც თავის ნებისაებრ უცვლის მას სახეს,
მაგრამ არა გულს, და აწ თვითონ განსაჯეთ, იგი
რატომ შეფრთხინავს სხვას მალვით და ასე ფარულად.

და მერე ესეც მიუთხარი წმინდა მადონას:
ისე არის-თქო გულავსილი იგი სიმტკიცით,
რომ მხოლოდ თქვენ ერთს გემონებათ მთელი არსებით,
რაკი მხოლოდ თქვენ დაგეწინდათ სიყრმიდანვე-თქო.
მაგრამ თუ მაინც არ გერწმუნა, სიმართლე ეგე
მაშინ, დაე, შენ დაგიმოწმოს თვით სიყვარულმა.
და ბოლოს, თუ არ გაიმეტებს ჩემთვის შენდობას,
სიკვდილის ნება მაინც დამართოს, რომ ნახოს, თვისი
ერთგული მონა
რა ხალისით შეხვდება სიკვდილს.

და სიყვარულსაც სთხოვე — წყაროს სიბრაღელისას,
ნუ დააჩქარებს შემოქცევას მისი პირისგან,
ვიდრე თავის ვალს არ მოიხდის ასეთი სიტყვით:

„უფალო, ჩემი პარმონიის სახელით გუჯავ —
მოიღე მადლი და განწირულს ხელს ნუ ააღებ
მანამდე, სანამ არ დაიხსნი შენს ერთგულ მონას,
და თუკი შენი მეოხებით შენდობის ღირსს ყოფა
დაე, მის ერთგულს, ეგ მცინარის პირით ეუწყოს“
წადი ბალადავ, მოგიმართოს განგებამ ხელი
და მხოლოდ შენ ერთს გერგოს ჯილდო მახარობლსა.

ეს ბალადა სამ ნაწილად იყოფა: პირველში მივმართავ, საით
უნდა წავიდეს და ვამხნევებ მას, რათა უფრო მეტი გულდაჯე-
რებით იაროს; მეორე ვურჩევ, ვინ უნდა წარიტანოს თან, თუ
სურს უფრო მეტი გულდაჯერებით ვიდოდეს და ფათერაკს
რასმე არ გადეკიდოს; მეორეში ვამბობ, რა უნდა გადასცეს
ქალბატონს ჩემსას; მესამეში ნებას ვრთავ წავიდეს და განგე-
ბას ვავედრებ მას. მეორე ნაწილი ასე იწყება: „და რა წარს-
დგები“... მესამე ასე: „წადი, ბალადავ“... შესაძლოა, ზოგიერ-
თი წინააღმდეგეს აქ და მისაყვედურს, გაუგებარია, ვის მიმარ-
თავ მეორე პირში, რადგან შენი ბალადა შენივე სიტყვებითა
მხოლოდ, სხვა არაფერი. ამის პასუხად მე მივუგებ მათ, რომ
ვაპირებ განვფანტო ეგ ბუნდოვანება და განვმარტო იგი ამ
პატარა წიგნის მეორე, კიდევ უფრო ბუნდოვან ნაწილში⁴. და
მაშინ ყველაფერი ნათელი გახდება მისთვის, ვინც აქ შეეპყვდა
და სურდა წინააღმდეგობადა მე.

XIII

ამ ზემორე აღწერილი ჩვენების შემდეგ, როცა უკვე ვთქვი
სიტყვები, რომელთა თქმაც უფალმა მიბრძანა ჩემმა, ათასი
ურთიერთსაპირისპირო ფიქრი აღმეძრა სულში, რომელთაც
ისე შემიპყრეს და შემომიტიეს, რომ აღარ შემეძლო თუნ-

დაც ერთი მათგანისგან დამეცვა თავი. მაგრამ მათ შორის ყველაზე მეტად მაინც ოთხი მიწამლავდა და მიმღვრევედა სულის სიმშვიდეს. ერთი მათგანი ასეთი იყო: „კურთხეულ არს ძალმორჭმულება სიყვარულისა, რადგან ყოველგვარი სიბილწისა და უკეთურებისგან გარეშაქცევს ერთგულსა თვისსა შინაგანსა“. მეორე ასეთი: „ვინ თქვა, თითქოს კურთხეულ არს ძალმორჭმულება სიყვარულისა, რადგან რაც უფრო მეტად უერთგულებს მისი ერთგული, მით მეტ ტკივილს დაათმენინებსო მას“. მესამე ასეთი: „სიყვარულის სახელი ისე ტკბილია სასმენად, რომ შეუძლებელია უმეტეს წილად ტკბილი არ იყოს ზემოქმედებაც მისი, რადგან, როგორც წერილ არს, სახელები შეჰფერიან და შეესაბამებიან სახელდებულ საგნებს — „Nomina sunt consequentia rerum“¹. ხოლო მეოთხე ასეთი: „ასული იგი, ვისთვისაც აგრე გმუსრავს სიყვარული, სხვებს როდი ჰგავს, რომელთა ადვილად იძვრისო გული“. და თვითეული მათგანი ისეთის ძალით მიტევდა, რომ გასაქანს აღარ მაძლევდა და მაიძულებდა შევმდგარიყავ, იმ კაცის მსგავსად, ვინც არ იცის საით წარმართოს ნაბიჯი და ვისაც სურს სვლა, მაგრამ არ იცის, რა გზას დაადგეს. ხოლო როდესაც ვაპირებდი საერთო გზა გამომეძებნა მათთვის, რომელზეც თანხმობით ივლიდა ოთხივე, ის, ეგ გზა, იმდენ დაბრკოლებას მახვედრებდა წინ, რომ მაიძულებდა სიბრალულისთვის მეხმო ისევ მწედ და მეოხად. აგრე შეჭირვებულს მომესურვა ლექსად მეთქვა ორიოდ სიტყვა; და ვთქვი მაშინ ქვემოთ მოყვანილი სონეტი:

სონეტი VI

მე სიყვარულზე ვფიქრობ მხოლოდ და ეს ფიქრები
ურთიერთისგან ისერივად განსხვავდებიან,

რომ როცა ერთის მეოხების მესავი ვხდები,
მეორე თავის სიშმაგით და ვნებით მაძრწუნებს,

მესამეს ჩემთვის ყანდი მოაქვს იმედის ფრთებით,
ხოლო სხვა კიდევ სისხლდათხეულ ცრემლს მაწურავს,
და ყველა ერთხმად შემომძახის მე ზარდაცემულს:
გვეაჭე ხსნად და შებრალებად, საწყალობელო.

მე კი, უცნობო, აღარ ვიცი რომელს მივენდო,
მინდა ვთქვა რამე, მაგრამ სიტყვა ვერ მიპოვნია,
თავგზააბნეულს, სიყვარული ისე მახელებს.

და როცა ვცდილობ დავეზავო შათ, — სხვა არ ძალმიძს —
მწეფ და მეოხად ჩემსავე მტერს — სიბრალულს — ვუხმობ,
რომ დამიფაროს ამ ფიქრთაგან შეიწრებელი.

ეს სონეტი ოთხ ნაწილად შეიძლება დაიყოს: პირველში ვამბობ, რომ ჩემი ფიქრები მხოლოდ სიყვარულს დასტრიალებენ თავს; მეორეში ვამბობ, რომ ისინი ერთმანეთისგან განსხვავდებიან და განსხვავებას ვამჟღავნებ მათსას; მესამეში ვამბობ, რაში ეთანხმებიან ისინი ერთმანეთს; და ბოლოს, მეოთხეში ვამბობ, რომ როდესაც სიყვარულზე დავაპირებ რაიმეს თქმას, აღარ ვიცი, რა გზას დავადგე, რომელს მივენდო და იძულებული ვხდები ისევ ჩემს მტერს — სიბრალულს ვუხმო მწეფ და მეოხად. მეორე ნაწილი ასე იწყება: „და ეს ფიქრები“...; მესამე ასე: „და ყველა ერთხმად“...; მეოთხე ასე: „და როცა ვცდილობ“...

XIV

ამ ურთიერთსაპირისპირო ფიქრთა ბრძოლის შემდეგ მოხდა ისე, რომ ეგ უკეთილშობილესი კვლავ ვიხილე ერთ ადგილ-

ლას, სადაც მრავალ ასულს მოეყარა თავი და სადაც ერთმა ჩემმა მეგობარმა მიმიპატიეა, რომელსაც ეგონა დიდად მაშამა, რაკი მიმიყვანა იქ, სადაც ამდენ ასულს გამოეფინა ბაკუთარი მშვენიება. მე კი, მართალი ვითხრათ, არ ვიცოდე, რა უნდა მომეხდინოდა და ბრმად მინდობილმა მას, ვინც სუკედელ-ქაფურს მძინამდე მიაცილა თავისი მეგობარი!, ვთქვი: „რატომ მოვსულვართ-მეთქი ამ ასულებთან?“ და მან პასუხად: „იმიტომ რომ დირსეულად მოვემსახუროთო მათ“. სინამდვილეში კი ისინი შეკრებილიყვნენ იქ, როგორც დობილნი ერთი კეთილშობილი ასულისა, რომელიც იმ დღეს იწერდა ჯვარს; რადგან, ზემორე ხსენებული ქალაქის ჩვეულების თანახმად, მათ მართებდათ სასძლოსთან ერთად გაენაწილებინათ პირველი სუფრა, რომელიც მისთვის გაეშალათ ახალგაზრდა მეუღლის სახლში. მაშინ, რათა მეგობრისთვის მეამებინა, გადავწყვიტე მოვემსახურებოდი სასძლოსა და დობილებს მისას. მაგრამ, გადავწყვიტე თუ არა, ვიგრძენი, რა უცნაურმა ქრუანტელმა დამიარა მკერდში, მარცხენა მხარეს, და როგორ მოედო მერე იგი ჩემი სხეულის დანარჩენ ნაწილს. და მაშინ, ვამბობ, თითქმის ჩემდა უნებურად მივაყრდნე ტანი კედლის ნატიფ მოხატულობას, რომელიც ასერიგად ამკობდა ახალშეუღლებულთა სახლის დარბაზებს. და შემკრთალმა და შეშინებულმა, ვაითუ ჩემი ქრეოლა შენიშონ-მეთქი, ჯერ ზე ავიხედე, მერე მაგ პირმშვენიერ ასულებს მოვავლე თვალი და მათ შორის უკეთილშობილესი ბეატრიჩე დავლანდე ანაზდად. და მაშინ ყველა ჩემი სული ისე იფრინა და იავარპყო იმ წინააღმდეგომელმა ძალამ, რომელიც მაგ უკეთილშობილესის სიახლოვეს მოიცა სიყვარულმა, რომ არცერთი აღარ შემრჩა ცოცხალი, თვინიერ ხედვის სულებისა; და ისინიც უსაჭურვლოდ და უადგილოდ, რადგან სიყვარულმა დაიკავა მათი ადგილი, რათა თვითონ ეჭვრიტა ამ საოცარი

ქმნილებისათვის. და თუმცა მე ის აღარ ვიყავ, რაიც მანამდე, მაინც დიდად მელმობდა ამ პატარა სულებისაგან, რომლებიც საწყალობლად მოსთქვამდნენ, ასე: „სიყვარულს რომ არ დავფრინეთ, ჩვენიც ხომ შევძლებდით ისევე გვეპყრობოდა, ვინაშნაჲ სასწაულისთვის, როგორც ჩვენი ჯუფთნი პერეტილი მასწავლებლები რე, მე ვამბობ, რომ როდესაც ფერისცვალება შენიშნეს ჩემი, ბევრი ამ ასულთაგანი განცვიფრდა ფრიად. განცვიფრებულნი ატყრცილდნენ და დაცინვა დამიწყეს მაგ უკეთილშობილესთან ერთად. ამიტომ თანაგრძნობით გულშეძრულმა ჩემმა მეგობარმა ხელი მკიდა და, როცა ამ ატყრცილებულ ასულთა მზერას გამაცილა, — რა გპირსო, — მკითხა. მაშინლა მოვითქვი სული და, როდესაც ჩემი სიცოცხლემოსწრაფებული სულნი მკვდრეთით აღდგნენ, ხოლო გაძევებულნი კვლავ სამკვიდრებელთ დაუბრუნდნენ თავისას, ასე ვუთხარი მეგობარს: „მე უკვე ბეწვის ხილზე მელგა ფეხი, რომელსაც ვერ გავა ის, ვინც უკან შემოქცევას აპირებს-მეთქი“. ამ სიტყვებით განვმორდი მას და ჩემს სენაკს მივაშურე ისევ, ცრემლთა ხანაგას, სადაც მტირალმა და სირცხვილელულმა, აგრე ვუთხარი თავს: „მან რომ ჩემი შეჭირვების ამბავი იცოდეს, არა მგონია, აგრე უღვთოდ გამწირავდა და უწყალოდ; პირიქით, ვფიქრობ, სიბრალულით შეიძვროდა-მეთქი, ძალიან დიდით“. და აგრე მტირალმა ვადავწყვიტე შემეთხზა სიტყვები, რათა გამემკლავებინა მისთვის ფერისცვალების ჩემის მიზეზი და მეთქვა, რომ მან არ იცოდა ის; რადგან, რომ სცოდნოდა, სიბრალული მოიცავდა არა მარტო მას, არამედ ყველას, მაშინ მუნ მყოფს, ყველას უკლებლივ. და ვთქვი კიდევ ქვემოთ მოყვანილი სონეტი:

სონეტი VII

თქვენ, სხვა ასულთა წრეში მდგარი, მე დამცინოდით,
მავრამ იცით კი, რად მეცვლება სახე და ფერი,

ან რატომ ბორგავს შერყეული ჩემი არსება,
როდესაც ვუმზერ გულისწამლებ მშვენიებას თქვენსას?

ო, რომ იცოდეთ, გულისხმაყოთ, მაშინ უთუოდ
შემიბრალებდით თქვენს წინაშე უბნოდ დადრეკილს,
რამეთუ ოდეს სიყვარული თქვენს გვერდით მხედვეს,
ისეთი უღვთო ძლიერებით იღვიძებს ჩემში,

რომ გულსა შიგან მორიალე ყველა სხვა გრძნობას
თრგუნავს და ახშობს, ზოგს ჰკლავს, ხოლო ზოგს გარეთ დევნის
და მარტოღმარტო შთება ჩემში თქვენდა საჰვრეტად.

მიტომ მეცვლება მე—მიწაქმნილს—სახე და ფერი,
თუმც არა ისე, რომ ვერა ვცნა ჩემი გულიდან
ლტოლვად განწირულ გრძნობა-სულთა მწარე გოდება.

ამ სონეტს ნაწილებად არ ვყოფ, რადგან დაყოფა მიზნად
დასაყოფის არსის გახსნას ისახავს მხოლოდ. ამიტომ, რაკი ზე-
მორე ხსენებული მიზეზის გამო ის თავისთავადაც საკმაოდ
ცხადია, საჭიროდ აღარ მიმაჩნია მისი დაყოფა. მართალია, იმ
სიტყვებს შორის, რომლებშიაც ამ სონეტის მიზეზი ცხადდება,
გვხვდებიან ბნელნი და ბუნდოვანნიც, — ასე მაგალითად, ბნე-
ლია ადგილი, სადაც ვამბობ, რომ სიყვარული თრგუნავს და
ჰკლავს ყველა ჩემს სულს, თვინიერ ხედვის სულებისა, თუმ-
ცა მათაც გარეთ აძევებს-მეთქი, — მაგრამ მათი სიბნელე შეყ-
ვისეულად იფანტება მის წინაშე, ვინც ჩემსავით ერთგულობს
სიყვარულს, რადგან ჩემებრ ერთგულთათვის ცხადია ის, რა-
საც ეგ სიბნელე იმარხავს და ბუნდოვანება. ამიტომ უმართე-
ბულოდ მიმაჩნია მათი განმარტება, რადგან მაშინ ისღა დამრ-
ჩებოდა მეთქვა, რომ ამაოდ ვთქვი, რაც ვთქვი, და ფუჭად.

ჩემი ახალი ფერისცვალების შემდეგ ერთი აბუნარი აზრი ამეკვიატა, რომელიც წამითაც არ მწყდებოდა და აგრე მეუბნებოდა მე: „თუ შენ ასე სასაცილო ხდები მის ქსოვს, რატომღა ცდილობ იხილო იგი? დავუშვათ და კითხვით მოგვარება, რას მიუგებ მაშინ პასუხად, თუნდაც თავისუფლად ჰფლობდეო სიტყვის მიგების ყველა შენს უნარს?“ რაზეც მეორე, უფრო თვინიერი აზრი იძლეოდა პასუხს: „მე რომ მხნეობას არ ვკარგავდე, მე რომ თავისუფალი ვიყო და სიტყვის მიგება შემეძლოს, ასე ვიტყოდი მაშინ: როგორც კი სასწაულებრივ მშვენებას წარმოვიდგენ მისას, მყის მეუფლება მისი ხილვის შმაგი სურვილი, რომელიც ისე ძლიერია, რომ ჰკლავს ყველაფერს, რაც შეიძლება მის წინააღმდეგ აღძრულიყო ჩემს ხსოვნაში: ამიტომ, ნეტა პირისხილვა შევიძლო მისი და შვეებად მივითვლი ყველა ძველ ვნებას“. მსგავსი აზრებით აღძრულმა გადაწყვიტე მეტქვა სიტყვები, რომლებშიაც შენდობას ვთხოვდი მას და გავუძღვანებდი, რას ვგრძნობდი, რას განვიცდიდი მის სიახლოვეს. და ვთქვი ეს სონეტი:

სონეტი VIII

ო, სიხარულო, ყველაფერი, რასაც კი ჩემი
გული იმარხავს, კვდება ზოლზე, როცა შენ გიმზერ,
ხოლო როდესაც შენთანა ვზი, მე სიყვარული
ასე მაფრთხილებს: იჯმენ, თორემ სიკვდილი გელის.

და ჩემი სახე შეღებილი ხან სისხლისფერად,
ხან სიკვდილივით გაცრეცილი, მშველელს დაეძებს,
და შიშნასვამი ქვებიც თითქოს მე მოშვივიან:
შენ იღუპები, ო, გულშმაგო, შენ იღუპები!

ცოდვით იმძიმებს გულს ყოველი, ვინც ასერივად
სასოწარკვეთილს მხედავს, მაგრამ არ კი მამხნევეს,
ვინც არ მემსკვალვის თუნდ უმცირეს სიბრაღულითა,

ვინც არ მიფარავს გულმომწვევლი და ცინიკური
რითაც შენ, სულო, პასუხობდი ასე უღმრთოდ
სიკედელის ხმობით ზეაპყრობილ ჩემს ჩამქრალ თვალებს.

ეს სონეტი ორ ნაწილად იყოფა: პირველში ვამჟღავნებ მი-
ზეხს, რომლის წყალობითაც მე, უცნობო, წერაატანილივით
დავეძებ მას; მეორეში, რომელიც ამ სიტყვებით იწყება: „ხო-
ლო როდესაც შენთანა ვზი“..., ვამბობ, რა მემართება მის სიახ-
ლოვეს; ეს მეორე ნაწილი, თავის მხრივ, ხუთად იყოფა, თანახ-
მად თხრობის ხუთი სხვადასხვა საგნისა: ასე, პირველში ვამ-
ბობ, რას მკარნახობს სიყვარული გონების რჩევით, როცა მას
ვუმზერ; მეორეში სახის მაგალითით ცხადვყოფ სულისკვეთე-
ბას ჩემსას; მესამეში ვამბობ, როგორ ვკარგავ მხნეობას; მეო-
თხეში ვამბობ, რომ სცოდავს ის, ვინც სიბრაღულით არ მემ-
სკვალვის და არ მამხნევეს; და ბოლოს, უკანასკნელში ვამ-
ბობ, რისთვის უნდა მიბრაღებდნენ კაცნი, სახელდობრ, სასო-
წარკვეთილებისათვის, რომელიც ჩემს მზერაში ვლინდება; ხო-
ლო ჩემი მწუხარე მზერა იმუსერის, ესე იგი უჩინარი ხდება
სხვათათვის იმ ასულის დაცინვის წყალობით, რომელიც და-
ცინვისთვისვე აღძრავს მასაც, ვისაც, მისი დაცინვა რომ არა,
ვინ იცის, იქნებ შეემჩნია კიდეც ჩემი სასოწარკვეთილება. მე-
ორე ნაწილი ასე იწყება: „და ჩემი სახე“...; მესამე ასე: „და
შიშნასავამი“...; მეოთხე ასე: „ცოდვით იმძიმებს“...; მეხუთე
ასე: „ვინც არ მიფარავს“...

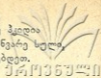

მას შემდეგ, რაც ეს სონეტი ვთქვი, მომესურვა კვლავ დავ-
 მჯდარიყავ ახალი სონეტის წერად¹, რათა მეთქვა ~~ჩემი~~ ~~ჩემი~~ ~~ჩემი~~
 მის აზრით უთქმელი დამრჩა, მეთქვა ოთხი რამე ~~ჩემი~~ ~~ჩემი~~ ~~ჩემი~~
 ბისათვის. ჯერ ერთი მეთქვა, რამდენგზის შევეუპყრებარ მწუხარ-
 რებას, როცა ჩემი მეხსიერება აიძულებდა წარმოსახვას წარ-
 მოედგინა, რა მიყო, რად მაქცია სიყვარულმა. მეორეც, მეთქ-
 ვა, რომ სიყვარული ისე ანაზღად მესხმოდა თავს და ისეთის
 ძალით, რომ ყველაფერს ჰმუსრავდა ჩემში, თვინიერ აზრისა,
 რომელიც დღენიადაგ მაგ უკეთილშობილესს იგონებდა თავის
 წინ; მესამეც, მეთქვა, რომ როდესაც სიყვარული აგრე სასტი-
 კად მიტევდა ხოლმე, მე, სიკვდილივით გაცრეცილი და ფერ-
 მიხდილი, მხოლოდ იმას ვცდილობდი, ჩემი ქალბატონი მეხი-
 ლა როგორმე, იმის იმედით, ეგების მისმა ხილვამ დამიხსნას-
 მეთქი სიყვარულის კვეთებისაგან, და ვივიწყებდი, უცნობო-
 ქმნილი, რა მემართებოდა მის მშვენებასთან მიახლებიასა.
 და, ბოლოს, მეთქვა, რომ მისი ხილვა არათუ არ მიხსნიდა და
 არ მიფარავდა, არამედ საბოლოოდ ჰმუსრავდა ხოლმე ჩემი
 სიკვდილად მიწურვილი სიცოცხლის ნამუსრევს. და ამისთვის
 ვთქვი ეს სონეტი:

სონეტი IX

მე ხშირად ვფიქრობ იმ მწუხარე იერისათვის,
 რომლითაც მმოსავს სიყვარული, და ჩემივ თავის
 მიმართ ისეთი სიბრაღულით შევსება გული,
 რომ ვამბობ ხოლმე: ნეტავ ჩემებრ ვინ იტანჯება?

გარემომიცავს სიყვარული ისე ანაზღაღ, რომ დღევგრძელობა ჩემი ხშირად ბეწვზე ჰკიდია და მხოლოდ სული მძლეობს ჩემში, მკმუნვარე სული, რომ დღენიდაგ თავისწინა თქვენ გიგონებდეთ.

ქართული

და ვიბრძვი მაშინ, თავს განწირულს ვეშვებ, მაგრამ ძლეული ამ უსწორო შეტაკებისას თქვენსკენ მოვილტვი, ვით სნეული მკურნალისაკენ.

გარნა თუ გპოვეთ, მოვალწიე თუკი თქვენამდის, შეების სანაცვლოდ უარეს ჰირს მისართავთ ჰირზე და მე ვეცევი უღონო და სასომიხდილი.

ეს სონეტი ოთხ ნაწილად იყოფა, თანახმად თხრობის ოთხი სხვადასხვა საგნისა. გარნა, რაკი მათზე ზემოთ უკვე ითქვა, აქ აღარას ვიტყვი თვითუელისთვის და მათი დასაწყისების გამოყოფით დავკმაყოფილდები მხოლოდ. ამრიგად, ვამბობ, მეორე ნაწილი ასე იწყება: „რომლითაც მმოსავს სიყვარული“...; მესამე ასე: „და ვიბრძვი მაშინ“...; მეოთხე ასე: „გარნა თუ გპოვეთ...“

XVII

მას შემდეგ, რაც ვთქვი ეს სამი სონეტი, რომლებითაც მას მივმართავდი და რომლებშიც თითქმის სისრულით აისახა მთელი ჩემი საღმობა და უსასოება, გადავწყვიტე დავდუმებულიყავ და აღარა მეთქვა რა შეტად, რადგან, მეგონა, სრულად ვთქვი ის, რისი თქმაც მსურდა. და თუმცა მართლაც დიდხანს ვდუმდი მას მერე, ბოლოს მაინც იძულებული გავხდი მივბრუნებოდი თხრობის ჩემის საგანს, ოღონდ აწ განახლებულსა

და მეტი სკეთილშობილებით მოსილს. და რაკი ამ განახლების საბაბი სასიამოვნოა სასმენად, გეტყვით მას, მაგრამ რად შეიძლება მოკლედ¹.

XVIII

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

რაკი ჩემმა იერმა მრავალს გაუმეღავნა ჩემი გულის საიდუმლო, ამიტომ ვიეთნი ასულნიც, რომელნიც ერთად შეყრილიყვნენ, რათა ერთურობის სიახლოვით ეხარებინათ ერთმანეთი, კარგად იცნობდნენ ჩემს გულს, რადგან თვითეული მათგანი არაერთგზის ყოფილა მოწმე ჩემი შეკრთომის და შეძრწუნებისა. და როცა შემთხვევით გვერდით ჩავუარე მათ, ერთმა ამ კეთილშობილ ასულთაგანმა სახელით მიხმო მოულოდნელად; ხოლო ის, ვინც მიხმო, ენაწყლიანი იყო ფრიად და ენაშქვერი. და როდესაც ამ ასულთ მივეახლე და დავრწმუნდი, რომ ჩემი უკეთილშობილესი ქალბატონი არ იყო მათ შორის, გულმოცემულმა სალაში ვთქვი და — რას მიბრძანებთ-მეთქი, ვიკითხე. ხოლო ისინი ბევრნი იყვნენ და ზოგი მათგანი თავისთვის იცინოდა წყნარად, სხვანი მე მიმზერდნენ და ელოდნენ, ვნახოთ, რას გვეტყვისო, დანარჩენნი კი ჩუმად ჩურჩულებდნენ ერთმანეთს შორის. მერე ერთ-ერთმა ამ უკანასკნელთაგან ჩემსკენ მომართა თვალნი, სახელით მიხმო და მკითხა: „რისთვის გიყვარს შენი ქალბატონი, თუკი მისი სიახლოვე ვერ დაგიტმენია? გვარქვი, გეთაყვა, რადგან მიზანი ამნაირი სიყვარულისა უჩვეულო უნდა იყოს და უცნაური“. და როცა ეს სიტყვები მითხრა, არა მარტო ის, არამედ ყველა დანარჩენნიც სმენად იქცნენ ჩემი პასუხის მოლოდინში. მაშინ ამ სიტყვებით მივმართე მათ: „საყვარელო ასულნო, ჩემი სიყვარულის მიზანი ოდესღაც იყო უტკბილესი სალაში მისი, ვისაც თქვენ გუ-

ლისხმობთ, ალბათ; და ეგ სალამი იმარხავდა მთელს ჩემს ნეტარებას, ანუ, რაც იგივეა, ყველა ჩემი სურვილის მიზანს. მაგრამ მას შემდეგ, რაც სალამი აღარ მაღირსა, უფლის ჩემის — სიყვარულის გულმოწყალებამ ჩემი ნეტარების წყაროდ აქცია ის, რასაც ვერავინ წამართმევს ქვეყნად“. მაშინ კვლავ ჩურჩული იწყეს ერთმანეთს შორის; და, როგორც ვხუდავთ ხოლმე, როგორ ეშვება მიწაზე თოვლნარევი წვიმა, მეგონა ასე შერეოდა ოხვრა ჩემამდე მოღწეულ მათს სიტყვებს. და მას შემდეგ, რაც ერთხანს ასე იჩურჩულეს ერთმანეთს შორის, მან, ვინც პირველად მომმართა კითხვით, მთხოვა: „თუ შეიძლება, გვითხარ, რას თვლიო შენი ნეტარების წყაროდ“. და მე პასუხად: „იმ სიტყვებს, რომლებიც ჩემს ქალბატონს აღიდებენ-მეთქი“. რაზეც ასე მომიგო მან: „შენ რომ მართალს ამბობდე, მაშინ სიტყვებს, რომლებითაც შენი სულისკვეთება გადმოეცი, სხვა აზრით იხმარდიო უთუოდ“. მაშინ, ამ სიტყვებზე გონდაუნჯებული, სირცხვილეულივით გავეცალე ცნობისმოყვარე ასულთ; მივდიოდი და აგრე ვეუბნებოდი თავს: „თუ ის სიტყვები, რომლებიც ჩემს ქალბატონს აღიდებენ, ამდენ ნეტარებას იმარხავენ მართლაც, რატომ სხვაგვარად ქლერენ-მეთქი ისინი?“ ამიტომ გადავწყვიტე ამიერითგან ჩემი სიტყვების საგნად დამესახა ის, რაც შარავანდელით შემოსავდა მაგ უკეთილშობილესს. მაგრამ, როდესაც კარგად დავფიქრდი, გულისხმაყავ, რომ მეტისმეტად მაღალ საგანს წავებოტინე და შევიძრწუნდი. და ამ ჭოჭმანში გავატარე რამდენიმე დღე: მსურდა მეთქვა რამ, თქმისა კი მეშინოდა.

XIX

შერე მოხდა ისე, რომ ერთის გზით მავალს, რომლის გასწვრივაც ანკარა მდინარე მიაქანებდა ტალღებს, ისეთმა ქინმა

მომიარა რაიმეს თქმისა, რომ ფიქრი ვიწყე შეიწრებულმა, რა
 ვქნა, რა ვიღონო-მეთქი; და იმ დასკვნამდე მივედი, რომ უსამ-
 სობა იქნებოდა უშუალოდ მის მიმართ მეთქვა ის, რის თქმაც
 მსურდა, და არა სხვა ასულთა მიმართ, მეორე პერსონაზე, მაგრამ
 არა ყველა ასულის, მხოლოდ მათ მიმართ, ვინც კეთილდღეობი-
 ლნი არიან და არა მარტო ქალნი. და მაშინ, ვამბობ, ჩემი ენა ზე-
 შთაგონებით აღძრულივით ამეტყველდა და აგრე თქვა: „ასულ-
 ნო, არსი სიყვარულის ვინც შეიმეცნეთ“. ეს სიტყვები დიდის
 სიხარულით დავიმარხე მეხსიერებაში, რათა, შემდგომ, დასა-
 წყისად გამომეყენებინა ისინი. და მერე, როცა ზემორე ხსენე-
 ბულ ქალაქში დავბრუნდი და რამდენიმე დღე ვიფიქრე კიდევ,
 სწორედ ამ დასაწყისით დავიწყე ჩემი პირველი კანცონა¹, ისე
 აგებულ, როგორც ქვემოთ დაყოფა გამოაჩენს მისი. და ეს კან-
 ცონა ასე იწყება:

კანცონა I

ასულნო, არსი სიყვარულის ვინც შეიმეცნეთ,
 ჩემს ქალბატონზე მინდა ვითხრათ ორიოდ სიტყვა,
 არა იმიტომ, თითქოს მისი ქება ძალმედვას,
 არამედ რათა მოვეუფონო ტკივილებს ჩემსას.
 გეტყვით, როგორი სასოებით შევსება სული,
 როდესაც ვფიქრობ მის მოწყალე სათნოებაზე,
 და რომ ამ გრძნობის გამელავენება შემეძლოს სრულად,
 შეიძვრებოდა სიყვარულით მთელი სამყარო.
 მაგრამ იმდენად მაღალია მისი სიწმინდე,
 ხოლო ეს გული იმდენადვე ქვედაზიდული,
 რომ მის შესატყვის ქებას მხოლოდ შეფარვით ვიტყვი,
 ისევე მისადმი უდიდესი პატივის გამო.
 ოღონდ, ასულნო, დაიმარხეთ გულში ეს სიტყვა,
 რამეთუ ღირსი ამ სიტყვისა ყველა არ არის.

ღვთიურ ინტელექტს ანგელოსი ამგვარად უხმობს:
ამ ქვეყნად ჰეიეს ო, უფალო, ერთი არსება —
ხორცშემოსილი სასწაული, სულმნათი, რომლის
თვალშეუდგამმა ბრწყინვალეობამ ზესკნელს უწია,
და ცათა სკნელი, ვის გულსავე სრულყოფილად
მხოლოდ ეს ტკბილი და ნათელი სული
წმინდათა დასთან თანაზრახვით, თავის შემოქმედს
მის ამ ქვეყნიდან ამაღლებას ემუდარება.
და შემოქმედი, ყოვლისმცოდნე და საბიერი
ამგვარად ბრძანებს: ო, კეთილნო, ჯერ არ ვაპირებ,
გამოვიწვიო ის ქვეყნიურ სამყოფელიდან.
რადგან მის ღვთიურ სიახლოვეს დაპყრობას იგი,
ვინც ჯოჯოხეთში ბოროტ სულებს ჯიქურ მიახლის:
კრულნო, მიხილავს მე ნეტართა დიდი იმედი!²

ქალბატონს ჩემსას თვითონ ცანი მოინატრებენ.
გეტყვიო, ასულნო, რად ჰირთ საქმე ესევეთარი:
ქალთაგან ყველას, უკეთუ სურს, თავი ღირსებით
შემკული უჩნდეს, მას — უწმინდესს, მართებს ეახლოს.
რადგან ის ყველგან და ყოველთვის ყინვისებრ მოსწავს
უკეთურთა გულს, მათ ბიწსა და უწმინდურებას.
მისი ბირის მკერეტს, ორისაგან ერთი მიჰხედება:
ან გულმოწყალებ კეთილის ქმნა ანდა სიკვდილი.
ხოლო თუ მზერას, თუნდაც ერთხელ, ვისმე მიაპყრობს —
მზეებრ მიაფენს შუქს თავისი სათნობისას.
მისი სალამი საამური თვით შეურაცხსაც
გულს სანეტარო შეებითა და ხარებით უვსებს.
და კიდევ მეტის ძლევეთ მოსაეს მას შემოქმედი:
ბოროტი გულით არა კვდება მისი მკერეტელი.

და სიყვარული გაიოცებს: ვითარ ეგების,
მოკვდავთაგანი იყოს ეგზომ სათნო და წმიდა?
და იქვე დასძენს, — ამ სახებით ნებამ უფლისა
ჩვენ სასწაული მოგვივლინა ჯერარნახული.

მის ღვთიურ ნაკვთებს მარგალიტის სწორუბოვარი
 ფერი გადაჰკრავს, — უნაზესი და უმწეიდესი.
 მისი ბადალი ჯერ ბუნებას არ შეუქმნია,
 ხოლო სიტურფის სხვა საზომი არ არის ქვეყნად,
 შემოგზედავს და სიყვარულის ვნებთან სუნთქვას
 შემოგაფრქვევენ მისნი თვალნი, და სიყვარულს
 ურიცხვი სული მყის გაგწონის გულისგულამდე.
 სიყვარულმა ცხო მის ბავებებს სათნო ღიმილი
 და მის უსაზღვრო, თვალშეუდგამ მშვენიერებას
 ვერ გაუსწორებს თვალს ვერცერთი მოკვდავთაგანი.

ჩემო კანცონავ, ვიცი, მრავალ ასულს უამბობ
 ჩემი ტრფილის მწუხარ ამბავს, როცა მტრედით
 გაგაფრენ, მაგრამ დაიხსომე: მე შენ გავზარდე,
 ვით სიყვარულის მხნე ასული — ჩვილი და ტყბილი,
 რათა იქ, სადაც ახლა მიხვალ, ასე იუბნო:
 სად არის იგი, ო, მასწავლეთ, ვისთანაც მგზავნის
 ჩემი გამზრდელი, ვის ქებადაც მე დავიბადა!...
 და ხელი რომ არ მოგეცაროს, ნურაფერს ეტყვი
 ღირწთა და ბილწთა, მდაბიორთა და უგუნურთა.
 ჰქმენ ისე, თუკი მოიხელთებ, რომ მხოლოდ სათნო
 კმაწვილქალებს და ქველ ქაბუკებს გაუხსნა გული,
 რომ შეგასწავლონ უმოკლესი გზა იმისაკენ,
 ვისი კალთის ქვეშ მოიპოვებ კიდევ სიყვარულს.
 მაშინ ორივეს შემავედრე, ამასა გვედრი.

რათა უკეთ გასაგები გახდეს, ამ კანცონას უფრო წვრილად
 დავყოფ, ვიდრე ზემორე მოყვანილ ლექსებს. პირველი ნაწი-
 ლი წინასიტყვაა მომდევნო ნაწილთა შიშართ; მეორე შინაარსს
 იმარხავს, ხოლო მესამე წინარე სიტყვათა მხევალია თითქოს;
 მეორე ნაწილი ასე იწყება: „ღვთიურ ინტელექტს“...; მესამე
 ასე: „ჩემო კანცონავ“... პირველი ნაწილი, თავის მხრივ, ოთხად

იყოფა: პირველში ვამბობ, ვის მსურს ვუთხრა ჩემი ქალბატონის ქება და რატომ მსურს ვუთხრა; მეორეში ვამბობ რას განვიცდი ან რას ვგრძნობ თავად, როცა მისი მაღალი სათნოებისთვის ვფიქრობ, და რა მოხდებოდა, ამ გრძნობის გეგულებზე რომ შემეძლოს სრულად; მესამეში ვამბობ, როგორ ვიქნები ვთქვა მისი ქება, რათა ვერავითარი სიბილწე ვერ აღმიდგეს წინ; მეოთხეში კვლავ მივმართავ მათ, რომელთა მიმართაც მინდა ვიუბნო და ვაცხადებ მიზეზს, რომლის ძალითაც მათ მივმართავ და არა სხვათ. მეორე ნაწილი ასე იწყება: „გეტყვით“... მესამე ასე: „მაგრამ იმდენად“...; მეოთხე ასე: „ოღონდ, ასულნო“... მერე, როდესაც ვამბობ: „ღვთიურ ინტელექტს-მეთქი“, ჩემი ქალბატონის ქებას ვიწყებ; და ეს ნაწილი ორად იყოფა: პირველში ვამბობ, რომ მას იცნობენ ცანი; მეორეში კი, რომელიც ასე იწყება: „ქალბატონს ჩემსას“... — ვამბობ, რომ მას იცნობს მიწა. ეს მეორე ნაწილი ორად იყოფა: პირველში აღვწერ მისი სულის სიწმინდეს და კეთილშობილებას, და ამ წმიდა სულისეულ ზოგიერთ ეფექტს; ხოლო მეორეში, რომელიც ამ სიტყვებით იწყება: „და სიყვარული გაიოცებს“..., მისი სხეულის კეთილშობილებას და მშვენებას. ეს მეორე ნაწილი ორად იყოფა: პირველში აღვწერ მთელი მისი არსების სრულქმნილებას, ხოლო მეორეში, რომელიც ასე იწყება: „შემოგხედავს და“..., ამ სრულქმნილი არსების ზოგი ასოს სრულყოფილებას. ეს მეორე ნაწილი ორად იყოფა: პირველში ვამბობ, რომ სიყვარული მის თვალთაგან იღებს დასაბამს, რათა მისსავე ბაგეებზე დასრულდეს ბოლოს, მაგრამ ამას უკვე მეორე ნაწილში ვამბობ. და რათა აქვე მოიკვეთოს ყველა ბილწი აზრი, მკითხველს ვთხოვ გაიხსენოს, რას ვამბობდი ზემოთ, გაიხსენოს, რომ ამ უკეთილშობილესის სალამი იყო ზღვარი და მიზანი ყველა ჩემი სურვილისა, სანამ სალამის ღირსად მთვლიდა უღირსს. მე-

რე, როცა ვამბობ: „ჩემო კანცონავ-მეთქი“, პირველ ოთხს მგ-
ბუთე სტანსს ვუმატებ კიდევ, რომელსაც წინარე სიტყვათა
მხველის როლს ვაკისრებ თითქოს და რომელშიც ვამბობ, რას
მოვითხოვ ამ კანცონასაგან. და რადგან ეს უკანასკნელს ვამბობ,
ლი აღვილად გასაგებია, თავს აღარ ვიწუხებ მისი ~~სიტყვათა~~
და ბოლოს, ვამბობ, რომ, თუმცა ამ კანცონას უკეთ გაგების
მიზნით, უმჯობესი იქნებოდა უფრო წვრილად დამეყო იგი,
მაგრამ არც ის აღმაშფოთებს მაინცდამაინც, თუ ამდენი და-
ყოფის შემდეგაც ვერ გამოიგებენ უგუნური და ათვალწუნებით
აუვლიან გვერდს ჩემს კანცონას. რადგან, ცოტა არ იყოს, ვში-
შობ, რომ ამდენი დაყოფითაც ბევრს გავუცხადებ მის ფარულ
არსს, რასაკვირველია, თუ ბევრი იქნებიან ისინი, ვის ყურამ-
დეც მიაღწევს იგი.

XX

მას შემდეგ, რაც ეს კანცონა რამდენადმე გავრცელდა ხალხ-
ში, ცნობისწადილით აღძრულმა ერთმა მეგობარმა, რომლის
სასმენელამდეც მიეღწია მას, მკითხა, რა არისო სიყვარული,
რადგან, ჩანდა, მონასმენისაგან უფრო დიდი წარმოდგენა შეჰქ-
მნოდა ჩემზე, ვიდრე მე ვიმსახურებდი. მაშინ ასე ვუთხარი
თავს: „მაგ კანცონას გასრულების შემდეგ ურიგო არ იქნება,
თუ სიყვარულისთვისაც ვიტყვი რაიმეს და, ამრიგად, მეგობ-
რის გულსაც მოვიგებ და მოვიმძევლებ-მეთქი“. და ვთქვი კი-
დეც ქვემოთ მოყვანილი სონეტი:

სონეტი X

სიყვარული ხომ იგივეა, რაც წრფელი გული —
ასე ერთ თავის ქმნილებაში უთქვამს ბრძენ მოძღვარს! —

და იმგვარადვე ვერ მოსწყდება ერთი მეორეს,
ვითარცა სული გონიერი გონიერებას.

ორივეს ერთად ჰქმნის ბუნება ტრფობით შეძრული,
სიყვარულს მეფედ და მეუფედ, გულს — მტკიცედ და
და ამ შფოთიან სამეფოში თვლემს იგი. მეფე...
ხან დღემოკლე და ხან დღევგრძელი უკუნისამდე.

ხოლო მშვენებას მალლად მხედი ასულის სახე
გამოაჩინებს, თვალს მოგვტაცებს და ამნაირად
გაჩნდება გულში მომხიბლავი საგნის სურვილი.

და ეს სურვილი ზოგჯერ ისე ხანებია,
რომ სიყვარულის მთვლემარე სულს აღვიძებს ხოლმე.
და ასე ქალსაც ღირსეული ატყვევებს ვაჟი.

ეს სონეტი ორ ნაწილად იყოფა: პირველში სიყვარულის
მთვლემარე ძალმორკმულობაზე ვლაპარაკობ; მეორეში კი
ვამბობ, როგორ იქცევა მოქმედებად ეგ პოტენცია; მეორე
ნაწილი იწყება სიტყვებით: „ხოლო მშვენებას“...; პირველი
ნაწილი ორად იყოფა: პირველში ვამბობ, რაში ჰგვის ეგ პო-
ტენცია; მეორეში კი ვამბობ, როგორ ერწყმიან ერთ არსად
ერთმანეთს ეგ პოტენცია და ის, რაშიც ეგ პოტენცია ჰგვის, და
როგორ მოიცავს ერთი მეორეს, ისე ვით ფორმა — მატერიას.
მერე, როდესაც ვამბობ: „ხოლო მშვენებას-მეთქი“, იმის თქმა
მინდა, როგორ იქცევა მოქმედებად ეგ პოტენცია; ჯერ ერთი,
როგორ იქცევა კაცში, მერე კი — ქალში: „და ასე ქალსაც“...

X XI

მას შემდეგ, რაც სიყვარულის ქება ვთქვი, მომესურვა
კვლავ მეთქვა მაგ უკეთილშობილესის ქებაც, რათა მეჩვენებინა,
როგორ აღვიძებდა მისი სასწაულთმოქმედი მშვენება ამ

მთვლემარე სიყვარულს, და არა მარტო აღვიძებდა იქ, სადაც
თვლემდა, არამედ იწვევდა კიდევ იქ, სადაც არც თვლემდა. და
მაშინ ვთქვი ქვემოთ მოყვანილი სონეტი:

ერონესული
ბიზლიჩოშეკა

სონეტი XI

თვალეები მისი სავანეა სიყვარულისა,
მისთა მჰვრეტელთა სიჭველის და სიკეთის წყარო;
ჩაივლის იგი კაცთა შორის მდაბალი საღმით
და გული ვერხვის ფოთოლივით თრთის და ცახცახებს.

და ყველა, მისგან ფერმიხდილი და ანათროლი,
თავის ბიწსა და ხენეშობას დასტირის მაშინ
და მათ გულს შესვრილს, გულისწყრომის შორდება ბინდი...
აჲ შემეწიეთ მისდა ქებად, სათნო ასულნო!

რა ნეტარებით უნდა ძგერდეს იმ კაცის გული,
მის ტკბილ საუბარს ვინც ყურს უგდებს; ნეტარ არს იგი,
ვის თუნდაც ერთხელ მისი ხილვა ხედომაა წილად.

ხოლო სიხარულს განცდილს მისი ღიმილისაგან
ვერ იტყვის ვერვინ, გონებაშიც ვერ დაიმარხავს,
ისე ღიღია სასწაული ესე ახალი.

ეს სონეტი სამი ნაწილისგან შედგება: პირველში ვამბობ,
როგორ აქცევენ მოქმედებად სიყვარულის მთვლემარე ძალას
მისი უკეთილშობილესი თვალეები; მესამეში ამასვე ვამბობ,
ოღონდ იმ განსხვავებით, რომ აქ თვალეებს უკეთილშობილესი
ბაგენი ცვლიან მისნი. ხოლო ამ ორ ნაწილს პატარა ნაწევარი
აერთებს, რომელიც თითქოს შეწევნას სთხოვს როგორც ზე-
მოთე, ისე მომღვენო ნაწილს და რომელიც ამ სიტყვებით იწ-
ყება: „აჲ შემეწიეთ“...; მესამე ნაწილი ასე იწყება: „რა ნეტა-

რებით“...; პირველი ნაწილი სამად იყოფა: პირველში ვამბობ, როგორის სიქველით და სიკეთით მოსავს ის ყველაფერი, რაც უმზერს; ეს კი ნიშნავს, რომ მისი თვალეზი სიყვარულის ძალ-მორქმულებას ამკვიდრებენ იქ, სადაც ის არ მკვიდრდება; მეორეში ვამბობ, როგორ ქმედითობას ანიჭებენ ყველაფერს, ყველაფერს გულებში, ვისაც ის უმზერს; მესამეში კი ვამბობ, რა კეთილის-მყოფელ ზემოქმედებას ახდენს იგი ამ გულებზე; მეორე ნაწი-ლი ასე იწყება: „ჩაივლის იგი“...; მესამე ასე: „და გული“... მე-რე, როდესაც ვამბობ: „აწ შემეწიეთ-მეთქი“, ვამჟღავნებ, ვის გგულისხმობდი, ვისდა ქებად ვთხოვდი შეწევნას ამ ასულთ. და ბოლოს, როდესაც ვამბობ: „რა ნეტარებით“... — იმასვე ვამბობ, რაც პირველ ნაწილში ვთქვი, ოღონდ აქ თვალთა მზე-რას მისი ბაგეების ორი აქტი ცვლის: ერთი — მისი უტკბილე-სი საუბარი, ხოლო მეორე — ღვთაებრივი ღიმილი მისი. მაგ-რამ ამ უკანასკნელის ზემოქმედებაზე აღარას ვამბობ, რადგან გონება ვერ დაიმარხავს ვერც მას, ვერც მისგან განცდილ სი-ხარულს.

X X I I

ამის შემდეგ დიდ ხანს არ გაუვლია, რომ (უტკბილესი მა-ცხოვრის ნებით, რომელმაც თავადაც არ ინება სიკვდილისგან დაეხსნა თავი) მან, ვინც მშობელი იყო ასე ახალი და მაღალი სასწაულისა¹, ესე იგი ამ უკეთილშობილესი ბეატრიჩესი, სა-მუდამოდ დახუჭა თვალნი და გარდავიდა, რათა ჭეშმარიტად მარადიულ დიდებას და ნეტარებას ზიარებოდა. და რაკი ასე-თი განშორება მწარეა მისთვის, ვინც რჩება და ვინც მეგობა-რი იყო გარდასულისა; რაკი არ არსებობს უფრო უგულითა-

დესი შეგობრობა, ვიდრე ის, რომელმაც კეთილ მამას აკავშირებს კეთილ ასულთან და, პირუტყუ, კეთილ ასულს — კეთილ მამასთან; და ბოლოს, რაკი ეს ასული თვით ხორცშესხმული სიკეთე იყო, ხოლო მამა მისი (როგორც მრავალსაწიანად არც სცდებოდნენ, რომ სწამდათ) — სიკეთით მსჭვალნი, მამად ვილი წარმოსადგენია, როგორი სიმწარე უნდა განეცადა დაობლებულს. და რადგან, ზემორე ხსენებული ქალაქის ჩვეულების თანახმად, ქალები ქალთან, ხოლო მამაკაცები მამაკაცთან იკრიბებიან გლოვის ყამს, ამიტომ მრავალმა ასულმა მოიყარა თავი იქ, სადაც საწყალობლად ტიროდა ბეატრიჩე. და როცა მისი სახლიდან გამოსული მოსამძიმრე ასულნი შევნიშნე, ყური მივუგდე მათ სიტყვებს და მესმა, როგორ გლოვობდა იგი: „ის ისე საწყალობლად ტირის, ღმერთმანი, — ამბობდნენ ისინი, — რომ საცოდაობით დაიწვებო მისი მხილველი“. მერე დადუმდნენ და ჩაიარეს. მე კი ისეთმა მწუხარებამ შემიპყრო, რომ ცრემლებმა ჩამომირეცხეს ღაწვნი, ასე რომ იძულებული გავხდი ხელებით დამეფარა სახე. ერთი რამ მაკავებდა მხოლოდ: ეგების კიდეც მესმას-მეთქი რაიმე მასზე (მე ვიდექ იქ, სადაც მოსამძიმრეთა მეტ ნაწილს უნდა გაეგლო), თორემ მაშინვე გავეცლებოდი მანდაურობას, როგორც კი ცრემლი მომადგა თვალზე. ერთ ადგილზე აგრე ფეხმოუცვლელად მდგარს ახლა სხვა ასულებმა ჩამიარეს გვერდით, რომლებიც ასე ჩურჩულებდნენ ერთმანეთს შორის: „ნეტა რომელი ჩვენგანი შეძლებს კვლავ განიცადოს სიხარული მას შემდეგ, რაც ასე საწყალობლად მტირალი ვიხილეთო იგი“. მათ სხვანი მოჰყვნენ, რომელთაც ჩემზე ანიშნეს ერთმანეთს: „შეხედეთ, ისე ტირის, თითქოს ჩვენ კი არა, მას ეხილოსო იგი“. სხვანი კიდეც ასე ამბობდნენ ჩემზე: „ისაა თუ თვალი

გვატყუებს?—როგორ შეცვლილაო საბრალო! ასე იოსებვედ-
 ნენ მოსამძიმრენი მოსამძიმრეებს, და მე მესწოდა ყველაფერი,
 რაც მასზე და ჩემზე ითქვა, იმ სახით, როგორითაც შე გადმო-
 გეცით. და უკვე მერე, ამაზე გონდაუნჯებულმა, სხვაგვარად
 მეთქვა სიტყვები (რისთვისაც ჰეშმარიტად ჩემს სიტყვებს
 მქონდა), რათა, მათში მომექცია ყველაფერი, რაც ამ მოსამ-
 ძიმრე ასულთაგან მესმა. და რაკი მაშინვე სიამოვნებით გამო-
 ვიკითხავდი მათგან ყველაფერს, კრძალვას რომ არ შევეკავე-
 ბინე, გადავწყვიტე ახლა მაინც წარმომედგინა საქმე ისე, თი-
 თქოს მე ვეკითხებოდი, ისინი კი პასუხს მაძლევდნენ. და
 ვთქვი კიდევ ორი სონეტი. პირველში ვკითხულობ მას, რაც
 მაშინ მსურდა გამომეკითხა მათთვის; მეორეში კი მათი პა-
 სუხი მომყავს, და მომყავს ისე, რომ მაშინ მათ მიერ ჩემზე
 თქმულს ჩემი შეკითხვის პასუხად ვიღებ. პირველი სონეტი
 ასე იწყება: „თქვენ ასერიგად დაღლილნო და გულდამაშვრალ-
 ნო“...; მეორე ასე: „შენ ალბათ ის ხარ, ჩვენს ქალბატონს
 სახემშვენიერს“...

სონეტი XII

თქვენ, ასერიგად დაღლილნო და გულდამაშვრალნო,
 დახრილი მზერით მწუხარების გამომეტყველნო,
 საიდან მოხვალთ მკმუნვარენი, ან თქვენს სახეზე
 ესოდენ დიდი სიბრალული რად აღბეჭდილა?

ეგების ჩემი ქალბატონის გიხილავთ სახე
 მთლად დალტობილი სიყვარულის მწველი ცრემლებით?
 მარტვით, ვცდები თუ გული ჩემი არ მეცრუვება
 და მე ნამდვილად თქვენს განწმენდილ არსებას ვუმზერ?

ხოლო თუ მართლა ნახეთ წყარო იგი ლმობისა,
ერთს გვეედრებით; კეთილებო, გვერდს ნუ ჩამივლით
ისე, რომ წერილად არ მომითხროთ მისი ამბავი.

იმდენი ცრემლი დაუღვრია თქვენს ლამაზ თვალებზე, **საქართველოს**
და ფერი ისე შეგიცვლიათ, რომ გული მიწუხს, **სიკეთის**
რომ წარმოვიდგენ, თუ რისი ხართ თვალთმხილველნი.

ეს პირველი სონეტი ორ ნაწილად იყოფა: პირველში ვუხ-
მობ ამ ასულებს და ვეკითხები, ჩემი ქალბატონის სახლიდან
ხომ არ ბრუნდებით-მეტქი; და დავსძენ, რომ ეს მართლაც ასე
უნდა იყოს, რადგან თითქოს უფრო განწმენდილნი ბრუნდე-
ბიან უკან; მეორეში ვთხოვ მომითხრონ მისი ამბავი; მეორე
ნაწილი ასე იწყება: „ხოლო თუ მართლა“...

სონეტი XIII

შენ აღმათ ის ხარ, ჩვენს ქალბატონს სახემშვენიერს
ვინც უმღეროდა ასე ზშირად, ვინც უნებურად
ჩვენ მოგვემართავდა ამ სიშღერით მხოლოდ და მხოლოდ.
ხმა იმისი გაქვს, მაგრამ სახე რა უყავ შენი?

ან რატომ სტირი ისე მწარედ და საწყალობლად,
რომ სიბრალულის მდულარებას აღუძრავ ვველას?
იქნებ მტირალი ნახე იგი და აღარ ძალგიძს
დაფარო შენი წუხილი და გულისტივილი?

ნულა გვაყოვნებ, დაგვანებე ეს საკმუნავი!
განა ნუგეში დაუამებს იმ ადამიანს,
ვის თუნდაც ერთხელ დაუნახავს მისი ცრემლები;

მის შუბლს ისეთი დიდი სევდის ბეჭედი აზის,
რომ მისთა მკვრეტელთ მეყსეულად გულს წაუღებდა
და ძირს დასცემდა ერთის დაკერით განწმირულივით.

ეს სონეტი ოთხი ნაწილისგან შედგება, თანახმად სიტყვისგების ოთხი სხვადასხვა სახისა, რასაც შიმარტონენ ის ასულნი, რომელთა ნაცვლად თვითონ ვიძლევი მასუნს და რაკი ზემოთაც კმასაყოფელად განიშარტენ, მასმარტონენ ანუ მარტონენ ამ ნაწილთა არსის განმარტებას ჰქვამს მარტონენ განმარტება ფით დავკმაყოფილდები მხოლოდ. მეორე ნაწილი ასე იწყება: „ან რატომ სტირი“...; მესამე ასე: „ნულა გვაყოვნებ“...; მეოთხე ასე: „მის შუბლს ისეთი“...

XXIII

რამდენიმე დღის შემდეგ მოხდა ისე, რომ ჩემი სხეულის ერთ ნაწილს, ფრიად მძიმე სენი რამ შეუდგა, ასე რომ დიდხანს ვიტანჯებოდი უსასტიკესი ტკივილისაგან; და ამ ტკივილმა ისეთნაირად დამასუსტა და დამაძაბუნა, რომ უძრავად მდებარეს დამამსგავსა შეჭირვებულს. მე ვამბობ, რომ მეცხრე დღეს, როცა თითქმის აუტანელი ტკივილი ვიგრძენ, ერთმა აზრმა შემძრა ანაზდად, და ეს აზრი ჩემს ქალბატონს შეეხებოდა. და მას შემდეგ, რაც ცოტახანს ვიფიქრე მასზე, კვლავ ჩემს ხრწნად სიცოცხლეზე ფიქრს მივუბრუნდი, და რა განვსჯვრიტე, რაოდენ მსწრაფლწარმავალია მისი ბუნება, არა მართო სნეულისა, მრთელისაც კი, ტირილი ვიწყე საკუთარი უმწეობის შეგნებით შეძრულმა. და ხმამაღლა ოხვრით ასე ვუთხარი თავს: „რადგან გარდუვალი არ გარდავა, უთუოდ, უკეთილშობილესი ბეატრიჩეც მოკვდება-მეთქი ოდესმე“. ამ აზრმა ისე მიმილო ცნობა, რომ თვალეები დავხუტე და ბოდვა ვიწყე შეთიანივით. და აჰა, ჩემმა წარმოსახვამ, ბოდვის ბურუსში

ცთომილივით მოხეტიალემ, ჯერ თმაგაშლილი ასულები წარ-
გომიჩინა, რომლებიც ასე მეუბნებოდნენ: „შენც მოკვდი“
ამ ასულთა შემდეგ მორიალე აჩრდილები გამომეცხადნენ,
უცნაურნი და ხილვად საზარნი, რომლებიც აგუე მცყფდნენ,
„შენ მოკვდიო უკვე“. და ასე, ჩემს ცთომილ წარმოსახვას
აყოლილი, იქამდე მივედი, რომ აღარ ვიცოდი სად ვიყოფ-
ვოდი: მეჩვენებოდა, თითქოს ვკვრეტდი ბილიკზე მოთქმით
მომავალი ასულთ, თმაგაშლილთ და სასწაულებრივად მწუხა-
რეთ; მეჩვენებოდა, თითქოს მზე ჩაქრა და ვარსკვლავები ისე
მწუხარედ აკიფდნენ ზეცის თავანზე, გეგონებოდათ, ტირი-
ანო უმზეოდ შთენილნი; მეჩვენებოდა, თითქოს ფრინველები
სეტყვასავით ცვიოდნენ ძირს და საზარლად იძროდა მიწა. და
ამ ხილვით შემცბარსა და შეძრწუნებულს ერთი ჩემი მეგობა-
რი გამომეცხადა, რომელმაც მითხრა: „ნუთუ არ იცი? დღეს
მიიცვალა შენი მზე, სოფლის მშვენება“. და მაშინ საწყალო-
ბლად ავტირდი მე, და ვტიროდი არა მარტო წარმოსახვაში,
ვტიროდი ცხადად და ვტიროდი ცხადი ცრემლებით. წარმო-
ვიდგინე, თითქოს ზეცას მივაპყარ თვალნი, და მოვიხილე ზეს-
კნელისკენ მიქცეულ ანგელოსთა დიდი სიმრავლე, რომელ-
საც უსპეტაკესი ღრუბლის ქულა უძლოდა წინ; და მომეჩვენა,
რომ ეგ ანგელოსნი ერთხმად გალობდნენ საგალობელს, რომ-
ლის სიტყვები თითქოს მკაფიოდ ჩამესმა ყურში: „Osanna
in excelsis!“¹ მეტი კი არა მსმენია რა, ვგონებ. და მაშინ ასე
მომმართა გულმა, ამდენი სიყვარულის სამყოფლომ: „ქეშმა-
რიტად მკვდარი დევსო ჩვენი ქალბატონი“. და მომეჩვენა,
რომ წარვემართე, რათა მეხილა ნეშტი იგი, რომელიც ამ უნე-
ტარეს და უკეთილშობილეს სულს იმარხავდა; და ისეთი
მძლავრი იყო ჩემი მაცთური წარმოსახვა, რომ მართლაც

უსულოდ მდებარე წარმომიჩინა იგი. და მომეჩვენა, როგორ
სულრაგდნენ თეთრი ქსოვილით მას ასულნი სახემწუნარნი,
ხოლო მის სახეს ისეთი ანგელოსური სიმშვიდე გადაჰქონდა,
თითქოს ამბობდა: „ვეზიარეო ჭეშმარიტი სიმშვიდეს წყაროჲ.“
და, ჩემს მაცთურ წარმოსახვაში, მეც ისეთი სიმშვიდეც მქონდა,
ძენ, რომ ამ სიტყვებით მოვუხმე სიკვდილს: „აწ კი მოვედ,
უტკბილესო სიკვდილო, მოვედ; მისმინე და მიმიღე მე! შენ
ხომ მოწყალე ხარ და წმიდა, რადგან თვით სიწმინდისა და
მოწყალების შევლე ბქენი. მოვედ, მომხედე შენსა მსურველს
და შენსავე მსგავსს, რადგან, ხომ ხედავ, შენი ფერი მაძევს-
მეთქი სახეზე უკვე“. და რა ვიხილე, რომ აღესრულა ყველა
მწუნარე წესი, რასაც მიცვალებულის გასაპატიოსნებლად
ასრულებენ ხოლმე, მეჩვენა, თითქოს კვლავ მივუბრუნდი ჩემს
სენაკს, საიდანაც ზესკნელს მივაპყარ თვალნი. და ისე მძლავ-
რი იყო ჩემი წარმოსახვით ხილული ხილვა, რომ ავტირდი და,
ანატირმა, ჩემი ნამდვილი ხმით წარმოვთქვი ასე: „ეჰა, სულო
დიდმშვენიერო, ნეტარ არს-მეთქი შენი მხილველი“. ესეც
წარმოვთქვი და გულამოხვინჩვით მტირალმა კვლავ „მოვედ-
მეთქი“ — მოვუხმე სიკვდილს, რომ ერთი კეთილშობილი ყმაწ-
ვილი ქალი, რომელიც სასთუმალთან მეჯდა და რომელსაც
ეგონა საკუთარი სატკივარი მაკვნესებდა მხოლოდ, საწყალო-
ბლად ატირდა, შეძრწუნებულნი, და მის ტირილზე ჩემს სენაკ-
ში მყოფი სხვა ასულნიც მიხვდნენ, რომ მე ვტიროდი; ამი-
ტომ მოცვიდნენ და მსწრაფლ წამგვარეს თანამომობელი,
უახლოესი ნათესავი, სისხლი და ხორცი ჩემი². მერე კი მე
მომიბრუნდნენ, თავს დამადგნენ და, რაკი ეგონათ სიზმარ-
შიაო, ასე ჩამძახეს: „გაიდვიძე“ და „ნუ გეშინისო“. და ამ სი-
ტყვებმა ზუსტად იმ მომენტში გამაწყვეტინეს ბოდვა, როცა

ვაპირებდი მეთქვა: „ო ბეატრიჩე, კურთხეულ იყავ-მეთქი უკუნისამდე“; ამიტომ მხოლოდ ამის თქმა მოვასწარი: „ო ბეატრიჩე“... — და ცნობას მოვეგე, თვალები გავახილე და გულსხმავყავ, რომ ვბოდავდი თურმე. და თუმცა ეს სახელი სულის სიღრმიდან აღმომსკდა თითქოს, ჩემი ხმა ისე გაეზნა, რა ქვითინს, რომ ეგ ასულნი ალბათ ვერ გაიგებდნენ მას. მაგრამ მაინც სირცხვილეულ ვიქმენ, და მხოლოდ სიყვარულის შებრუნებით ვიბრუნე პირი მათკენ. და რა მიხილეს, შეიცხადეს: „მკვდარს გავსო იგი“; მერე კი ასე უთხრეს ერთმანეთს: „ვცადოთ, იქნებ ნუგეში ვცეთო მას, სასომიხდილს“. ბევრი რამ მიუთხრეს სანუგეშებლად და, ბოლოს, — რამ შეგაკრთოო, — მკითხეს. მაშინ, რა ცოტა მოვმჯობინდი და შევიცან ხილვის სიყალბე, აგრე მივუგე მათ: „მაცალეთ, წვრილად გაიმბობთ-მეთქი ყოველს“. და მართლაც დაწვრილებით მოვეყ ყოველი და მაგ უკეთილშობილესის სახელი დავიდუშე მხოლოდ. და მერე, უკვე განკურნებულმა, გადავწყვიტე უთუოდ მეთქვა რაიმე მასზე, რაც ვიხილე და რაც სასიამოვნოდ მიჩნდა სათქმელად. და ვთქვი კიდევ ქვემოთ მოყვანილი კანცონა:

კანცონა II

ერთი ქალწული, გულმოწყალე, შემკული სრულად
ამქვეყნიური სიკეთით და მშვენიერებით,
იდგა იქ, სადაც მე მალიმალ ვუხმობდი სიკვდილს;
და რა ხედავდა მწუხარებით წარღვნილ ჩემს თვალებს
და სიტყვას ჩემსას რა ისმენდა, ფუჰს და ამაოს,
გულამოჭდარი ქვითინებდა ჩემს სიახლოვეს.
და ამ ქვითინზე დობილები მოდგნენ მწუხარედ

და ჩემი კმუნვის მოზიარე ჩუმად წამგვარეს.
მერე ჩემდამო შემოიქცნენ იგი ასულნი,
რომ ჩემთვის — სასომიხდლისთვის — ნუგეში ვცაო.
ერთი მეტყოდა: კირსა შივან სიმაგრე გმართებს!
ხოლო მეორე: სასო რატომ წარგივევითა? **ქვერუნილი**
და მაშინ აღვდექ ბურანიდან და ვთქვი სახელე **გულამოსკენილი**
მისი, ვის გამოც ვქვითინებდი გულამოსკენილი.

ისე მწუხარე იყო ჩემი აღმონათქვაში —
ხმაგაბზარული ტყვილით და ცრემლების ფრქვევით,
რომ მხოლოდლა მე შემომესმა მისი სახელი.
მაგრამ საყვარლის მოყვენებამ ისეთი მწვავე
სინდისის ქენჯნა მაგრძნობინა, რომ სიყვარულმა
მყისვე იმათკენ მიმაბრუნა სირცხვილელული.
აღბათ უცნობოს მიწის ფერი მედო სახეზე,
რაკი ერთობლევ დაივიღეს ზარდაცემულთა:
კვდებოო იგი, მივეშველოთ დღემოსწრაფებულს.
გულამოსკენილი მოსთქვამდნენ და ღაწვებს იხოკდნენ
და მე ბუნდოვნად ჩამესმოდა მათი გოდება:
გვამნე, რასა ქვერეტ, რამ წაგილო, საბრალოვ, ცნობა?
და როცა ოდნავ მოვმჯობინდი და გონს მოვევეე,
ვარქვი: ცოტახანს მაიკალეთ და გაიამობთ ყვეელს.

გვერეტდი ხრწნადისგან შემტკიცებულ სიცოცხლეს ჩემსას
და შევიცანი წარმავალი წუთისოფელი.
ატირდა მაშინ სიყვარული ჩემს დამქცნარ გულში
და გული ჩემი შეშფოთდა და შეძრწუნდა ფრიად,
და ესლა წარსთქვა, მწუხარებით ზარდაცემულმა:
მოვა დრო და შენს ქალბატონსაც დაშლის სიკვდილი.
და ამ სიტყვებმა მე ისეთი თავზარი დამცა,
რომ ვაბანივით დამეხუჭა თვალები უმაღ.
მე ყველა გრძნობა მეყსეულად გულს მომეცვითა
და შეიწრებულს მიმეხადა ცნობა სრულიად.
მაშინ მხოლოდლა გონებრივი ძალით განვეკრიტე

ხილვა ასეთი: მოდიოდნენ ჩემსკენ ასულნი,
წყრომით მზირალნი და გალობდნენ ხმაშეწყობილად:
შენც მოკედებით და ამ სოფლით გახვალო მალე.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მერე ზმანებამ ისე სრულად ვარემომიცვა,
რომ მე ვიხილე ათასგვარი საშინელება.
ვიხილე მხარე ჟერ უცნობი, სადაც ასულნი
თმაგაწეწილნი მიმორბოდნენ ტყის ბილიყებზე.
ზოგი ტიროდა, ხოლო ზოგთა მწუხარე კენესა
ნაპერწყლებივით ჰკეეთდა სქელ და მოქუფრულ ჰაერს.
მერე ვიხილე, როგორ ჩაქრა მზე და მთოვარე
და სათლებივით ვით გაბრწყინდნენ წვრილნი ვარსკვლავნი.
ტიროდა მზე და ვარსკვლავები, ტიროდა ზეცა,
და ფრინველები სეტყუასავით ძირს მოსცვიოდნენ
და ირყეოდა შემზარავად სფერო ქვეყნისა.
ამ დროს, უეცრად, მომეგლინა ძაბუნი ვინმე
და ასე მითხრა: აქ რა გინდა, ნუთუ არ იცი,
მოკედა შენი მზე, ამა სოფლის მზე და მშვენება.

ზეცას მივაპყარ მაშინ ცრემლით სავსე თვალები
და მოვიხილე ანგელოსნი, ცის მანანასებრ
ყოვლად სპეტაკნი, მიქცეულნი ზესკნელისაკენ.
წინ ღრუბლის ქულა მიუძლოდათ თეთრი ტრედივით...
და იგალობეს ანგელოსთა ერთხმად: ოსანა!
და რომ სხვა რამე ეგალობათ, გეტყოდით მასაც.
აქ სიყვარულმა დამიძახა და ასე მითხრა:
მოდით, იხილეთ ქალბატონის შენის ცხეღარი!
და მაშინ ჩემმა წარმოსახვამ, ცრუმ და მაცდურმა,
მე წარმიტაცა იქ, სად ნეშტი ესვენა მისი.
და შორიახლო რა მივდექი — მე დავინახე
როგორ სულრავდნენ მას ქალწულნი სახემწუხარნი,
ხოლო ის — წმიდა, მშვიდად იწვა, თითქოს ამბობდა:
ვეზიარეთ სიმყუდროვეს და ნეტარებას.

და მაშინ ისე დამიამა მე — შეპირებულს —
მისმა სიმშვიდემ, უმანკომ და ანგელოსურმა,
რომ გულს აღმომხდა: ო, სიკვდილო, ტყბილი ხარ ჩემდა,
და აგრე ტყბილი, წმიდაცა ხარ ამიერიდან,
რადგან სიწმიდის უზეშთესი ბჭეები შევლმ,
და ცოფის ნაცვლად შეიმოსე შენ სიბრაღეც,
მომხედე, ტყბილო, შესაე მსურველს და შენსავე მსგავსს
და მეც, მისაებრ, სულთა სირას შემრთე, მაღალო.
სიკვდილო, მოვედ, მე შენთვის და შენგამო მსურის!
მერე განეშორდი გლოვისა და ცრემლების ადგილს
და როს სავსებით განეშორე, ასე ვიუბნე
ცათა უსაზღერო სასუფეველის მიმართ მზიარლმა:
ნეტარ არს, სულო, მშვენიერო, შენი მხილველი!
ეს ვთქვი და თქვენმა სიბრაღელმაც გამომამხიზლა.

ეს კანცონა ორი ნაწილისგან შედგება: პირველში ერთს
ვინმეს მივმართავ და ვამცნობ, როგორ დამიხსნა ჩემი ფუტკ
ხილვისაგან კეთილშობილ ასულთა გულმორწყალებამ, და რო-
გორ აღვუთქვი მათ, დაწვრილებით ვიამბობთ-მეთქი ყოველს;
მეორეში ვამბობ, როგორ აღვასრულე აღთქმა; მეორე ნაწილ
ასე იწყება: „ვჭვრეტდი ხრწნადისგან“... პირველი ნაწილი
ორად იყოფა: პირველში ვადმოგცემთ მას, რასაც ამბობდა
ან იქმოდა ჩემი ბორგვის შემყურე რამდენიმე ასული ერ-
თად და ერთი ცალკე, რამდენადაც ეს წინ უსწრებს ბოდვის-
გან ჩემს გამორკვევას და გონს მოგებას; მეორეში კი, რომე-
ლიც ასე იწყება: „ისე მწუხარე იყო“... ვამბობ, რა მითხრეს
ამ ასულებმა მას შემდეგ, რაც თავი ვანებე ბოდვას. მერე
როდესაც ვამბობ: „ვჭვრეტდი ხრწნადისგან“..., ვამბობ, რო-
გორ ვუამბე მათ ჩემი ხილვა. მეორე ნაწილი ორად იყოფა:
პირველში თანმიმდევრობით ვყვები ჩემს ხილვას, მეორეში

კი ვამბობ, რა დროს მიხმეს და გამომადგინო, და მადლობას ვწირავ მათ; ხოლო ეს ნაწილი ასე იწყება: „ეს ვთქვე და“...

XXIV

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ამ ბორჯნეული ხილვის შემდეგ მოხდა ისე, რომ, ერთგან მჭდარმა და ფიქრში წასულმა, ვიგრძენი, როგორ ათრთოლდა გული, ათრთოლდა ისე, როგორც მაგ უკეთილშობილესის ახლოს თრთოლდა მხოლოდ. და მაშინ, ვამბობ, გამომეცხადა სიყვარულის წმიდა ხატება, გამომეცხადა ზუსტად იმ მხრიდან, სადაც ქალბატონი მეგულებოდა ჩემი, და მომეჩვენა, თითქოს სიხარულით მითხრა გულშიგან: „განიგულე აკურთხო დღე იგი, როცა მე გეუფლე შენ, რადგან ჯერ-არსო შენდა კურთხევა მისი“. და მართლაც, მომეჩვენა, თითქოს ისეთი სიხარულით აღმევესო გული, რომ მე ვკვირობდი დიდად: „ჩემი გული მიცემს-მეთქი მკერდში თუ სხვისი?“ და მას შემდეგ, რაც ეგ სიტყვები სიყვარულის ენით მაუწყა გულმა, დიდხანს არ გაუვლია, რომ ვიხილე ჩემსკენ მომავალი ერთი კეთილშობილი და მშვენებით სრული ასული, რომელსაც ეს ჩემი პირველი მეგობარი¹ ეტრფოდა ოდესღაც. ხოლო სახელი ამ ასულისა იყო ჯოვანა, მაგრამ მისი სილამაზის გამო — როგორც ზოგიერთნი ფიქრობენ, — მეტსახელად პრიმავერა ეწოდა მას და ასეც იწოდებოდა იგი. და მის მიმართ პირმიტყეულმა საკვირველ ბეატრიჩეს მოვკარი თვალი: ჯოვანას მოაცილებდა; და როცა გვერდით ჩამიარეს, მომეჩვენა, თითქოს სიყვარული კვლავ ამეტყველდა ჩემს გულში და ასე მომმართა: „პირველს პრიმავერა ეწოდება მხოლოდ მისი დღევანდელი გამოცხადე-

ბის გამო, რადგან სახელმძღვანელო მაგ ულამაზესს ჩემი წავონებით უწოდა პრიმავერა, რაც ნიშნავს „პირველი მოვლა“ და მოვა იმ დღეს, როცა ბეატრიჩე ბოდვის შემდეგ პირველად მოვევლინება ერთგულის თვისის მზერას. ხინტონი¹ ხელს ვაძოვლილვით განიხილავ მის ნამდვილ სახელს, ~~დახმარება~~ დახმარება ნიშნავს, რასაც პრიმავერა, რადგან „ჯოვანა“ იმ იოანესგან წარმოსდგება, რომელმაც წინაუხსრო კეშმარიტ ნათელს; ხომ გახსოვს: Ego vox clamantis in deserto: parate viam Domini². და კიდევ მომეჩვენა, თითქოს, ეს რომ მითხრა, სხვა სიტყვებით მომმართა მერე: „ხოლო გამოწვლილვით განმხილველი იმასაც ნახავს, რომ ბეატრიჩეს სიყვარული უნდა ეწოდებოდეს უცილოდ, ისე მგავსო იგი“. და როცა ეგ სიტყვები კარგად გავიაზრე, გადავწყვიტე ჩემი პირველი მეგობრისთვისაც მემცნო ისინი (რა თქმა უნდა, ზოგიერთს გარდა, რომელთა გამჟღავნება არ ეგებოდა), რადგან ვფიქრობდი, რომ მის გულს კვლავინდებურად ატყვევებდა ამ კეთილშობილი პრიმავერას მშვენება. და ამ მიზნით ვთქვი ეს სონეტი:

სონეტი XIV

მე ვიგრძენი და შევიცანი გულის სიღრმეში,
 ვით გაიღვიძა სიყვარულის მთვლემარე სულმა;
 მერე კი ისიც დავინახე — ჩემსკენ ვიღოდა,
 მაგრამ ისეთი მზიარული, რომ ძლივს ვიცანი.

ღიმილით მითხრა: თაყვანი მეც მე — უფალს შენსას,
 და იცინოდნენ და მღეროდნენ მისი სიტყვები.
 მე მოწიწებით მივევებე და იმ მზრისაკენ
 პირმიქცეულმა, საიდანაც ის მომევლინა,
 თვალი მოვკარი მონა ვანნას და მონა ბიჩეს⁴

ჩემსკენ მომავალთ — სასწაული ჯერ არნახული
თავისსავე ჟღერს სასწაულთან მოაბიჯებდა.

და, თუ არ ვცდები, ასე მითხრა აქ სიყვარულმა:
ერთს პრიმავერა — გაზაფხული ეწოდებოდა,
ხოლო მეორეს — იმდენად მგავს, სიყვარულს
სიყვარულს

ეს სონეტი რამდენიმე ნაწილისგან შედგება, რომელთაგან პირველი ამბობს, როგორ გაიღვიძა ჩემს გულში სიყვარულის მთვლემარე სულმა და რა მზიარული მეჩვენა შორით მომავალი სიყვარული; მეორე ამბობს, რა მითხრა მან გულშიგან და როგორი მეჩვენენ მისი სიტყვები; მესამე ამბობს, რა ვიხილე და ვისმინე მას შემდეგ, რაც სიყვარული მომეახლა, ჩემი უფალი. მეორე ნაწილი ასე იწყება: „ღიმილით მითხრა“...; მესამე ასე: „მე მოწიწებით“...; მესამე ნაწილი ორად იყოფა: პირველში ვამბობ, რა ვიხილე, ხოლო მეორეში — რა მესმა; და ეს ნაწილი ასე იწყება: „და, თუ არ ვცდები“...

X X V

აქ შეიძლება შეეჭვდეს კაცი, ღირსი იმისა, რომ ყოველგვარი ეჭვი განუფანტონ, შეეჭვდეს და ეჭვის თვალით შეხედოს მას, რასაც სიყვარულისთვის ვამბობ, რადგან, ერთის შეხედვით, ჩემი სიტყვები თითქოს ისე წარმოგვიდგენენ სიყვარულს, როგორც არსს თავის თავში, და არა მარტო როგორც გონებრივ სუბსტანციას, არამედ, როგორც სხეულებრივსაც. მაგრამ ეს აზრი ჭეშმარიტად მცადრი აზრია, რადგან სიყვარული სუბსტანცია კი არაა, აქციდენტია სუბსტანციაში. ხოლო ის, რომ მე ვლაპარაკობ სიყვარულზე, როგორც სხეუ-

ლზე და არა მარტო როგორც სხეულზე, მეტიც, როგორც
 კაცზე, უშუალოდ გამომდინარეობს სამი რამისგან, რასაც მე
 ვამბობ მასზე. რადგან, ჯერ ერთი, მე ვამბობ, რომ ვიხილე,
 როგორ მომეახლა იგი; მაგრამ რაკი „მოახლოებას“ ლოკალურ
 მოძრაობას გულისხმობს, ხოლო ლოკალურად, როგორც უი-
 ლოსოფოსი¹ გვიმოწმებს, სხეული მოძრაობს მხოლოდ, ისე
 გამოდის, თითქოს მე სხეულად მივიჩნევ მას. მე რე, მე იმასაც
 ვამბობ, იცინოდა და მღეროდა-მეთქი იგი, და, რაკი ორივე ეს
 აქტი, განსაკუთრებით კი სიცილი, კაცისეულია მხოლოდ,
 მკითხველმა შეიძლება იფიქროს, თითქოს კაცად ვსახავდე
 მას. ეს გაუგებრობა რომ დროზე ავიცილოთ თავიდან, უპირ-
 ვეღეს ყოვლისა, უნდა გავიხსენოთ, რომ ძველად ხალხურ ენა-
 ზე ერთი სიტყვაც არ თქმულა სიყვარულის ქებად, რადგან
 პოეტები ლათინურად უმღერდნენ მას. და ეს იმიტომ, რომ
 ჩვენში (თუმცა შეიძლება სხვა ხალხებშიც მომხდარიყო და
 ახლაც ხდებოდეს ის, რაც საბერძნეთში მოხდა ოდესღაც) სა-
 ხალხო მთქმელთა კი არა, სწავლულ მგოსანთა საქმედ ითვ-
 ლებოდა სიყვარულის ქება. და დიდ დროს არ გაუვლია მას
 შემდეგ, რაც პირველად გამოჩნდნენ ის მელექსენი, რომელ-
 ნიც ხალხურ ენაზე წერენ; მელექსენი-მეთქი, ვამბობ, იმიტომ
 რომ ხალხურ ენაზე რითმის შეწყობა თითქმის იგივეა, რაც
 ლათინურად ლექსების თხზვა. ხოლო იმის უტყუარ საბუთად,
 რომ დიდ დროს არ გაუვლია, ისიც ივარგებს, რომ ვერც „ი-
 ისა და ვერც „si“-ს ენაზე², ბევრიც ეძებოთ, ვერას ჰპოვებთ
 ისეთს, რაც შეთხზვის დღიდან საუკუნენახევარზე მეტ ხანს
 ითვლიდეს. და თუ ზოგმა უმეცარმა მგოსნის სახელი მოიხვე-
 ჟა, ამის მიზეზი, სხვათა შორის, ისიც იყო, რომ მათ ყველაზე
 უმალ დაიწყეს „si“-ს ენაზე წერა. ხოლო პირველმა პოეტმა,

რომელმაც ხალხურ ენას მიჰმართა, ძველ ენაზე მიტომ აიღო ხელი, რომ უკეთ გაეგებინებინა საყვარელი ქალისთვის ის, რის თქმა სურდა, რადგან მას, ალბათ, გაუჭირდებოდა ლათინური ლექსების გაგება. და ამას მათდა განსაქიქებლად ეგონებოდა, რომელნიც სხვა რამეზე წერენ და არასაყვარელზე, რადგან ხალხურ ენაზე თხზვის მიზეზიც და მიზანიც საყვარელი იყო იმთავითვე. და რაკი თხზვისას პოეტები უფრო მეტი თავისუფლებით სარგებლობენ, ვიდრე პროზაიკოსნი, ხოლო რითმის ეგ შემწყობელნიც ხალხურ ენაზე მთხზველი პოეტები არიან და სხვა არაფერი, ამიტომ მართებული იქნება, ისინიც მეტი თავისუფლებით სარგებლობდნენ, ვიდრე სხვა შემოქმედნი, რომელნიც ხალხურ ენაზე წერენ. ამიტომ თუ რომელიმე რიტორიკული ფიგურის ანდა ხერხის ხმარება დასაშვებია პოეტათვის, დასაშვები უნდა იყოს მათთვისაც. და თუ ჩვენ ვხედავთ, რომ ძველი პოეტები ისე მიმართავდნენ უსულო საგნებს, როგორც გრძობიერ და გონიერ არსებებს; თუ ისინი მეტყველების ნიჭით აჯილდოებდნენ მათ, და არა მარტო რეალურთ, არამედ არარეალურთაც; და თუ, ბოლოს, ისე ალაპარაკებდნენ აქციდენტებს, როგორც სუბსტანციებს და კაცებს, რატომღა უნდა წავართვათ ამის უფლება ახალთ? ოღონდ ეგაა, რომ ამ უფლებას ბოროტად კი არ უნდა იყენებდნენ ისინი, რეგენთა მსგავსად, არამედ კეთილგონივრულად, რათა შემდეგ შესაძლებელი გახდეს მათი განმარტება პროზად. ხოლო იმის მაგალითად, რომ ძველი პოეტები მართლაც ისე ლაპარაკობდნენ, როგორც ჩვენ ვთქვით, ვერგილიუსი გამოგვადგება, რომლის „ენეიდაში“ იუნონა, ტროელთა მტერი ქალღმერთი, აგრე მიმართავს ეოლუსს, ქარების უფალს: „Aeole, namque tibi...;

ხოლო ეს უკანასკნელი ასე პასუხობს მას: „Tuus, o regina, quid optes“... იქვე, „ენეიდას“ მესამე წიგნში, უსულო საგანი ასე მიმართავს სულიერთ: „Dardanidae duri“...; ლუკანუსი, პირიქით, სულიერ საგანს ათქმევინებს: „Multam, Roma, tamen debes civilibus armis“...; ხოლო თან კაცი ისე ესიტყვება საკუთარ ცოდნას, თითქოს სხვას მიმართავდეს ვისმე; გარნა ჰორაციუსი მარტო თავისას კი არ ამბობს, კეთილი ჰომეროსის სიტყვებს იმეორებს თითქოს თავის „Poetria“-ში: „Dic mihi, Musa, virum“...⁴; ხოლო ოვიდიუსის „Remedia Amoris“-ში სიყვარული ისე მსჯელობს, კაცი გეგონება სწორედ: „Bella mihi, video, bella parantur, ait“. ამ მაგალითებმა ყოველგვარი ეჭვი უნდა განუფანტონ მას, ვინც შეაქროთ და შეაეჭვა ჩემი პატარა წიგნის ზოგიერთმა ადგილმა. მაგრამ, რაკი მათ შეიძლება უმეცარნიც წააქეზონ, ვიტყვი, რომ ასე არც ძველი პოეტები თხზავდნენ უმიზეზოდ და არც ახალთ უნდა თხზან, სანამ თავისსავე თავში რაიმე გამართლებას არ მოუძებნიან სათქმელს. რადგან დიდ სირცხვილს ქამდა ის, ვინც რიტორიკული ფიგურებით შემოსავდა სათქმელს და მერე, როცა სთხოვდნენ, ვერ შეძლებდა მსგავსი სამოსისგან განეძარცვა და, ამრიგად, მთხოველთათვის შეუფარავი სახით წარედგინა თქმული. ხოლო ეს ჩემი პირველი მეგობარი და მე, მერწმუნეთ, ბევრს ვიცნობთ აგრე უმსგავსოთა და შორი-შორთა მთქმელთ⁵.

XXVI

ამ უკეთილშობილესმა ასულმა, რომელზედაც ზემორე ითქვა, ისეთი პატივი მოიხვეჭა კაცთა შორის, რომ როცა ქუ-

ჩაში გამოჩნდებოდა, ქალაქის ერნი სრულად მისკენ მიიწრაფოდნენ და იქით-აქათ იჯრებოდნენ: „ვეუჭვრიტოთო ანას რეულად“. ხოლო მე უცნაური სიხარული მეუფლებოდა ანის შემყურეს. და როცა გვერდით ჩაუვლიდა ვინმეს ~~მქუჭანსკეცქეს~~ ისეთის კრძალვით ევსებოდა გული, რომ ვერ ~~მჭდმქცქქქ~~ აეწია და თვალი გაესწორებინა მისთვის ან სალმითვე ეპასუხა სალამზე. და ბევრს, ვისაც თვით განუცდია ეს, ძალუძს მიმოწმოს მის წინაშე, ვისაც არ სჯერა ჩემი. ასე მიდიოდა ის, სიმდაბლისა და მორჩილების შარავანდით მოსილი, და წამითაც არ ამჟღავნებდა ამპარტავნებას იმის გამო, რასაც ხედავდა ან ისმენდა გზად მიმავალი. და, რა ჩაივლიდა, აგრე ამბობდა ბევრი: „ქალი კი არა, ცის ერთი უმშვენიერესი ანგელოსიაო ჭეშმარიტად“. ხოლო სხვანი სასწაულს ამსგავსებდნენ მას და ამბობდნენ: „კურთხეულ იყოსო სასწაულმოქმედება უფლის“. და, მართლაც, მისი კეთილშობილებისა და სრულქმნილების მჭვრეტელთ ისეთი წმიდა და უბიწო სიტყვობებით ევსებოდათ სული, რომ, ალბათ, სიტყვით ვერც გამოსთქვამდნენ მას. არ მახსოვს, ვინმეს ეხილა და ოხვრა არ აღმოეტევებინა მყისვე. ასეთი იყო, და არა მარტო ასეთი, მისი სასწაულებრივი ზემოქმედება. და როცა ბევრი ვიფიქრე ამაზე, მისი ქების განგრძობის სურვილით აღძრულმა, გადავწყვიტე, მიახლოებით მაინც გადმომეცა სიტყვებით მისი ზებუნებრივი და სასწაულებრივი ზემოქმედების ზოგი ეფექტი, რათა არა მარტო მის თვითმხილველთათვის, სხვათათვისაც მემცნო ის, რაც შეიძლება სიტყვებმა იტვირთონ და დაიტონ ჩემმა. და ვთქვი ქვემოთ მოყვანილი სონეტი:

ისე სათნოა და ისეთი კდემამოსილი
 მოსალმებისას ქალბატონი ჩემი სულისა,
 რომ მის წინაშე კაცთა ენა მუნჯდება კრძალვით
 და თვალს ვერავენ ვერ უსწორებს მის უჩინარს

მიდის იგი და უკან ქება მისდევს მკვრეტელთა,
 მიდის სიწმინდე-სათნოებით გარემოსილი
 და გვეგონება, ანგელოსი ჩამოდის ზეცით,
 რომ სასწაულით განაცვიფროს მოკვდავთა გული.

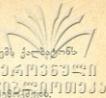
უკვრეტს კაცი და თვალისჩინი ხარებით თვრება
 და გულიც ხარობს ნეტარებით, რომლის სავსებას
 ვერავენ შეიცნობს, თუ არ მისი თვალთმზილველი.

ხოლო მის სახეს, მის ნათელ და ღვთაებრივ სახეს
 ნათლითვე მოსავს სიყვარულის შარავანდედი,
 თითქოს მეტყველი ჩვენდა მომართ: ხამს ტიროდეთო.

ზემორე თქმულის წყალობით ეს სონეტი ისე ადვილი
 გასაგებია, რომ არავითარ დაყოფას არ საჭიროებს.

XXVII

როგორც ზემოთ ვთქვი, ამ ასულმა ისეთი პატივი მოიხვე-
 ჳა კაცთა შორის, რომ არა მარტო მას აქებდნენ და აღიღებ-
 დნენ, მისითაც იქებოდნენ და იღიდებოდნენ ბევრნი. და მე,
 ამ ახალი სასწაულის მოწმეს, მომესურვა შეთქვა სიტყვები,
 რათა სხვათათვისაც შემოწმებინა მისი სიწმინდე. და ვთქვი
 ეს სონეტი, რომელიც გვამცნობს, როგორი იყო მისი სათნოე-
 ბის ზემოქმედება სხვებზე:

სრულქმნილებას ჰკრეტს იმის თვალი, ვინც ჩემს ქალბატონს
 ასულთა შორის მოიხილავს, ხოლო ის, ვისაც პატივი ეგო,
 მას ხლებოდა თუნდ ერთის წამიდ, ამ პატივისთვის გულმხურვალედ მადლობს შემოქმედს.

ისე სათნოა და უმანკო მისი მშვენება,
 რომ ის არათუ შურს არ აღძრავს დობილთა შორის,
 არამედ მათაც სიყვარულის დიდებით მოსავს,
 მოსავს სიწმიდით, კდემითა და სარწმუნოებით.

წინაშე მისა კრძალვით იბრის ქედს მზვობარიც,
 და მის მშვენებას ეგე თუმცა დიდად ამშვენებს —
 კიდეც უფრო დიდ პატივს აგებს ყველა ჩვენგანსაც.

საქმენი მისნი ისერივად მადლიანია,
 რომ ძნელი არის გაიხსენო მათი სიქველ
 და სიყვარულის ცეცხლი გულზე არ შემოგვეგზნოს.

ეს სონეტი სამი ნაწილისგან შედგება: პირველში ვამბობ, ვის შორის ჩნდა ჩემი ქალბატონი თვით სრულქმნილებად; მეორეში ვამბობ, როგორ პატივს უყოფდა მხლებელთ; მესამეში ვამბობ, რა იყო ის, რითაც სასწაულებრივად შემოქმედებდა სხვებზე. მეორე ნაწილი ასე იწყება: „ხოლო ის, ვისაც“...; მესამე ასე: „ისე სათნოა“... ეს უკანასკნელი ნაწილი სამად იყოფა: პირველში ვამბობ, როგორ შემოქმედებას ახდენდა იგი დობილებზე უშუალოდ; მეორეში ვამბობ, როგორ შემოქმედებას ახდენდა მათზე სხვების მეშვეობით; მესამეში ვამბობ, რომ მისი შემოქმედება ვრცელდებოდა არა მარტო მის დობილებზე, არამედ ყველაზე უკლებლივ, და რომ შემოქმედებდა არა მარტო თავისი სიახლოვით, მართ ოდენ ხსოვ-

ნითაც კი. მეორე ნაწილი ასე იწყება: „წინაშე მისა“... მესამე ასე: „საქმენი მისნი“...

XXVIII

ეროვნული

გიგლიორი

ამის შემდეგ, ერთ მშვენიერ დღეს მე დავფიქრდი მასზე, რაც ჩემი ქალბატონის სიწმინდისა და სათნოებისთვის ვთქვი, ესე იგი ამ ორ ზემორე მოყვანილ სონეტზე; დავფიქრდი და რა გულისხმავყავ, რომ არა მითქვამს რა იმ ზემოქმედებისთვის, რასაც ის ახდენდა ჩემზე, არასრულქმნილი მეჩვენა თქმული. ამიტომ გადავწყვიტე შეთქვა სიტყვები, რათა გამემჟღავნებინა, როგორ ვუმზადებდი თავს მის კურთხეულ ზემოქმედებას და რას იწვევდა მისი სათნოება ჩემში. და რაკი არ მქონდა იმის იმედი, რომ სონეტის სიმოკლეში ჩავტევდი სათქმელს, ისევ კანცონას ფორმა ვირჩიე და ასე დავიწყე იგი:

კანცონის სტროფი

მე ისე დიდხანს ვიყავ მონა სიყვარულისა
და ბოლოს, ისე შევეჩვიე მონებას მისას,
რომ რამდენადაც გულქვა მიჩნდა თავდაპირველად,
აწ იმდენადვე მღმობელი და ნაზი შეგულების.
და ამიტომაც, როს მხნეობას წარმიღებს იგი
და ყველა ჩემი გრძნობა ჩემგან ილტვის უნებურ,
მაინც ისეთ მწველ სიტყობებას განიცდის ჩემი
დაღლილი სული, რომ მკვდრის ფერი შედება მყისვე.
და მერე მიტევს სიყვარული ისეთი ძალით,
რომ სულთქმა-თხერის წყაროდ მაქცევს და ვუხმობ მაშინ
ქალბატონს ჩემსას, მყუდროება რომ დამიბრუნოს.
ასეა მუდამ, მაგრამ მუდამ ამაოდ ვშვრები,
და მე არ ვიცი, რა ვუწოდო ამ შემოქცევას,
თუ არა ჯერეთ განუცდელი საკვირველება.

„Quomodo sedet sola civitas plena populo! Facta est quasi vidua domina gentium“¹. მე ჯერ კიდევ ამ კანცონას თხზვაში ვიყავი და ის იყო გავასრულე ზემოთხსენებულმა სტანსი, როდესაც არსთა გამრიგებ-სასუფევლის კანონდ² მისაქმნა ეგ უკეთილშობილესი, რათა სასუფევლის დედოფლის, წმინდა ქალწულის აღმის ქვეშ (ვის სახელსაც ასეთის მოწიწებით წარმოსთქვამდა ხოლმე ნეტარი ბეატრიჩე) მარადიული დიდებით შეემოსა იგი. და თუმცა უადგილო არ იქნებოდა, ალბათ, მისი ამ სოფლით განსვლისთვისაც გვეთქვა რაიმე, მართალი გითხრათ, არ ვაპირებ აქ ამის თქმას და არ ვაპირებ სამი რაინის გამო: ჯერ ერთი, იმიტომ რომ, ეგ არც დამისახავს თხრობის საგნად, და ამაში თავად დარწმუნდებით, თუ ინებებთ და შესავალს ჩახედავთ, რომელიც წინ უძღვის ამ პატარა წიგნს; მეორეც, იმიტომ რომ, სულერთია, თუნდაც დამესახა, მაინც ვერ შევძლებდი თავისი მიმეგო მსგავსი საგნისთვის; და, ბოლოს, იმიტომ რომ, პირველი ორი მიზეზიც რომ არ მიზეზობდეს, მაინც არას ვიტყოდი მისთვის, რადგან თუ ვიტყოდი, თავის ქებასაც ვიტყოდი, ალბათ, ხოლო თავის ქებას თავსლადის დასხმა მიჯობს. ამიტომ, დაე, სხვამ მოგიტხროთ, როგორ მიიცივალა იგი, მე კი დავიდუმებ ამას. მაგრამ რაკი რიცხვი ცხრა არაერთგზის შეგვხვედრია ზემოთ, რაც მოწმობს, რომ ამას თავისი მიზეზი ჰქონდა, და რაკი ეგ რიცხვი ამ სოფლით მის განსვლასთანაც წილნაყარია, უთუოდ უნდა ითქვას ის, რაც უშუალოდ უკავშირდება ჩვენი თხრობის საგანს. ამიტომ ჯერ ვიტყვი, როგორი იყო მისი წილი მაგ უკეთილშობილესის განსვლაში და მერე მოვახსენებთ, რით აიხსნება ის, რომ ეგ რიცხვი განუყრელი მეგობარივით მიწყევ თან სდევდა მას.

მე ვამბობ, რომ რომაული წელთაღრიცხვის მიხედვით მისი უკეთილშობილესი სული თვის მეცხრე დღის პირველ საათზე გაეყარა სხეულს, ხოლო სირიული წელთაღრიცხვის მიხედვით — წლის მეცხრე თვეს; რადგან პირველი თვე იქ ტის-მინია¹, რომელიც ჩვენს ოქტომბერს შეესაბამება. და, ბოლოს, ჩვენი, ესე იგი ქრისტიანული წელთაღრიცხვის მიხედვით, ქორონიკონის ზუსტად იმ წელს, როცა უსრულქმნილესი რიცხვი² მეცხრეჯერ გასრულდა იმ ასწლეულში, რომელშიც ის იშვა ქვეყნად; ხოლო ის მეცამეტე საუკუნის ქრისტიანეთაგანი იყო³. მაგრამ მოვეშვათ ამას და ვთქვათ, რა იყო იმის მიზეზი, რომ ეგ რიცხვი განუყრელი მეგობარივით მიწყვიტან სდევდა მას: რადგან პტოლომესა და ქრისტიანული ჭეშმარიტების თანახმად ცხრაა მოძრავ ცათა რიცხვი, ხოლო საყოველთაო ასტროლოგიური აზრის თანახმად ზემორე ხსენებული ცანი, ჩვეულებრივ, ერთად ზემოქმედებენ ამ ჩვენს მიწაზე, ეგ რიცხვი მიტომ თან სდევდა მას, რათა ემოწმებინა, რომ მისი შობისას ცხრავე მოძრავი ცა უსრულქმნილესი ერთობით ერწყმოდა ერთმანეთს. მაგრამ თუ საკითხს უფრო გამომწვლილვით და აბსოლუტური ჭეშმარიტების თანახმად განვიხილავთ, ვნახავთ, რომ ეგ რიცხვი თვით ის იყო, სხვა არაფერი. და მე მისი და ცხრის მსგავსების საფუძველზე ვასკვნის ამას, ხოლო მსგავსება ასე შესმის მათი: რიცხვი სამი ცხრის ფესვია; რადგან თვინიერ რომელიც გნებავთ სხვა რიცხვისა, მართ ოდენ თავის თავზე გამრავლებული იძლევა ცხრას, და, მართლაც, ხომ ცხადია, რომ სამჯერ სამი ცხრა არის მხოლოდ. მაშასადამე, თუ სამი თავისთავად ცხრის მოქ-

მედია, ხოლო სასწაულთმოქმედი თავისთავად არის სამება, ესე იგი მამა, ძე და სული წმიდა, ანუ სამი და ერთი, ამ ასულსაც რიცხვი ცხრა მიტომ თან სდევდა მიწყვივ, რათა ემოწმებინა, რომ ის იყო ცხრა, ანუ სასწაულო, რომელსე ფეცივი საოცარი სამებაა მხოლოდ. და თუმცა უფრო ღრმად შეხედვა შესაძლოა, უფრო ღრმა და ფარული მიზეზიც იხილოს აქ, მაგრამ ესაა ის, რასაც მე ვხედავ და რაც უმეტეს ყოვლისა მომწონს.

XXXI

მას შემდეგ, რაც ეგ უკეთილშობილესი სული ასე მოულოდნელად გაეყარა თავის მშვენიერ სხეულს, ზემორე ხსენებულ ჭალაქი ქვრივს დაემსგავსა და ოხერს, ყოვლგნით ხელაღუპრობელსა და ყოველი ღირსებისგან განძარცვულს. და მაშინ, ამ უნუგეშო და უსიხარულო ჭალაქში ჯერ კიდევ ტირილად მჯდარმა, მისი უსასოებისათვის წიგნი რამ მიფუწერე მანდაურ წარჩინებულთ და იერემია წინასწარმეტყველის სიტყვებით დავიწყე იგი: „Quomodo sedet sola civitas“. ხოლო ამას იმისთვის ვამბობ, რომ არ გაიკვირონ, რატომ მოვიყვანე იერემიას სიტყვები, როგორც ერთგვარი რამ შესავალი თხრობის ახალი საგნისა, რასაც მომდევნო თავები გამოგვიჩინებენ შალე. და თუ ვინმე მისაყვედურებს, რატომ არ მოგყავს ის სიტყვები, რომლებიც უშუალოდ მოსდევნო უკვე მოყვანილთ, თავს იმით ვიმართლებ, რომ ვიტყვი: იმთავითვე იმას ვაპირებდი, ხალხურად მეთქვა-მეთქი ის, რის თქმაც მსურდა და არა სხვაგვარად. და რაკი ყველა სიტყვა, რომელიც მოყვანილთ მოსდევს, ლათინურია, ცხადია, ისე ვერ მოვიყვანდი

მათ, რომ შთანაფიქრისთვის არ მეღალატნა. და, ვიცი, ^{ამავე} აზრისა იყო ეს ჩემი პირველი მეგობარი, რომელსაც ^{ამას ვწერ} ესე იგი, მისი აზრითაც, ხალხურ ენაზე უნდა მეწერა მხოლოდ.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

XXXII

მას შემდეგ, რაც ჩემმა თვალებმა, შეძლებისამებრ, გამოიტირეს ის და ისე მოიქანცნენ ტირილით, რომ აღარ შეეძლოთ მწუხარება გაექარებინათ ჩემთვის, გადავწყვიტე, ვაებით სავსე სიტყვებით მაინც გამექარებინა იგი. ამიტომ ვცადე, მეთქვა კანცონა, რათა, საწუთრო-გაცუდებულს, გამომეგლოვა ის, ვისთვისაც ასე სასტიკმა ტკივილმა ლახვარივით განმიწონა გული. და ვთქვი მაშინ: „გულისტკივილმა და გულისვე მწარე ობლობამ“... რათა ეს კანცონა გასრულების შემდეგ ქვრივი ჩანდეს და ობოლი, მას მანამ დავყოფ, სანამ დავწერდე, და, აქედან მოკიდებული, აგრე ვიქმ ქვემოთაც. მე ვამბობ, რომ ეს სვეგამწარებული კანცონა სამი ნაწილისგან შედგება: პირველი შესავალია; მეორეში მისთვის ვგლოვობ და ვგოდებ; მესამეში სიბრალულთ სავსე სიტყვებით მივმართავ კანცონას; მეორე ნაწილი ასე იწყება: „აწ ბეატრიჩეს სული ბრწყინავს“...; მესამე ასე: „აწ განვედ ჩემგან“... პირველი ნაწილი სამად იყოფა: პირველში ვამბობ, რა მათბნებს და მალაპარაკებს; მეორეში ვამბობ, ვის მიმართ მინდა ვიუბნო; მესამეში ვამბობ, ვისთვის მინდა ვიუბნო; მეორე ნაწილი ასე იწყება: „და როს ვიგონებ“...; მესამე ასე: „მინდა მივუთხრა“... მერე, როდესაც ვამბობ: „აწ ბეატრიჩეს სული ბრწყინავს-მეთქი“, მისთვის ვგოდებ და ამ გოდებას ორი ნაწილი ეძღვნება: პირ-

ველში ვამბობ, რამ წარგვტაცა იგი; მეორეში ვამბობ, რომ
 გორ დასტირიან მას სხვები; და ეს ნაწილი, რომელიც ასე
 იწყება: „შემოიძარცვა“...; თავის მხრივ, სამად იყოფა კიდევ:
 პირველში ვამბობ, ვინ არ დასტირის მას; მეორეში ვამბობ, ~~ვინ~~
 ვინ დასტირის, მესამეში კი ჩემს უსასოებას აღვწერა; მეორეში
 ნაწილი ასე იწყება: „რადგან ტირილი“...; მესამე ასე: „პოი,
 ვითარი“... და, ბოლოს, როდესაც ვამბობ: „აწ განვედ ჩემგან-
 მეთქი“, ჩემს კანცონას მივმართავ და მივანიშნებ, ვის მიაშუ-
 როს და ვისთან დარჩეს.

კანცონა III

გულისტყვიელმა და გულისვე მწარე ობლობამ
 იმდენი ცრემლი აღვრევინა ჩემს ბედზე თვალებს,
 რომ ლამის ჩინი დამეშრიტა მდულარებისგან.
 აწ თუკი მინდა განვიქარეო ცოტათი მაინც
 კმუნვა, რომელიც სიკვდილის ბჭეს მიმწურავს მალე,
 სხვა გზას ვერ ვხედავ მე — უცნობო — გოდების გარდა.
 და როს ვიგონებ, მხოლოდ თქვენთან რომ ვუგალობდი,
 სათნო ასულნო, მის სიწმინდეს და სათნოებას,
 როდესაც იგი მზეუხვი და დღეგრძელი იყო, —
 არც ახლა მინდა სხვას მივმართო, არამედ ისევ
 თქვენს ასერიგად ლმობიერ და მოწყალე გულებს —
 მინდა მივეუთხრა, ვით გაგვეშორდა ანაზღეულად
 მშვენება იგი, რომ ნეტართა სირას შერთეოდა
 და ვით დააგდო სიყვარული დაობლებული.

აწ ბეატრიჩეს სული ბრწყინავს ზესუნელის კართან,
 იქ, სადაც ნათლით ხარობს წმიდა ანგელოსთ დასი —
 მათთვის, მათ გამო მიგატოვათ, სათნო ასულნო!
 არა სიცივემ უთმინარმა წარგვტაცა იგი
 და არა სიცივემ, — ასე მხოლოდ სხვები კვდებიან,

არა! — სიწმინდე იყო მისი წასვლის მიზეზი,
ვისმა უსაზღვრო დიდებამაც ზესკნელს უწია
და განაბრწყინა ზეცის ბჳენი იმგვარის ძალით,
რომ თვით უფალი საუკუნო სასუფეველში
განაცვიფრა და უტყბილესი ნდომა აღუქმდა
თავისთან ეხმო სათნოების უმრავლესობა
და იხმო კიდევ რაკი მისმა მალალმა ნებაჲ
ასე ინება: არა ღირს ვართ ჩვენ, მიწიერნი,
ეგზომ სიწმიდეს და დიდებას აჳ ვიპარხავდეთ.

შემოიძარცვა მშვენიერი შესამოსელი
ზეგარდმო მადლით შემკობილმა უმანკო სულმა
და მიაშურა უმშვიდეს და უშფოთველ სადგურს.
მის არმგონებულთ, გულის ნაცვლად ჳვა უღვეთ მკერდში,
ბიწიერებით შებღალული ბუნება ახლავთ
და უვით ისევ იმ ბიწითვე შესვრილი სული.
იყოს ის თუნდაც მალლად მხედი, — ბრმა და ხენეში
თუკია გულით, ვერ მისწვდება სიწმიდეს მისას
და თუ ვერ მისწვდა, მას, გულბნელი ვერც დაიტირებს,
რადგან ტირილი, საღმობა და უსასობა,
გლოვა და ზარი, ვაება და მიუსაფრობა
ამ საწუთროში წილად მხოლოდ იმას რგებია,
ვისაც გულისხმით შეუცვნია, აზრით განუხვამს
მისი ყოფნა და განტევება ამა სოფლიდან.

ჰოი, ვითარი მწუხარებით მევესება გული,
ოდეს ვიგონებ იმ ნეტარი ჳალწულის სახეს,
ვინც ასე მტკიცედ დამიბჳდა სულის კლიტენი.
და ხშირად, როცა ვონს სიკვდილის მიმართ ვიუნჯებ,
იმგვარის ძალით მომინდება მისი სტუმრობა,
რომ სახეშეშლილს ერთიანად შეცვლება ფერი.
ხოლო როდესაც უკვე წასულ დღეებს ვიგონებ,
ყოველი მზრიდან სევდა ისე გარემომიკავს,
რომ მისგან დახსნის მოწადინეს, არა მაჳეს ღონე

თავის დახსნისა და ძლეული პირქვე ვეშობი.
თავგზადაბნეულს, მე კაცთაგან სირცხვილი მღვენის,
მაგრამ სული კვლავ ბეატრიჩეს უხმობს ტირილით
და ასე გოდებს: ო, უკვდავო — შენ მოკვდი — მზეო,
თუმცაღა აქაც მეფინები და გულს მიმზნევენ.

ეროვნული

ერემლი და ოხვრა, მწუხარება და სიმძიმე იბლიწონება
ყველგან თანამღვეს, სადაც უნდა ვიარებოდე
და სიბრაღულით იმსკვალება ჩემი მკვრეტელი.
ხოლო მას აქეთ, რაც მარტო და უსაგნოდ დავრჩი,
წუთისოფელი სვეწამხდარი რად გადამეკცა —
ვერ აღმოიტყვის კაცთა ენა შეუჭირვებლად.
და ამის გამო, საყვარელო, სათნო ასულნო,
კიდევ რომ მსურდეს, ვერ გეტყოდით, რა ვარ აწ. — ისე
გაუდაბურდა ჩემი მწირი წუთისოფელი.
ო, არა მხოლოდ მან — უებრომ, არამედ ყველამ
დამავადო, რათა მარტომ ეზიდო, მარტომ ვათრიო
ამ საწუთროში მარტოსულის კრული სიცოცხლე.
მაგრამ შეისმენს ჩემს ვაებას და არ გამწირავს
მისი მაღალი, მოწყალე და მღმობელი სული.

აწ განვედ ჩემგან, ერემლიანო ჩემო კანცონავ,
წადი და ჰპოვე ის ასულნი და ბანოვანნი,
რომელთ წინაშე, სხვა დროს, შენი პირმოცინარი
უფროსი დები მხოლოდ შეებას თუ მოიტანდნენ.
და შენ, მკმუნვარე და უსახურ დღეთა ასულო,
იქნებ იქ მაინც — უნუგეშოს — გცენ ნუგეშინი.

XXXIII

მას შემდეგ, რაც ეს კანცონა ვთქვი, მოულოდნელად მეწ-
ვია ვილაც, ვისაც, მეგობრობის ხარისხთა მიხედვით, უგული-
თადეს მეგობრად ვთვლიდი, უშუალოდ ჩემი პირველი მეგობ-

რის შემდეგ და ვინც ისე ახლო ნათესავად ერგებოდა რმ დიდებამოსილს, რომ უფრო უახლოესი არავინ ჰყავდა მას! და როცა ერთმანეთი მოვიკითხეთ, მან მთხოვა, რამე შემეთხზა მისთვის ერთი ახლად მიცვლილი ყმაწვილი ქელქის მთხმსხმენებლად. მაგრამ ისე გადაკვრით მთხოვა, თითქოს სხვა ასულის გულისხმობდა მართლაც, ცოტა ხნის წინათ მიცვლილს. ხოლო მე, რა გულისხმავყავ, რომ ის იმ კურთხეულს გულისხმობდა მხოლოდ, აღუუთქვი, შეგისრულებ-მეთქი სათხოვარს. და შემდეგ, ამაზე გონდაუნჯებულმა, გადავწყვიტე მეთქვა სონეტი, რათა ჩემი უსასოება ჩამექსოვა შიგ და ამ ჩემი მეგობრისთვის მიმეცა მერე, თითქოსდა მართლა მისთვის შეთხზული. და ვთქვი მაშინ: „ჰე, მოდით, გულნო“... ეს სონეტი ორი ნაწილისგან შედგება: პირველში სიყვარულის ერთგულთ ვუხმობ და ვთხოვ მისმინონ, მეორეში კი ჩემს უსასო ყოფნას აღვწერ; და ეს ნაწილი ასე იწყება: „ცრემლილა დამრჩა“...

სონეტი XVII

ჰე, მოდით, გულნო, მოიხილეთ თქვენის წყალობით ჩემი წუხილი, წყაროსაებრ გამომდინარი; ცრემლილა დამრჩა ნუგეშინად, თორემ უთუოდ გამათაეებდა მწუხარება შეუწერელი.

და ვინაიდან, უფრო ხშირად, ჩემი თვალები არ აწვიმებენ მდულარებას — მე ვიდაგები. ახლა მკირდება ხმამალალი სულთქმა-გოდება, რომ სულს ოდნავი შეება მაინც განვაღდევინო.

გესმით, რა ხშირად უხმობს ჩემთა თვალთ მდულარება ქალბატონს ჩემსას, ვისი სახეც, დღეს უფრო მეტად ღირსეულს — გრძელ და საუკუნო სამყოფელს ამკობს.

ო, როგორ სწყევლის მარტოსულის სიციცხლეს იგი,
სიციცხლეს მისას, ვისი მარადმკმუნვარე სული
განწირულია, რაკი დარჩა ამ საწუთროში.

ქართული
ბიბლიოთეკა

XXXIV

მას შემდეგ, რაც ეს სონეტი ვთქვი, დავფიქრდი იმაზე, თუ რად მოხვდებოდა იმ დიდებამოსილს ის, ვისთვისაც უნდა მიმერთმია ჩემი სონეტი, თითქოსდა მართლა მისთვის შეთხზული; დავფიქრდი და ელდა მეცა, რადგან უბადრუკი მეჩვენა ჩემი სამსახური და უფერული. ამიტომ, ვიდრე მას ზემორე მოყვანილ სონეტს მივცემდი, კანცონას ორი, ორად ორი სტანსიც ვთქვი: ერთი, ამჯერად, მართლაც მისთვის, მეორე — ჩემთვის. თუმცა მას, ვინც გამოწვლილვით არ განიხილავს ერთსაც და მეორესაც, შესაძლოა, ერთი და იმავე პირისთვის შეთხზულნი ეჩვენონ ისინი. გამოწვლილვით განმხილველი კი ნახავს, რომ ერთში სხვა პირი ლაპარაკობს და სხვა — მეორეში. ასე, ერთი თავის ქალბატონს უწოდებს მას, მეორე კი, როგორც აშკარად ჩანს, არა. ეს სონეტი და ეს კანცონა ერთად მივეცი მას და ვუთხარი, მხოლოდ შენთვის შევთხზე-მეთქი ისინი. კანცონა, რომელიც ასე იწყება: „როდესაც ვფიქრობ დამაშვრალი“..., ორი ნაწილისგან შედგება: ერთში, ესე იგი პირველ სტანსში, ჩემი ძვირფასი მეგობარი, მისი სისხლი და ხორცი გოდებს; მეორეში კი, ესე იგი მეორე სტანსში, რომელიც ასე იწყება: „და ყველა ჩემი სიმძიმელი“..., ჩემი გოდება ისმის. ამრიგად, აშკარაა, რომ ამ კანცონაში ორი პირი გოდებს: ერთი — როგორც ძმა, მეორე კი — როგორც მსახური.

როდესაც ვფიქრობ დამაშვრალი, რომ ვერასოდეს
 ველარ ვიხილავ მას, სათნოს და სახემსტეგნიქს ნუაი
 მწუხრდება სული უკუნითი უკუნისმცხე ლიონიქს
 და ამავ ფიქრით შემუსვრილი ჩემი გონება
 იმდენ სატყვიარს და საკმუნავს მიგროვებს გულში,
 რომ ვიტყვი: „რალას კოკმანებ და არ კვდები გულო?
 აკი საწუთრო — შენი მტერი, ჯერ კიდევ იმდენ
 ტანჯვას გიქადის, რომ ძრწის მთელი შენი არსება,
 ძრწის და ისევ ძრწოლას უნდა მიეცეს, გულო!“
 და მე გულბნელი კვლავ მოვუხმობ მრავალმოწყალე
 სიკვდილს, — ჩემს მეოხს და ტყბილ მოყვას, ნუგეშის
 ჩემსას

და გულმხურვალედ ვევედრები: „მოვედ სიკვდილო,
 შენგან დახსნილთა მომანიჭე ზვედრი კეთილი!“

და ყველა ჩემი სიმძიმელი, კმუნვა, გოდება
 ერთმანეთს ერთვის და გროვდება იმ აღმოკენესად,
 მარადღე სიკვდილს რომ მოუხმობს — ყოვლის შემმუსვრელს,
 სიკვდილს, რომლისად მიდრკა ჩემი ტანჯული სული.
 მასაქეთ, რაც მე ქალბატონი ჩემი სულისა
 მისი სასტიკი ხელმწიფების ძალამ წამართვა,
 მშვიდი, უბიწო და უბრწნელი მისი მშვენება,
 რაც გაგვეცალა და გასცილდა ჩვენს თვალთა მზერას,
 იქცა უბორცო და ზეციურ მშვენიერებად
 და სამყარონი სიყვარულის მზით გაანათა.
 ამბორის ყოფით მიესალმა იგი ვარსკვლავეთს,
 ციურნი დასნი განაბრწყინა და განაცვიფრა
 თავად გონება ანგელოსთა — ყოვლისმომცველი.

იმ დღეს, როდესაც გასრულდა წელიწადი, რაც ეს ასული
 საუკუნო სოფლის მოქალაქეთა მოდასე გახდა, მტკიცე ურთი-
 თვან და, მისი მგონებელი, ანგელოსს ვხატავდნენ ურთი-
 ღურცლებზე. ხატვით გართულმა ვილაცის მზერა ვიგრძენი და
 როდესაც ზე ავიხედე, დავინახე რამდენიმე საპატიო დარბაი-
 სელი, რომლებიც უჩუმრად წამომდგომოდნენ თავს და ასევე
 ჩუმად მიმზერდნენ მე. და, როგორც მერე მეუწყა, თურმე
 რახანია აგრე იდგნენ, მე კი ვერ ვამჩნევდი მათ. ხოლო რო-
 დესაც შევამჩნიე, ზე წამოვიჭერ, მივესალმე და ასე ვუთხარა
 მათ: „ვილაც იყო ახლახან ჩემთან და მიტომ ჩავფიქრდი-
 მეთქი“. და, რა გამეცალნენ, ჩემს საქმეს მივუბრუნდი ისევე,
 ესე იგი, ანგელოსის სახეთა ხატვას. ხოლო როდესაც ხატვას
 მოვრჩი, გადავწყვიტე მეთქვა სიტყვები (თითქოსდა წლის-
 თავის აღსანიშნავად) და იმ დარბაისელთათვის მიმეძღვნა ისი-
 ნი, რომელნიც აგრე უჩუმრად წამომადგნენ თავს. და ვთქვი
 მაშინ ქვემოთ მოყვანილი სონეტი, რომელიც ასე იწყება:
 „გამომეცხადა“... ამ სონეტს ორი დასაწყისი აქვს და ამიტომ
 ორივე დასაწყისის მიხედვით დავყოფ მას. მე ვამბობ, რომ,
 პირველის მიხედვით, ეს სონეტი სამ ნაწილად იყოფა: პირ-
 ველში ვამბობ, რომ გამომეცხადა მშვენიერი მისი ხატება;
 მეორეში ვამბობ, რა მიყო სიყვარულმა მისი გამოცხადების
 შემდეგ; მესამეში ვამბობ, რა ქნა მან; მეორე ნაწილი ასე იწყ-
 ყება: „და სიყვარულმა“...; მესამე ასე: „თვალს მიეფარნენ“...;
 ეს ნაწილი ორად იყოფა: პირველში ვამბობ, რომ ყველა ჩემი
 სულთქმა გოდებით გამშორდა მე; მეორეში ვამბობ, როგორ
 მოსთქვამდა ზოგი მათგანი; მეორე ნაწილი ასე იწყება: „ხო-

ლო უფრორე“... და ასევე იყოფა ის მეორე დასაწყისის მიხედვითაც, ოღონდ იმ განსხვავებით, რომ აქ პირველ ნაწილში ვამბობ, როდის გამომეცხადა მისი ხატება, მაშინ როდესაც პირველი დასაწყისის პირველ ნაწილში არ ვამბობ ამას.

სონეტი XVIII

ბიზლიჩისუკუ

პირველი დასაწყისი

გამომეცხადა მშვენიერი ხატება მისი,
ვისი სიწმინდეც სათნო ეყო ცათა მეუფეს,
რომელმაც წმიდას საუკუნო სავანე ისევ
წმიდათა შორის დაუმკვიდრა — ღვთისმშობლის გვერდით.

მეორე დასაწყისი

გამომეცხადა მშვენიერი ხატება მისი,
ვის გამოც ტირის სიყვარული, ობლად შთენილი,
გამომეცხადა იმავ წუთში, როცა მისმავე
სათნოებამ თქვენც — უნებურად, ჰერეტად გაქციათ.

და სიყვარულმა, რა იხილა ხატება მისი,
კვლავ გაიღვიძა ჩემს მწირსა და უდაბურ გულში
და ყველა სულთქმეს ამნაირად მიმართა: გასწით,
გამშორდით აწვე... და ისინიც გამშორდენ უმალ.

თვალს მიეფარნენ ისერიგად საწყალობელი
ხმით მოტირალნი, რომ ვაგებით დამაშვრალ კაცსაც
სისხლიან ცრემლებს მოსწურავდა ის ხმა თვალთაგან.

ხოლო უფრორე მწუხარნი და სევდით მოკლულნი
ასე მოსთქვამდნენ: ეჰა, სულო კეთილშობილო,
უკვე გასრულდა წელიწადი, რაც ზეცად აღხდი.

რამდენიმე ხნის შემდეგ, როცა ერთგან ვიჯექი და, ღიქრში წასული, წარსულის მოგონებით ვიქცევიდი თავს, ისეთმა მწარე სევდამ შემიბყრო, რომ მხილველს, აღბად, მთრითვე შესწრავდა ჩემი შემზარავად მწუხარე სახის ხილვა. და რა შევიცან ჩემი სასოწარკვეთილება, თვითონვე შევძრწუნდი და ზე ავიხედე შემკრთალმა: „ხომ არავინ მიუტრებს-მეთქი უსასოქმნილს“; და დავინახე ერთი სათნო და საყვარელი ყმაწვილი ქალი, რომელიც ისეთის სიბრაღულით მიმზერდა სარკმლიდან, გეგონებოდათ, მთელი საწუთროს სიბრაღული მოუქცევიაო მზერაში! და რაკი ღმობილს თანამღმობელის მზერა მყისვე ტირილად აღძრავს ხოლმე, ვიგრძენი, როგორ ამიწყლიანდა თვალები და, რათა საკუთარი სიმდაბლე და სულმოკლეობა არ მეჩვენებინა სხვისთვის, დაუყოვნებლივ გავეცალე მაგ კეთილშობილის მზერას. და მერე აგრე ვუთხარი თავს: „როგორ იქნება, ამ მოწყალე ასულთან უკეთილშობილესი სიყვარული არ იყოფვოდეს-მეთქი?“ ამიტომ გადავწყვიტე მეთქვა სონეტი, რათა, მის მიმართ მტირალს, შიგ მოშექცია ყველაფერი, რაც გადმოგეცით; მაგრამ რაკი ის, რაც გადმოგეცით, სავსებით ნათელია, ამიტომ აღარ დავყოფ ამ სონეტს, რომელიც ასე იწყება: „მაშინ იხილეს“...

სონეტი XIX

მაშინ იხილეს თვალთა ჩემთა ღრმა სიბრაღული,
 თქვენ რომ სახეზე აღგებებდათ, სათნო ასულო,
 როცა უმზერდით ჩემს ქცევას და სულის გამწირველ
 უნუგეშობას, ტანჯვითა და ტკივილით შობილს.

რას ემსკვალვოდით, ახლა მივხვდი, მაგ სიბრაღულით
ჩემს ჭირს უსაზღვროს, ჩემს სიცოცხლეს სასოწარკვეთილს
და მყისვე ძრწოლამ ამიტანა, ვაითუ მზერით
განვაცხადე-თქო მთელი ჩემი უბედურება.

ეროვნული

და გაგეცალეთ, რადგან ვიგრძენ თქვენივე ცემისა
და სიბრაღულით კვლავ შეძრული — აღმოსკდებოდა
გულს მღუღარება და ცრემლებად დამედვრებოდა.

და მაშინ ასე ვარქვი ჩემს სულს, მარადმკმუნნვარეს:
ო, კეშმარიტად, ამ ასულთან ვაღს სიყვარული,
რომელიც დღემდე სისხლდათხეულ ცრემლს მაწურვინებს.

XXXVII

მერე, მოხდა ისე რომ სადაც არ უნდა დავენახე ამ ასულს,
ღრმა სიბრაღულით მემსკვალვოდა და ფითრდებოდა, თით-
ქოსდა ნამეტნავი სიყვარულისგან: რითაც ჩემს უკეთილშობი-
ლეს ქალბატონს მაგონებდა ხშირად, რომელიც მისებრ ფერ-
მიხდილი მეჩვენებოდა მე. და მართლაც, ხშირად, როცა არც
ტირილის თავი მქონდა და არც სევდის განქარვებისა, ჩემი
მშვენიერი თანამღმობელისკენ მიმიწევდა გული, რადგან მი-
სი ერთი შემოხედვაც კი სისხლდათხეულ ცრემლს მაწურვი-
ნებდა მყისვე. ამიტომ მომესურვა მეთქვა სიტყვები — მის
მიმართ მეთქვა. და ვთქვი სონეტი, რომელიც ასე იწყება: „არც
სიყვარულის ფერი“..., და რომელიც ზემორე თქმულის წყა-
ლობით დაუყოფლადაც გასაგებია.

სონეტი XX

არც სიყვარულის ფერი, არცა ღრმა სიბრაღული,
ჯერ არასოდეს აღბეჭდვია სახეზე ქალწულს —

სხვათა ვაების და და ვარამის შორიდან მკვრეტელს,
ისე თვალნათლივ, აშკარად და გულისმომწყველად,

როგორც თქვენ, როცა ჩემს სიმძიმის იხიარებდით
და ეგე ფერი და უმეტეს, ეგ სიბრაღული, გიგულნი იყვნენ
მის თავს მაგონებს და მე თქვენგან ძლეული ვმომბ,
რომ ჰირს ესოდენს ვერ გაუძლებს დაღლილი გული.

მე აღარ ძალმიძს, ჩემს ნახევრად დაშრეტილ თვალებს
თქვენი ყურება აფუერძალო, რაკი მათ, ბედკრული,
სურთ ერთხელ კიდევ მოიხონ ტირილით გული.

და თქვენ ისე ზრდით ამ ისედაც უსაზღვრო სურვილს,
რომ არაფერი აღარ რჩებათ ამ ნდომის გარდა;
მაგრამ ვაი რომ თქვენს წინაშე ვერც იტირებენ.

XXXVIII

ამ ასულის მღმობელმა მზერამ, ბოლოს და ბოლოს, იმ-
დენი ქნა, რომ აქამდე ცრემლთა მნთხეველი თვალნი ახლა
სიხარულით მენთებოდნენ, როცა მას ვხედავდი ხოლმე. რის-
განაც მწარედ მელმორდა ხშირად და ყოვლად-ხრწნილება
ქმნილად მიმაჩნდა თავი. მაღიმალ ვგმობდი თვალთა ჩემთა
ამაოებას და აგრე ვაყვედრიდი გულშიგან მათ: „იყო დრო,
როდესაც ცრემლებს აწურვინებდით თქვენი უსასოების მზი-
რალთ; ახლა კი, ვაგლახ! ჩანს, გწყურიათ დაივიწყოთ სასო-
წარკვეთა, დაივიწყოთ მისი გულისთვის, ვინც ასეთის სიბრა-
ღულით გემსკვალვით თქვენ; გარნა, თუ აგრე გემსკვალვით,
მხოლოდ იმიტომ რომ იმ დიდებამოსილსვე გლოვობს, რო-
მელსაც საწყალობლად დასტიროდით უსასოქმნილნი. მაგრამ

ჰქმენით, რაც შეგიძლიათ, წყეულნო თვალნო; მე კი მილი-
 მალ მოგაგონებთ მას, და გმობით გეტყვით, რომ არაფერს,
 თვინიერ სიკვდილისა, არ უნდა შეეშრო თქვენთვის მდულა-
 რების ცრემლთა ნაკადი“. და როცა გულშიგან ამ სიტყუებით
 მივმართე მათ, უმწარესი სულთქმა-უში ვამრავლე და ვამრავ-
 ვალწილე. და რათა ეგ სასტიკი ბრძოლა, საკუთარ თავს რომ
 გავუმართე, საცნაურ-ქმნილიყო არა მართო იმ სვეგამწარე-
 ბულისთვის, რომელმაც გადაიხადა იგი, გადავწყვიტე მეთქვა
 სონეტი და შიგ მომექცია ჩემი შემზარავი მდგომარეობა. და
 ვთქვი სონეტი, რომელიც ასე იწყება: „ო, თვალნო ჩემნო“...
 ეს სონეტი ორი ნაწილისგან შედგება: პირველში ჩემს თვა-
 ლებს მივმართავ, და მივმართავ ისე, თითქოს მე კი არა, ჩემი
 გული მიმართავდეს მათ თვით ჩემშივე; მეორეში, ეჭვის
 განფანტვის მიზნით, ვამქლავნებ, ვინ მიმართავს ასე ჩემს თვა-
 ლებს; ეს ნაწილი ასე იწყება: „ამგვარად ამბობს,“... და თუმ-
 ცა შეიძლებოდა ამ სონეტის უფრო წვრილ ნაწილებად და-
 ყოფა, მაგრამ ეს ზედმეტი დაწვრილმანება იქნებოდა მხო-
 ლოდ, სხვა არაფერი, რადგან, ზემორე თქმულის წყალობით,
 ის ისედაც გასაგებია.

სონეტი XXI

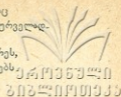
ო, თვალნო ჩემნო, ეს მდულარე ცრემლთა ნაკადი,
 მასზე მტირალებს გიშრის ღარით რომ დაგდიოდათ,
 აღვრევიანებდა ცრემლებს სხვებსაც, რაკი საღმობით
 შესძრავდა მათ გულს და ეს თქვენც ხომ ბევრჯერ გინახავთ.

დღეს კი მგონია, უცილობლად დაივიწყებდით
 მის ნათელ ხსოვნას, — მეც რომ თქვენებრ ორგული ვიყო

და ნებას ვრთავდეთ არ ვახსოვდეთ იგი, ვის გამოც
ცხარე ცრემლებს ღვრით აწ გულუხვად და უშურველად-

ასეთი ცბის და პირფერობის მკვრეტს და შემყურეს,
თქვენსავე მაგიერად მაშინებს და დიდად მაძრწუნებს
თქვენდამი ღმობით მაცქერალი ქალწულის სახე.

რადგან მეგონა, ვერასოდეს დაგავიწყებდაი,
თავად სიკვდილიც, გარდასულის წმიდა ხატებას...
ამგვარად ამბობს ჩემი გული და მწარედ ოხრავს.

XXXIX

ამ ასულის მღმობელმა მზერამ სიკვდილად მიწურვილს
კვლავ სიცოცხლისკენ მიქცია პირი, და, ალბათ, ამიტომ იყო,
რომ ისე ხშირ-ხშირად ვიგონებდი მას, როგორც საყვარელს
იგონებს კაცი. ხოლო როდესაც ვიგონებდი, აგრე ვეუბნებო-
დი თავს: „აჰა, მომევლინა მშვენიერი, კეთილშობილი, ნორჩი
და ბრძენი ასული, და, შესაძლოა, მომევლინა სიყვარულის
მალალი ნებით, რათა სიმშვიდე ჰპოვოს-მეთქი ბორგნულმა
სიცოცხლემ ჩემმა“. და ბევრჯერ კიდევ უფრო გარდამეტე-
ბული სიყვარულით ვიგონებდი ჩემს თანამღმობელს, ისეთით,
რომ გული თანაუგრძნობდა მას, ესე იგი ამ მოგონებას. გარ-
ნა, თანაუგრძნობდა თუ არა, მყისვე საპირისპირო გრძნო-
ბა იღვიძებდა შიგ, და მაშინ, თითქოს გონების ხმით აღძრუ-
ლი, აგრე ვეუბნებოდი თავს: „ვაგლახ, ეს რა ქვენა აზრი
აგეკვიბატა, რომელიც, ბუნებისაებრ თვისისა, ისე ქვედამზი-
დველი ნუგეშით ცდილობს განუგეშოს, რომ ყოველგვარი სიწ-
მინდისგან გარემიგაქცევს-მეთქი“. მაგრამ აქ უკვე სხვა აზრი

იღვიძებდა ჩემში და ასე მეუბნებოდა მე: „ახლა, როდესაც აგრე გელმის და აგრე ძრწი, რატომ არ გასურს თავი დააღწიო ამ საღმობას და ძრწოლას? ნუთუ ვერ ხედავ, რომ ეს სიყვარულის სული ჰქრის შენსკენ, რომელიც მიჯნურთა უთვალავი სურვილით გავსებს და რომელიც დასაბამს ხელს ამ ღმობიერის მართალ თვალთაგან, რომელსაც ასე უძლიან ტყვეობა ღნი შენნი?“ და, აჰა, საკუთარ თავთან აგრე სასტიკი ბრძოლით დაღლილს, მომესურვა ამაზედაც მეტქვა რაიმე. და რაკი აზრთა ამ ჰიდილში გაიმარჯვეს მათ, რომელთაც ჩემი მშვენიერი თანამღმობლის მხარე ექირათ, საჭიროდ ვცანი, მის მიმართ მეტქვა ის, რის თქმაც მსურდა. და ვთქვი ქვემოთ მოყვანილი სონეტი, რომელიც ასე იწყება: „ერთი სათნო და საყვარელი“... მაგრამ თუ ვამბობ „სათნო და საყვარელი“-ნეთქი, მხოლოდ იმიტომ რომ კეთილშობილი ასულის მიმართ ვამბობ, თორემ, სხვაფრივ, სათნო და საყვარელი კი არა, უბილწესი იყო და უსაძაგლესი. ამ სონეტში ჩემს თავს ვაორებ, ჩემი ორად გაყოფილი აზრების მსგავსად. პირველ მეორედს გულს ვუწოდებ, ანუ გულისთქმას, ხოლო მის ჯუფთს—ცნობას, ესე იგი გონების ხმას; და ვამბობ, როგორ ესიტყვება ერთი მეორეს. ხოლო ის, თუ რატომ ვუწოდებ გულს გულისთქმას, ხოლო ცნობას—გონების ხმას, ვფიქრობ, საკმაოდ ცხადი უნდა იყოს მათთვის, ვისთვისაც ვისურვებდი ცხადმყოფი ეს. მართალია, წინა სონეტში, თვალების წინააღმდეგ, გულს ვუჭერ მხარს, რითაც, თუ ქვემოთ მოყვანილი სონეტის არსს გავითვალისწინებთ, ჩემსავე თავს ვეწინააღმდეგებთითქოს; მაგრამ, ისიც უნდა ითქვას, რომ „გულს“ იქაც „გულისთქმის“ მნიშვნელობით ვხმარობ, რადგან მაშინ ჩემი უკეთილშობილესი ქალბატონის მოგონება ჯერ კიდევ უფრო მე-

ტად მსურდა, ვიდრე ჩემი თანამლმობელის ხილვა; თუმცა, რაც მართალია მართალია, ამის სურვილი უკვე მქონდა, გარ-
ნა არც ისე ძლიერი და აწინდელივით თითქმის წინააღმდეგობე-
ლი: აქედან ჩანს, რომ წინა სონეტი არ ეწინააღმდეგება ამ
უკანასკნელს, რომელიც სამი ნაწილისგან შედგება: ~~ქორეელე~~
ში ამ ასულს მივმართავ და ვამბობ, რომ მისკენ ილტვის მთე-
ლი ჩემი ნებასურვილი; მეორეში ვამბობ, როგორ ესიტყვება
ცნობა, ანუ გონების ხმა, გულს, ესე იგი გულისთქმას; მესა-
მეში ვამბობ, რას პასუხობს ეს უკანასკნელი მას; მეორე ნაწი-
ლი ასე იწყება: „ხოლო გულს ცნობა“...; მესამე ასე: „და მა-
შინ გული“...

სონეტი XXII

ერთი სათნო და სიყვარული, თქვენით პირამდე
ავსილი აზრი, ისე ხშირად მეწვევა ხოლმე,
და ისე ტყბილად მოუბარობს სიყვარულისთვის,
რომ ზოგჯერ გულსაც, ჩემს მკვდარ გულსაც კი ეწინდება.

ხოლო გულს ცნობა ეუბნება: „ვინ არის იგი,
დამწყნარებელი ბორჯნეული ჩვენი გონების?
ო, ნუთუ ისე ძლიერია მისი სიქველე,
რომ ძალუძს უველა სხვა გულისთქმა განაძოს ჩვენგან?“

და მაშინ გული ეტყვის ცნობას: „საღმობით სავსე,
ეგ სიყვარულის უებარი სული მეწვია
და მომიტანა უთვალავი ნებასურვილი.

და მთელი მისი სიქველე და ძალმოსილება
დასაბამს იღებს ღმობიერის მართალ თვალთაგან,
მისგან, ვის ჩვენი ტკივილები ასე ელმიან“.

გონების ამ ურჩისა და წინააღმდეგობის საპირისპიროდ, ერთ შშვენნიერ დღეს, დაახლოებით ცხრა საათზე, კლდეჯიშმა ში ძლევამოსილი ხილვა, და მომეჩვენა, თითქმის ვიქტორიულად დებამოსილი ბეატრიჩე, იმავე ძოწისფერი სამოსით მოსილი, რომლითაც პირველად მოვევლინა ჩემს მზერას, და ისევე ჩივილი და უპასაკო, როგორც მისი პირველი, სიყრმისდროინდელი, გამოცხადების ჟამს. და მაშინ მასზე ფიქრს მივეც თავი; და როდესაც თანმიმდევრობით გავიხსენე წარსულის ტკბილსახსოვარი დღენი, გულმა მწარე სინანულით იწყო იმ ცოდვილი სურვილის მონანიება, რომელსაც, გონების სიმტკიცისა და ერთგულების მიუხედავად, მონის მორჩილებით ჰმონებდა რამდენიმე დღის განმავლობაში. ხოლო მას შემდეგ, რაც დაითრგუნა ეგ ცოდვილი და ბილწი სურვილი, მთელი ჩემი არსება, მთელი ჩემი სული და გული მაგ უკეთილშობილესი ბეატრიჩეს მიმართ მიიქცა. და აქედან მოყოლებული, ვამბობ, ისეთი სირცხვილესი გულით ვიგონებდი მას, რომ ოხვრანი ხშირად ამჟღავნებდნენ ამ მტანჯველ გრძნობას, რადგან, გულის სიღრმიდან აღმომსკდარნი, თითქოს ხმამაღლა აღმოიტყოდნენ მას, რასაც გული გლოვობდა ჩემი, ესე იგი, მაგ უკეთილშობილესის სახელს და ამა სოფლით მისი განსვლის მწუხარე ამბავს. და ხშირად ისე მწარე იყო ეს მოგონება, რომ ვივიწყებდი მას, და, არა მარტო მას, ვივიწყებდი, საღვიყავ თავად. ოხვრათა ამ განახლებამ უკვე ნახევრად გამშრალ ცრემლთა ღვრაც განმიახლა, ასე რომ ჩემი თვალები ორ არსს დაემსგავსნენ, ერთადერთი სურვილით — ტირილის სურვილით სულდგმულთ; და ხშირად, აგრე ცრემლშეუშრობელთ,

სისხლისფერი წრეები ერთყმოდათ გარს, უსასტიკესი წამებით
 ვნებულთა მსგავსად. აქედან ჩანს, რომ ამოების მათის
 ცვლოდ საკადრისი მუქაფა მიეზლო მათ. ამიტომ უკვე ველარ
 ბედავდნენ ეჭვრიტათ მისთვის, ვის მზერასაც შეუძლოდ
 ბოროტებისკენ მიექცია ისინი. და მაშინ გადაწყვიტა
 სონეტი, რათა ისე მომეთოკა და მომეკვეთა ეგ ბილწი ლტოლ-
 ვა და ფუჭი მცდელობა, რომ არავითარი ეჭვი აღარ აღეძრათ
 ზემორე მოყვანილ ჩემს ლექსებს, და, თანაც, მოკლედ გად-
 მომეცა იმისი არსი, რაც ჩემგან გესმით. და ვთქვი კიდევ:
 „ვაგლახ, ამდენი ქვითინით და ამდენი მოთქმით“...; ხოლო ამ
 „ვაგლახით“ მიტომ ვივაგლახე, რომ ჩემი თვალების სიბილ-
 წემ და ამოებამ მარცხვინა. ამ სონეტს ნაწილებად არ ვყოფ,
 რადგან, ზემორე თქმულის წყალობით, ის ისედაც გასაგებია.

სონეტი XXIII

ვაგლახ, ამდენი ქვითინით და ამდენი მოთქმით,
 რომელთა მზრდელი ისევ ჩემი ვაება არის —
 აწ ძლეულ იქმნენ თვალნი ჩემნი, მღმობელთა მზერას
 ისინი ერთი წამითაც კი ველარ უძლებენ.

თვალთა მაგიერ თითქოს ორი სურვილი მესხდეს: —
 გოდებისა და სატკივარის გამჟღავნებისა,
 და ორივენი ისეთ ცხარე ცრემლებს აფრქვევენ,
 რომ სიყვარული მათ მოწამის გვირგვინებს აღგამს.

ჩემი ამდენი სიმძიმელი, კმუნვა, გოდება,
 გულში გროვდება და იწურვის ისეთ სიმწარედ,
 რომ იქ ტკივილი მუსრავს ნებას სიყვარულისას.

რადგან კმუნვით და სიმძიმით ვიმარხავ გულში
უტკბილეს სახელს ჩემი სულის ქალბატონისა
და ამ სოფლით მისი განსვლის მწუხარე ამბავს.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

XLI

ამ საშინელი შფოთის შემდეგ (მაშინ, როდესაც მსხემთა დიდი სიმრავლე მიეშურებოდა იმ კურთხეული ხატის მოხილვად¹, რომელიც თავისი უმშვენიერესი სახის მსგავსებად დაგვიტოვა იესო ქრისტემ, ვის დიდებასაც სუფევით უჭვრეტს პირისპირ დიდებამოსილი ბეატრიჩე) მოხდა ისე, რომ რამდენიმე მსხემს მოგვკარი თვალი, იმ ქუჩაზე მიმავალთ, რომელიც ორად ჰყოფს ქალაქის გულს, სადაც იშვა, ცხოვრობდა და მიიცივალა უკეთილშობილესი ასული. და მომეჩვენა, თითქოს მწუხარე აჩრდილებივით მიუყვებოდნენ გზას. და მაშინ, მათმა მჭვრეტმა, აგრე ვთქვი გულში: „ეგ მსხემნი შორით მომავალთ ჰგვანან და არა მგონია, ბეატრიჩეს სახელი სმენოდეთ, ან მისი ამა სოფლით განსვლის ამბავი; როგორც ჩანს, სხვაგანა ჰქრის მათი გონება; ვინ იცის, იქნებ შორეულ მეგობრებსაც იგონებენ, რომელთაც ჩვენ არ ვიცნობთ-მეთქი“. მერე აგრე ვუთხარი თავს: „და, მართლაც, ჩვენი მეზობელნი არ უნდა იყვნენ, თორემ ოდნავ მაინც შეუკრთებოდნენ ამ მგლოვიარე ქალაქში გავლას“. და, დასასრულ, ასე დავსძინე: „მე რომ შემეძლოს, ცოტა ხნით მაინც შევაჩერო ისინი, ღმერთმანი, ცრემლებს ვაღვრევიანებდი მათ, ვიდრე ქალაქის ბჭეთ დასტოვებდნენ, რადგან ისეთ სიტყვებს ვიტყოდი, რომლებიც ცრემლებს მოჰგვრიდნენ ყველას, ვინც არ უნდა ყოფილიყო ჩემი მსმენელი“. და როდესაც თვალს მიეფარნენ, გადავწყ-

ვითე მეთქვა სონეტი, რათა მოკლედ გადმოგეცა ის, რაც მაშინ ვუთხარი თავს. ხოლო სათქმელისთვის უფრო საწყისობელი სახე რომ მიმეცა, გადავწყვიტე მაგ მსხმეთა მიმართ მეთქვა ის და არა ჩემივე თავის მიმართ. და ვთქვარ ~~შეგნებულ~~ მოყვანილი სონეტი, რომელიც ასე იწყება: „ვისგანაა შეგნება მარკვეით, მსხემნო, სახედალრეჯით“... ხოლო სიტყვას „მსხემი“ მისი ფართო მნიშვნელობით ვხმარობ, და ამას იმიტომ აღვნიშნავ, რომ კაცმა ორგვარად შეიძლება გაიზაროს იგი: ფართო და ვიწრო მნიშვნელობით. ფართო მნიშვნელობით, მსხემი უთვისტომოს, სამშობლოდან გარდახვეწილსაც ნიშნავს, ხოლო ვიწროთი — მხოლოდ მას, ვინც წმიდა იაკობის სავანისკენ მიდის, ან იქიდან ბრუნდება უკან. ამიტომ ხამს ვიცოდეთ, რომ სამგვარად იწოდებიან უზემთაესის სამსახურად აღძრულნი: „პალმიერებად“, რამდენადაც ზღვისიქითა ქვეყნებში მიდიან, საიდანაც პალმის რტო ჩამოაქვთ ხშირად; „პერეგრინებად“, რამდენადაც გალისიას ეშურებიან, სადაც დაეფლა წმიდა იაკობი², ხოლო ის სამშობლოდან უფრო შორს დაეფლა, ვიდრე რომელიმე სხვა მოციქული; და, ბოლოს, „რომერებად“³, რამდენადაც რომისკენ ისწრაფვიან, საიტკენაც ისწრაფვოდნენ ისინიც, რომელთაც ქვემოთ მოყვანილ სონეტში მივმართავ და რომელთაც წმიდა ადგილების მომლოცველთა ზოგად სახელს ვუწოდებ: „მსხემთა“. ამ სონეტს ნაწილებად არ ვყოფ, რადგან, ზემორე თქმულის წყალობით, ის ისედაც გასაგებია.

სონეტი XXIV

ვის გამო კმუნავთ, მარკვეით, მსხემნო, სახედალრეჯით, იქნებ მის გამო, ვინც ქალაქში აღარ შეგხვდებათ?

უდაბურმა და შორეულმა გზებმა დაგლალათ,
თუ სხვა რამეა დაფარული დარღის მიზეზი?

ცრემლს რატომ არ ღვრით, რომ მდუმარე აჩრდილებივით
მიჰყვებით უხმოდ მგლოვიარე ქალაქის ქუჩებში?
იქნებ ვერ ხედავთ მის ვარაშს და უბედურებას
იქნებ არ იცით, გლოვის ზარი რატომ გაისმის?

თუკი შეიცდით და მომისმენთ, — მე გული მიგრანობს
და ვიცი იგი არ მატყუებს, — ამ ძაბითმოსილ
ქალაქის ბჭეებს თქვენ არასდროს არ გასცილდებით.

მან დაიტერა ბეატრიჩე, — სწორუბოვარი
მშვენება თვისი და მერწმუნეთ, ამ ზარდაცემამ
თვით შორით მოსულს შეუძლია მოჰგვაროს ცრემლი.

XLII

მერე ორმა კეთილშობილმა ასულმა წიგნი მომწერა და
მთხოვა, ნუ გაგვაწბილებ და შენი ლექსები გამოგვიგზავნეო.
და მაშინ, მათი კეთილშობილების მიმართ გონდაუნჯებულმა,
გადავწყვიტე უთუოდ გამეგზავნა ისინი მათთვის და ერთი
ახალი სონეტიც დამერთო ზედ, რათა უფრო ღირსეულად
დამეკმაყოფილებინა ჩემი ღირსეული მთხოვნელების თხოვნა.
და ვთქვი მაშინ ამ წიგნის უკანასკნელი სონეტი და ზემორე
პოეზიანისა და კიდევ ერთი სხვა სონეტის (რომელიც ასე
იწყება: „ჰე, მოდით, გულნო“...) თანდართვით გავუგზავნე
მათ. ხოლო სონეტი, რომელიც მაშინ ვთქვი და რომელიც ასე
იწყება: „უკან იტოვებს“.... ხუთ ნაწილად იყოფა: პირველში
ვამბობ, საით ისწრაფვის, საითკენ ჰქრის ჩემი გონება, რომელ-

საც მისი ერთ-ერთი ეფექტის სახელს ვუწოდებ; მეორეში ვამბობ, ზესკნელისკენ ისწრაფვის-მეთქი და ვაცხადებ, რა წარმართავს მას; მესამეში ვამბობ, ვის ხედავს იგი (ხოლო ხედავს ნეტარებით გასხივოსნებულ ასულს) და „ყარბ სკანასკნელად“ დებ მას, რადგან მხოლოდ სულიერი ძალა ამადღებენ. ყარბით ვით უთვისტომოს და უცხოთა კარად მყოფს; მეოთხეში ვამბობ, როგორ ხედავს მას ისეთს, ესე იგი ისე ნათელმოსილს, რომ ჩემი გონება ვერ სწვდება მას; რაც იმას ნიშნავს, რომ მისი ღირსების ჰერეტისას ჩემი აზრი აღწევს იმ ზღვარს, რომლის წვდომაც აღარ ძალუძს გონებას ჩემსას, რადგან მოკვდავთა ინტელექტი ისევე ვერ უჭვრეტს მაგ ნეტარ სულთა სუფევას, როგორც ჩვენი სუსტი და უძლური თვალი — მზეს; და ამას ფილოსოფოსი გვიმოწმებს „მეტაფიზიკის“ მეორე წიგნში. მეხუთეში ვამბობ, რომ, მართალია, არ ძალმიძს კვალდაკვალ მივჰყვე ჩემს აზრს და მივწვდე მას, რასაც თავად სწვდება, ესე იგი, მის უხრწნელ ნათელს, მაგრამ გუჟმანით მაინც ვხვდები, რომ ის მხოლოდ ჩემს ქალბატონს დასტრიალებს თავს, რადგან არაერთგზის მიხსენებს მის წმიდა სახელს. და, ბოლოს, სონეტს იმიტომ ვასრულებ „ასულთა“ ხსენებით, რათა ცხადვყო, რომ მხოლოდ მათ მივმართავ და არა სხვათ. მეორე ნაწილი ასე იწყება: „რაკი ახალი აზრი...“, მესამე: „როცა მიადწევს“...; მეოთხე: „და მისი ნათლის“...; მეხუთე: „ერთს კი მიხვდება“... რასაკვირველია, შეიძლებოდა ამ სონეტის კიდევ უფრო წვრილად დაყოფა, მისი უკეთ გაგების მიზნით, მაგრამ რაკი შეიძლება ამ დაყოფითაც დავკმაყოფილდეთ, ამიტომ მეტად აღარ დავყოფ მას.

უკან იტოვებს ჩემი ოხვრა თავად იმ სენელსაც,
რომელიც ცათა ყველა სფეროს გარემოცავს,
რაკი ახალი აზრი, მასში სიყვარულისგან
ცრემლით შთართული აღიტაცებს ზესენელებს.

როცა შიალწვეს სასურველ ზღვარს ცათა სტუმარი,
იხილავს ქალწულს ნეტარებით გასხივოსნებულს
და მისი ნათლის უსასრულო სიუხვისაგან
განცვიფრებული დამუნჯდება ყარიბი სული.

შემოქცეული კვლავ ჩემთანვე — შიამბობს ხილულს,
მაგრამ უცხო და გასაოცარ ხილვათა იგავს
მოწყურებული ჩემი სული ველარ შიწვდება.

ერთს კი მიხვდება მაინც იგი, რა მოესმება
მრავალგზის თქმული: — „ბეატრიჩე“, — და ეგ სახელი,
სათნო ასულნი, განშიცხადებს დაფარულს ყოველს.

XLIII

ამ სონეტის გასრულების შემდეგ კვლავ აღდგა ჩემში ძლე-
ვამოსილი ხილვა და თვალი ვკიდე უტყვეს და უსახოს, რამაც
მაიძულა დამედუმებინა მაგ კურთხეულის სახელი, და დამე-
დუმებინა მანამ, სანამ არ შევძლებდი უფრო სრულქმნილი
და ღირსეული საგალობელი მეთქვა მისდამი. და ამის მისა-
ღწევად ვიღწვი, ვრუდუნებ და ვმუშაობ დღისით და ღამით,
როგორც ეს ჭეშმარიტად უწყის მან! და თუ ინებებს ის, ვი-
სითაც სულდგმულობს ყოველი სულდგმული, თუ ინებებს

და ცოტასაც დამაცლის, ვიმედოვნებ, მისი შეწევნით, ~~ეტიკა~~
მასზე ის, რაც არავისზე არ თქმულა არასდროს. ~~მერე კი დაუ~~
მიმიღოს უფლის ტკბილმა გულმოწყალებამ, რათა მივხვდეთ
მას ჩემსა ნდომას² და ვიხილო ქალბატონის ~~ქვეყნის უფლებები~~
ანუ, იმ ნეტარი ბეატრიჩესი, ვინც პირისპირ ~~ქვეყნის უფლებები~~
მისას, qui est per omnia saecula benedictus³.

1. შდრ. „ჯოჯობეთი“, II, 8: O mente che scrivesti ciò ch'io vidi— „გონებაე, რომელმაც შთაიწერე ის, რაც მე ვიხილე“; „სამოთხე“, XXIII, 54: „libro che il preterito rassegna — „(მეხსიერების) წიგნი, რომელიც გარდასულს იწერს (იშარხავს)“.

2. იწყების ახალი ცხოვრება (ლათ.). დანტოლოგებს დღემდე ვერ გაურკვევიათ, რა აზრით უნდა ხმარობდეს პოეტი ამ სიტყვებს: Vita Nova ერთნი (ჩეხარე ბალბო, პიეტრო ფრატინელი და სხვ.) ფიქრობენ, რომ Vita Nova „სიკაბუკეს“ (vita giovanile) უნდა ნიშნავდეს, რადგან სიტყვას „nuova“ დანტე ხშირად ხმარობს „ახალგაზრდულის“, „სიკაბუკურის“ მნიშვნელობით. მეორენი კი (ჯოვანი სკარტაცინი, ნიკოლა სკარანო და სხვ.) ამტკიცებენ, რომ ლათინური „nova“ არასოდეს ყოფილა „სიკაბუკურის“ სინონიმი და ამიტომ მცდარად მიიჩნევენ პირველთა აზრს. მაგრამ თუ ამ სიტყვების ლიტერული აზრის (senso litterale) დეფინიციის საკითხში კომენტატორნი ასერიფად ეწინააღმდეგებიან ერთმანეთს, სამაგიეროდ შთი ანაგოგიური, ანუ „ზე აზრის“ (senso anagogico, cioè sopra senso; დანტესეული ტერმინებია: „ნადიმი“, II, 1) განსაზღვრისას ერთსულოვნად იმოწმებენ პავლე მოციქულის სიტყვებს: „არამედ რაჲ იგი არს ქრისტეს მიერ, ახალი დაბადებული. პირველი იგი წარბდა, აჲა, ესერა იქმნა ყოველივე ახალ“ (II კორინთ. 5, 17); „... ეგრეთცა ჩვენ განახლებითა ცხოვრებისა თა ვიდოდეთ“. (რომაელთა, 6, 4).

3. აქ და ქვემოთაც დანტე, რუსთაველის მსგავსად, „ლექსების“ მნიშვ-

ნელობით ხმარობს „სიტყვებს“ (შდრ. „არ ძალ-უცთ სრულ-ქმნა სიტყვა-
თა, გულისა გასაგმირეთა“).

4. „assemprare“ — ამ არქაულ სიტყვას კომენტატორნი ვანმარტავენ,
როგორც „შეკრებას“, „შეერთებას“, „თავმოყრას“ (racce per, raccogliere,
unire). მაგრამ, ჩემის აზრით, ამ შემთხვევაში ის იტალიურა ჰქმნის
გან (sempre) წარმოებულია და „გამარადისებას“, „უკვდავყოფას“ (ete-
rnare) ნიშნავს.

II

1. რიცხვი ცხრა „ახალი ცხოვრების“ რიცხვული სიმბოლიკის უპირვე-
ლესი ელემენტი. უფრო გვიან ეგვივე რიცხვი თავის ღირსეულ ადგილს
დაიკურს „ღვთაებრივი კომედიის“ რიცხვთა გრანდიოზულ სიმბოლიკაში.

2. დანტე პტოლომეს კოსმოგრაფიულ დოქტრინას მისდევს: უძრავი მი-
წის — სამყაროს ცენტრის გარშემო ზეცის ცხრა სკნელი ბრუნავს: მთვა-
რის ცა, ანუ ძველი ქართული ტერმინოლოგიით, ჰირანო, მერკურის ცა
(ცორანო), ვენერას ცა (მელტარო), მზის ცა (ცოკიმელი), მარსის ცა (კიმ-
კიმელი), იუპიტერის ცა (იმკიმელი), სატურნის ცა (არბასტრო), ვარსკვ-
ლავთა ცა, და, ბოლოს, მეცხრე ცა, ანუ პირველი მძვრელი (primo mo-
bile), იგივე „cielo cristallino“ („რომელი ყოელთა ცათა აღმოსავლით
დასავალად გარდააბრუნებს და მსგავს არს ბროლისა“ — სულხან-საბა ორ-
ბელიანი). „ნათლის ზესკენლს“ (lo cielo della luce) დანტე ამ ცხრა
სკნელს შორის მეოთხეს, ე. ი. მზის ცას უწოდებს.

3. „დიდებამოსილი“ (gloriosa) — ეს ეპითეტი მიგვანიშნებს, რომ „ახა-
ლი ცხოვრების“ წერას დანტე ბეატრიჩეს გარდაცვალების შემდეგ იწყებს,
რადგან, როცა ბეატრიჩეს სიცოცხლისდროინდელ პერიოდს აღწერს, რო-
გორც წესი, ორი მუდმივი ეპითეტით იხსენიებს მას: „უეეთილშობილესი“
(gentilissima) ან „ჩემი ქალბატონი“ (la mia donna), რომელთაც მხო-
ლოდ ბეატრიჩეს სიკვდილის შემდეგ ენაცვლება ეპითეტი „დიდებამოსილი“.

4. ეს „ახალი ცხოვრების“ კუშმარიტად ყველაზე ბუნდოვანი ადგილია.
კომენტატორებს დღემდე ვერ გაუცხადებიათ მისი ფარული აზრი. წინა-
მდებარე თარგმანი ამ ბნელი პასაჟის ინტერპრეტაციის თავისებურ ცდას

წარმოადგენს. აქვე უნდა შევნიშნოთ, რომ „ბეატრიჩე“ ნეტარს ნიშნავს იტალიურად.

5. „ნადიმში“ დანტე წერს: „მთელი ცა, რომელიც ვარსკვლავიანი ზეცის მოძრაობას იმეორებს, ასი წლის განმავლობაში ერთი კრებული ვარსკვლავილდება დასაგლეითიდან აღმოსავლეთით“ („ნადიმი“, II, 11). ამრიგად, თუ ვარსკვლავიანი ზეცა კოსმოსში ერთი გრადუსით გაღიბებულია, ამ წელს

ანდომებს, ცხადია, $\frac{1}{12}$ გრადუსით 8 წლისა და 4 თვის განმავლობაში გა-

დაადგილდება იგი. დანტე დაიბადა 1265 წლის 18—31 მაისს შუა (ზუსტი თარიღი დადგენილი არ არის). და რაკი თვითონვე ამბობს, როცა ბეატრიჩე პირველად ვიხილე, მისი მეცხრე წელი ის იყო იწყებოდა, ჩემი კი იწურებოდაო უკვე, ამიტომ ისინი 1274 წლის მაისში უნდა შეხვედროდნენ ერთმანეთს (—პირველ მაისსო, — ამტკიცებს ჯოვანი ბოკაჩო, „დეკამერონის“ ავტორი, დანტეს ერთ-ერთი პირველი ბიოგრაფი და კომენტატორი). ბეატრიჩე ამ დროისათვის 8 წლისა და 4 თვის იქნებოდა დაახლოებით.

6. cinto.

7. ვიტალური საწყისი იგულისხმება.

8. აა, უფალი ჩემზე მძლავრი, რომელიც შოვალს, რათა დამიმონოს მე (ლათ.).

9. სპირიტუალურ-ინტელექტუალური საწყისი.

10. ე. ი. ტეინში.

11. მხედველობითი უნარი (la facoltà visiva— ფრანჩესკო კოსტერო).

12. უკვე გამოჩნდა ნეტარება თქვენი (ლათ.).

13. სიტყვიერი საწყისი (lo spirito vocale— პიეტრო ფრატინელი).

14. ვაიმე ბედკრულს! რამეთუ ამიერითგან შეპირებული ვიქნები ხშირად (ლათ.).

15. კომენტატორნი მიუთითებენ „ილიადის“ ერთ ადგილს — III, 158. მაგრამ დიონიზის, დანტეს ცნობილი კომენტატორის აზრით, აქ „ილიადის“ სხვა პასაჟი (XXIV, 258) უნდა იგულისხმებოდეს.

III

1. ე. ი. 1283 წ. დანტე ამ დროისთვის 18 წლისა იქნებოდა დაახლოებით, ხოლო ბეატრიჩე — 17 წლის და 4 თვისა.

2. „ნადიმში“ (II, 11) დანტე წერს: „არა არის რა ქალში უფრო მშვენიერი, ვიდრე თეაზიანობა“.

3. შდრ. „სამოთხე“, XV, 34—36:

Dentro agli occhi suoi ardeva un riso
Tal, ch'io pensai co' miei toccar lo fondo
Della mia grazia e del mio paradiso

მის (ბეატრიჩეს) თვალებში ისეთი ღიმილი ვნათო, რომ მეგონა ჩემებით (ე. ი. ჩემი თვალებით) მივწვდი-მეთქი სიღრმეს ჩემი ხსნისა და ჩემი სამოთხის.

4. პოეტის სული თანდათანობით თავისუფლდება რეალობისგან („თრობა“, ზმანება, ხილეა, შდრ. ქვემოთ, თ. XII, XXIII, X L, XLIII), რათა, პლატონის სიტყვებით რომ ვთქვათ, „სიწმინდის, მარადისობის, უცვლადებისა და უცვლელობის სამყაროში გადავიდეს“ („ფელონი“, XXVII), სადაც თვითეული მისი განცდა თითქოს უფრო ცხადი ხდება და ინტენსიური; და ჩვენ გვახსენდება დეკარტეს სიტყვები: „შე ვხედავ, რომ არ არსებობს არავითარი სანდო ნიშანი, რომლის საშუალებით შესაძლებელი იყოს სიფხიზლის გარჩევა სიზმრისაგან“ („მეტაფიზიკური განაზრებანი“), ან დიდი ესპანელი პოეტის ცნობილი ღრამის სათაური და არსი („ცხოვრება სიზმრია და სიზმარიც, თავის მხრივ, სიზმარია მხოლოდ“). მათზე ადრე პინდარემ თქვა: „ჩრდილის აჩრდილია კაცი“; შექსპირი „ქარიშხალში“ ამბობს: „ჩვენ იმავე მასალისგან ვართ ნაგები, რომლითაც იგებიან ზმანებანი, და ჩვენი მოკლე სიცოცხლე მოცულია ძილით“; ხოლო შოპენჰაუერი, სიზმრის ბუნებას რომ აანალიზებს, შემდეგ დასკვნამდე მიდის: „ისლა დაგვრჩენია, დავეთანხმეთ პოეტებს, რომ სიცოცხლე გრძელი სიზმარია“ („სამყარო როგორც ნება და წარმოდგენა“).

5. შე ვარ უფალი შენი (ლათ.).

6. იხილე გული შენი (ლათ.).

7. მრავალთაგან დღემდე სამი საპასუხო სონეტილა შემორჩა: გვიღო კავალკანტის, ჩინო და პისტოიასი და დანტე და მიაინოსი. ეს უკანასკნელი თავის სონეტში „ათრევს“ და დასცინის დანტეს („ვერ მოვისვენებ, სანამ შენს შარდს ექიმებს არ გავაშინებო“ — ამ სიტყვებით მთავრდება მისი პასუხი).

8. იგულისხმება გვიღო კავალკანტი, დანტეს უპირველესი მეტრობარი, ე. წ. „ახალი საამო სტილის“ (dolce stil nuovo) ერთ-ერთი უდადესი აღებტი.

V

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

1. ღეთისმშობელი იგულისხმება.

VI

1. სერვენტეზა — ღექსის ფორმა (ტერცინებით წერდნენ მეტწილად). დანტეს ეს სერვენტეზა დღესდღეობით დაკარგულად ითვლება. კომენტატორნი მის ანარეკლს ზედავენ „Canzoniere“-ს (დანტეს აღრინდელ ღექსთა კრებული) პირველ სონეტში, სადაც პოეტი ასახელებს ქალს, რომლის ნომერია 30: „...quella ch'è sul numero del trenta“.

VII

1. ე. წ. „მრჩობლი სონეტის“ („Sonetto doppio“) ნიმუში.

2. „ჩვენდამო ყოველთა თან წარმავალთა გზისათა ზედ მოიხილეთ და იხილეთ, უკეთუ არს ღმობა ღმობისაებრ ჩვენისა“ (ღათ. გოდება იერემიასი, 1, 12).

IX

ზოგი დანტოლოგის აზრით, იქ უნდა იგულისხმებოდეს პოეტის გამგზავრება ფლორენციიდან ბოლონიის უნივერსიტეტში შესასვლელად; სხვები კი თვლიან, რომ იქ ნაგულისხმევია დანტეს მონაწილეობა ან კამპალდინოს ბრძოლაში (1289 წ. 11 ივნისი), რომელშიაც ფლორენციელმა გველფებმა მუსრი გაავლეს არეცოელ გიბელინებს (ლეონარდო ბრუნი, „დანტეს ცხოვრება“; ჭოვანი ვილანი, VII, 131; შდრ. „საღბინებელი“, V, 92 და შმდ.), ან კარონას ციხე-სიმაგრის გარემოცვასა და აღებაში (იმავე წლის აგვისტო; ჭოვანი ვილანი, VIII, 137; შდრ. „ჭოჭოხეთი“, XXI, 95 და შმდ.); მაგრამ ორივე ეს მოსაზრება პიპოთეტურია.

X

1. *la feci mia difesa tanto...*

XI

1. იტალიურ პოეზიაში ძნელია დაიძებნოს საყვარლის მიმართ თქმული სიტყვები, რომლებშიც მსგავსი საესებით იყოს გადმოცემული საყვარელის განმწმენდი და აღმამაღლებელი („საყვარული აღგვამაღლებს...“) ძალა, თუ არ ჩავთვლით მიქელანჯელოს წმიდა სტრიქონებს: „როცა შენ გწყდები, თვალისწინი შეშრბიტება, სულო, რადგან არაა ცა იქ, სადაც არა ხარ შენ“ (მადრიგალი LII, ჩეზარე ვუასტის გამოცემა, ფლორენცია, 1863 წ.).

2. *con viso vestito d'umiltà*; შდრ. ქვემოთ, თ. XXVI, „ასე მიღობდა ის, სიმდაბლისა და მორჩილების შარავანდით მოსილი“; იქვე (სონეტი): „მიდის სიწმინდე-სათნოებით გარემოსილი“; თ. XXVII (სონეტი): „მოსავს სიწმინდით, კლემთა და სარწმუნოებით“.

XII

1. შვილო ჩემო, დროა დაგუტევეთ თვალთმაქცობა ჩვენი (ლათ.).

2. მე ვარ წრის ცენტრი, რომლისგანაც თანაბრადა დაშორებული წრე-ხაზის ყველა წერტილი; შენ კი არა ეგარეთ (ლათ.), რაც ნიშნავს: მე ხანიერი ვარ და უცვლელი, შენ კი უხანო და ცვლადი (ფრანჩესკო კოსტერო); წრე ითვლებოდა იდეალური სრულქმნილების სიმბოლოდ და ამიტომაც, რომ „სამოთხის“ უკანასკნელ საგალობელში (XXXIII, 115—117) წმიდა სამება სამი სამფეროვანი და აბსოლუტურად იდენტური წრის სახით წარმოუჩნდება პოეტს.

3. ე. ი. იტალიურად და არა ლათინურად, როგორც მანამდე.

4. როგორც ჩანს, დანტე XXV თავს უნდა გულისხმობდეს აქ.

XIII

1. სახელები მოსდევენ საგნებს (ლათ.) ზოგი კომენტატორი ამ სიტყვებში შუა საუკუნეების სქოლასტიკური ფილოსოფიის ორი ურთიერთსაპირის-

პირო მიმდინარეობის — „ნომინალიზმისა“ და „რეალიზმის“ ბრძოლის გამოძახილს ხედავს. მაგრამ თუ უფრო ადრეულ წყაროებს დავუწვებით შევხებას, შეიძლება პლატონის „კრატილესაც“ კი მივადგეთ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

XIV

1. დანტე თავის თავს გულისხმობს აქ.

XVI

1. შდრ. ქვემოთ, XXI თავის დასაწყისი.
2. შდრ. ზემოთ, XIV თ. სონეტი.

XVII

1. დანტეს ცნობილი კომენტატორი ალესანდრო დ'ანკონა, რომელიც „ახალ ცხოვრებას“ 7 ნაწილად ჰყოფს და, როგორც ჩანს, საცხებიტ მარტებულადაც, ამ თავით ამთავრებს მეორე ნაწილს (II—XVII თ.). პირველი ნაწილი (თ. I) შესავალია. მეორე ნაწილი, რომელსაც პირობითად შეიძლება ასე ეწოდოს: „ქაბუკური სიყვარული და სიტყვები — თქმულნი ბეატრიჩეს სხეულებრივი მშვენების ქებად“, შოიციავს დანტეს ცხოვრების ადრინდელ პერიოდს — 9 წლიდან ვიდრე 22 წლის გასრულებამდე (1274—1287 წ.). მესამე ნაწილი (XVIII—XXVIII თ.) — „ახალი სიტყვები, თქმულნი ბეატრიჩეს სპირიტუალური მშვენების ქებად“, — პოეტის ცხოვრების დაახლოებით ორ წელს შოიციავს (1288 წლის მაისი — 1290 წლის ივნისი). მეოთხე ნაწილი (XXIX—XXXV თ.) ბეატრიჩეს სიყვდილსა და უსაგნოდ შთენილი პოეტის განცდებს აგვიწერს (1290 წლის 9 ივნისი — 1291 წლის სექტემბერი). მეხუთე ნაწილი (XXXVI—XXXIX თ.) „მღმობელ ასულს“ ეძღვნება მთლიანად (1291 წლის სექტემბერი, ან 1292 წლის მაისი). მეექვსე ნაწილი (XL — X LII თ.) გვიმელავნებს, როგორ მიუბრუნდა დანტე თავის ჰეშმარიტ კულტს — ბეატრიჩეს სიყვარულს და ხსოვნას. მეშვიდე ნაწილი კი (თ. XLIII) დასკვნაა. (დ'ანკონასგან განსხვავებით, „ახალი ცხოვრების“ გასრულების უკიდურეს თარიღად სკარტაცინი შიიჩნევს 1292 წელს); ამრიგად, „ახალი ცხოვრების“ არქიტექტონიკისა და კომპოზიციის დაწვრილებითი ანალიზის საფუძველზე, იტალიელი ფილოლოგი,

გარდა ცხრისა, სამისა და სხვათა, ავლენს კიდევ ერთ საცხადურ რიცხვს — 7 .

XIX

ერეკენული

ამ კანცონამ ერთბაშად მოუხვეჭა დანტეს ფლორენტიანელის სახელი, ამიტომაც, რომ „სახლინებელში“ (XXIV, 49—51) ბუნაჯუნტა, ლუკელი პოეტი, ასე მიმართავს დანტეს:

Ma di' s'io veggio qui colui che fuore
Trasse le nuove rime, cominciando:
„Donne ch' avete intelletto d' Amore“

(მაგრამ მითხარი, მართლა მას ვხედავ თუ არა ჩემს წინაშე, ვინც ახალი სტილით პირველად იმღერა ასე: „ასულნო, არსი სიყვარულის ვინც შეიმეცნეთ“). ამავე კანცონას ახსენებს დანტე თავის ტრაქტატში — „De vulgari eloquio“, II, 8, 12.

2. კომენტატორნი სამართლიანად მიიჩნევენ ამ ორ სტრიქონს პირველ ინტენციად „ღვათებრივი კომედიის“ შექმნისა.

XX

1. იგულისხმება ბოლონიელი პოეტის გვიდო გვინიჩელის (1235—1276) ცნობილი კანცონა „Al core gentil ripara sempre Amore“ — სიყვარული მიწყევ კეთილშობილ გულს აფარებს თავს. (შდრ. პლატონი, „ნადიმი“, XVIII: „სიყვარული... ღმერთთა და კაცთა გულებსა და სულებს ირჩევს თავის საფანედ. მაგრამ განურჩევლად ყველა სულს კი არა: უხეშ სულს გაურბის იგი და ფაქიზში ივანებს მხოლოდ“). ამ კანცონას ახსენებს დანტე ტრაქტატებში: „De vulgari eloquio“, (I, 9; II, 5) და „Convito“ (IV, 20). გვინიჩელი თავის სულიერ მოძღვრად მიაჩნდა „ახალი ცხოვრების“ ავტორს, და როდესაც „სახლინებელში“ (XXVI, 91 და შმდ.) შეხედება ბოლონიელ პოეტს, „თავისსა და თავისზე უკეთესთა მამას“ უწოდებს მას (il padre mio e degli altri miei miglior).

1. იგულისხმება ბეატრიჩეს მამა — ფლოკო პორტინარი — ფლორენციელი გრანდი, გველფების პარტიის გავლენიანი წევრი. გარდაიცვალა 1289 წელს. მისი ანდერძიდან, რომელიც 1288 წლითაა დათარიღებული ირკვევა, რომ 1287 წლის 15 იანვარს ბეატრიჩე ცოლად შეირთა მის ძმად დი ჯერი დე ბარდის.

XIII

1. ოსანა, რომელი ხარ შალალთა შინა! (ლათ.); ამ სიტყვებით შეეგება ხალხი იესო ქრისტეს, როცა ის ვირზე მჭდომი შევიდა იერუსალიმად (მათე, 21, 9).

2. კომენტატორთა აზრით, აქ დანტეს და უნდა იგულისხმებოდეს, რომელიც ცოლად ჰყოლია ლეონე პოჯის, ფლორენციის კომუნის პეროლდს (banditore).

XXIV

1. იგულისხმება გვიდო კავალკანტი, რომელსაც პოეტი პირველად ახსენებს III თავის ბოლოს. მაგრამ არ უნდა განგვაცვიფროს იმან, რომ ამ ჩვენებით ნაცვალსახელს („ეს“ — „questo“) დანტე ისე თავისუფლად იყენებს აქ, თითქოს XXIV თავით III-ს აგრძელებდეს უშუალოდ. ეს საერთოდ სჩვევია დანტეს; ამ მხრივ საგულისხმოა ერთი ანეკდოტი: ცნობილია, რომ იტალიის უდიდეს ბრძენ-მოძღვარს თანამემამულენი ხშირად მიმართავდნენ ყველაზე უმნიშვნელო შეკითხვებითაც კი; და აი, ერთხელ, როდესაც დანტე ჩაფიქრებული იჯდა რავენის პინეტაში (ფიქვენარში), ერთმა რავენელმა ჩაუარა გვერდით და ჰკითხა: — რას თვლით ყველაზე გემრიელ საქმელად? — მოხარულ კვერცხსო, — მიუგო დანტემ. ერთი წლის შემდეგ ამ რავენელმა იმავე ადგილას გაიარა და როცა დანტე იმავე პოზაში მჭდომი იხილა, კვლავ ჰკითხა თურმე: — რითო? — მარლითო, — უპასუხა დანტემ.

2. სიტყვების თამაშია: პრიმავერა (primavera) გაზაფხულს ნიშნავს იტალიურად, ხოლო „prima verà“ — „პირველი მოვა“.

3. მე ხმა მღალადებელისა და უდაბნოსა: განმზადდებით გზანი უფლისა-

ნი (ლათ.) იოანე ნათლისმცემლის სიტყვებია (იოანე, 1, 23). ანალოგიის აზრი ნათელია: ბეატრიჩე ქრისტესთანაა გაიგივებული, ხელოვანა იოანე (იტალ. ჯოვანნი) ნათლისმცემელთან.

4. მონა — შემოკლ. მადონა; ვანა — ჯოვანა; ბიჩე — ბეატრიჩე.

ქრისტესული
ბიბლიოთეკა

XXIV

1. ასე უწოდებს დანტე არისტოტელეს, რომლის შიშვერებასაც, როგორც ფიქრობენ, ის იცნობდა მხოლოდ ზოგადად, შუა საუკუნეების უდიდესი თეოლოგის — თომას აკვინელის (1225—1274) თხზულებებში ციტირებული ნაწყვეტების მიხედვით. კერძოდ, ამ შემთხვევაში, იმომშებენ აკვინელის უდიდეს კმნილებას: „Summa theologiae“ (I, 7, 31).

2. ასე უწოდებს დანტე, შესაბამისად, პროვანსულ და იტალიურ ენებს.

3. აქ და ქვემოთ ციტირებულია ნაწყვეტები ძველი რომაელი პოეტების კმნილებებიდან: ვერგილიუსი, „Aeneis“, I, 65, 76; III, 94; ლუკანუსი, „Pharsalia“, I, 47; პორაციუსი, „Poetria“ („De arte poetica“) 141; ოვიდიუსი, „Remedia Amoris“, 2.

4. თავის „De arte poetica“-ში (141—142) პორაციუსს მოჰყავს „ოდისეას“ პირველი სტრიქონების თარგმანი. თარგმანი მიახლოებითია: „ოდისეას“ სამი საწყისი სტრიქონი აქ გადმოცემულია ორით, და, ალბათ, ამას გულისხმობს დანტე, როცა წერს: „თითქოს“...

5. „ახალი ცხოვრების“ ეს თავი ბევრი რამით ეხმაურება დანტეს ცნობილ ტრაქტატს: „De vulgari eloquio“.

XXIX

1. ვითარ დაქდა მარტოქალაქი განმრავლებული ერთთა, იქმნა ვითარცა ქერივი დედუფალი ნათესავთა შორის (ლათ.; გოდება იერემიასი, I, 1).

XXX

1. Tismin;—ტირსიო, — ასწორებს საღვინი, რომელსაც პელი და ფრანჩელიც ეთანხმებიან.

9. დანტე

2. იგულისხმება 10.

3. ამ მონაცემების საფუძველზე ჩვენ შეგვიძლია ზუსტად დაავადგინოთ ბეატრიჩეს გარდაცვალების თარიღი: ბეატრიჩე მიიცვალა მეცამეტე საუკუნის იმ წელს, როცა „უსრულქმნილესი რიცხვი“ (10) ცხრაჯერ გასრულდა ამ ასწლეულში, ე. ი. 1290 წელს ($10 \times 9 = 90$). მერე, ~~ჩვენ შეგვიძლია~~ (კბრაულით, ასწორებს ფრატიჩელი) წლის პირველი თვე ქრისტეობის წიგნით) იტალიურ ოქტომბერს შეესატყვისება, ამიტომ ბეატრიჩე უნდა მიცვლიყო ივნისის თვეში (თუ პირველ თვედ ოქტომბერს მივიჩნევთ); და ბოლოს, რაკი ბეატრიჩეს სული თვის მეცხრე დღის პირველ საათზე გაეყარა სხეულს, ჩვენ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ის მიიცვალა 1290 წლის 9 ივნისს, ღამის პირველ საათზე.

XXXIII

1. დანტოლოგების აზრით, ეს უნდა იყოს ბეატრიჩეს ერთ-ერთი უფროსი ძმა — მანეტო ან რიკოვერო (შდრ. XXXIV თავის დასასრული), მოხსენიებულნი ფოლკო პორტინარის ანდერძი (1288 წ.).

XXXV

1. ე. ი. 1291 წლის 9 ივნისს.

XXXVI

1. ვინ უნდა იყოს ეს მღმობელი ქალწული, რომელსაც „ახალი ცხოვრების“ მთელი ოთხი თავი (XXXVI—XXXIX) ეძღვნება, და როდის უნდა ეხილა ის პირველად პოეტს? „ნადიმში“ (II, 2) დანტე წერს: „ნეტარი ბეატრიჩეს გარდაცვალების შემდეგ, რომელიც ცაში ანგელოსთა შორის სუფევს და მიწაზე — ჩემს სულში, ასპიროზი (ვენერა) უკვე ორჯერ გარემოიქცა იმ წრეზე, რომელიც მას გამოაჩინებს, როგორც დილის და როგორც საღამოს ვარსკვლავს, როდესაც ჩემს მზერას, სიყვარულთან ერთად, პირველად მოველინა კეთილშობილი ასული იგი, ვინც „ახალი ცხოვრების“ დასასრულს მოვიხსენიე და ვინც მოვლინებისთანავე გარკვეული ადგილი დაიკვირა ჩემს გულში“. სკარტაცინი, დანტეს უდიდესი კომენტატორი, შენიშნავს: „თუ დანტემ იცოდა, რომ თავის ორბიტაზე გარემოქცევას ვენერა

224 დღეს, 16 საათს, 49 წუთსა და 7 წამს ანდომებს, „ნადიმში“ ის ალბათ, გვეუბნება, რომ მისი მეორე სიყვარული ბეატრიჩეს გარდაცვალებიდან 450 დღის შემდეგ დაიწყო; ხოლო თუ პოეტი ალფრაგანს (Alfragano) მისდევს (რაც უფრო სავარაუდოა: შდრ. „ნადიმი“, II, 15), რომლის თანახმადაც ვენერას პერიოდის ხანგრძლივობა მზისაზე ცოტა ნაკლებია — და 348 დღეს შეადგენს, „ნადიმში“ ის, ალბათ, გვეუბნება, რომ მისა მხოლოდ სიყვარულს ბეატრიჩეს გარდაცვალებიდან დაახლოებით 23 თვის შემდეგ დაიწყო, ე. ი. 1292 წლის მაისში. ორსავე შემთხვევაში „ნადიმის“ ქრონოლოგია სავსებით ემთხვევა „ახალი ცხოვრებისას“, რადგან რა გვიშლის ხელს ვიგულისხმოთ, რომ „ახალი ცხოვრების“ „რამდენიმე ხნის შემდეგ“ (შდრ. XXXVI თავის დასაწყისი, — ბ. ბ.) რამდენსამე თვეს მოიცავს? სკარტაცინის, ისევე როგორც ბევრი სხვა დანტოლოგის აზრით, პოეტის მეორე სიყვარულის საგანი უნდა ყოფილიყო ჯემმა დონატი, რომელიც დაახლ. 1296 წელს დანტეს შეუღლე გაბდა.

XXXVII

1. ე. ი. მიეშურებოდნენ რომს, სადაც, წმ. პეტრეს ტაძარში ასვენია მაცხოვრის ცნობილი ხატი, ე. წ. „ვერონიკა“ (Veronica—დამაზინჯ. — vera eicon; vera — ლათ. ჰეშმარიტი; eicon— ბერძნ. ხატი). დეუკანეის მოწმობით, პაპ ნიკოლო IV ამ ხატზე უთქვამს: „Pretiosissimi vultus imaginem, quam Veronicam fidelium vox appellat“ (უძვირფასესი სახის ხატი, რომელსაც ვერონიკას უწოდებენო მორწმუნენი). ამ ხატს უგალობა დანტემ „სამოთხეში“ (XXXI, 103 და შმდ.).

2. იგულისხმება წმ. იაკობის სახელობის ტაძარი — სანტ-იაგო დე კომპოსტელა; წმ. იაკობი (ესპ. სანტ-იაგო), ესპანელთა განმანათლებელი, გადმოცემით, გალისიას დაეფლა.

3. იტალ. რომეოს (romeo) ნაცვლად, რომელიც სხვაგვარ ასოციაციას აღუძრავდა მკითხველს, მისი ჯუფთი ესპ. romero ვიხმარე (ამის უფლება, ვფიქრობ, არანაკლებ მჭონდა, ვიდრე ე. მ. ალექსეევს, რომელიც „ჩინური კლასიკური პროზის“ თავის ჰეშმარიტად კლასიკურ თარგმანში „დუნედას“ იყენებს ზოგჯერ).

1. „როგორც ღამურა ვერ უსწორებს თვალს დღის ნათელს, ასევე სულის ჩვენის გონება უძლურია ბუნებით ყველაზე ნათელ ფაქტსა და სიტყვას“ (არისტოტელე, „მეტაფიზიკა“, წ. II, თ. II, 993 ს); განმავლობისა და არისტოტელეს გონება მიაჩნდა სულის ნაწილად, რომლისაც სული იმეცნებს (pars animae, qua anima cognoscit et sapit).

2. იველისხმება მეცხრე ცა — პირველი მიწრელი (primo mobile).

XLIII

1. „ნაღიში“ (II, 13) დანტე იგონებს, როგორ მიუბრუნდა ბეატრიჩეს სიკვდილის შემდეგ მას, „რასაც არაერთი უნუგეშოსთვის უცია ნუგეში“, — კაცობრიობის დიდ მოძღვართა სიბრძნით გაბრწყინებულ მოძღვრებებს, და როგორ მისწვდა „ფილოსოფიის, ამ მოძღვართა და ამ მოძღვრებათა ქალბატონის“ თვალშეუდგამ სიმაღლეს: „და სულ რაღაც ოცდაათიოდე თვის განმავლობაში ისე შევიტყებე ფილოსოფიის სიტყვო, რომ მისმა სიყვარულმა ყველა სხვა გრძნობა დათრგუნა ჩემში... რადგან ის იყო უფლის ასული, ყოვლის დედოფალი, უკეთილშობილესი და უმშვენიერესი ფილოსოფია“... შეადარეთ ეს ეპითეტები ბეატრიჩესას, შეადარეთ და დარწმუნდებით, რომ პოეტის სულიერ ევოლუციასთან ერთად ევოლუცია განიცადა ბეატრიჩეს სახეშიც; ამ ევოლუციამ აღამალა იგი „ახალი ცხოვრების“ ბეატრიჩედან „წმიდა პოემის“ (ასე უწოდებს სკარტაცინი იტალიური პოეზიის გვირგვინს) ბეატრიჩემდე, ამ ევოლუციამ აქცია იგი ღვთაებრივი სიბრძნის უკვდავ სიმბოლოდ.

2. შდრ. დიდი ესპანელი პოეტი ქალის ტერესა დე ხესუსის სიტყვები:

Sácame de aquesta muerte,
Mi Dios y dame la vida;
No me tengas impedida
En este lazo tan fuerte;
Mira que muero por verte
Y vivir sin Ti no puedo,
Que muero porque no muero—

(ალბიტაცე ამ სიკვდილიდან, უფალო ჩემო, და მომვე სიღვთებო, თუ ნუ
მამყოფებ დიდხანს ამ ქვეყნად აგრე მძიმე ქამანდით დაბმულს, ხედავ,
მკლავს შენი ხილვის წყურვილი, და რადგან უშენოდ არ ძალბიძ ყოფნა,
მე ვკვდები შიტომ, რომ არა ვკვდები).

3. ვინც კურთხეულ არს უაწინითი უაწინისამდე (ლათ.)
ქრისტე.

საქართველოს
საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

ბაჩანა ბრეგვაძე

ქართული
ენციკლოპედია

რედაქტორი ტ. კანტურია
მხატვარი ე. ბერძენიშვილი
მხატვ. რედაქტორი შ. დოლიძე
ტექნიკური რედაქტორი ბ. ასათიანი
კორექტორი თ. შინდაგორიძე

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 6/XI-66 წ.
ქაღალდის ზომა 70×108¹/₃₂
ნაბეჭდი თაბახი 8,5
სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 5,68
ტირაჟი 7.000 შეკვ. № 3267
ფასი 40 კაპ.

საქართველოს
მეცნიერებათა
აკადემია

Данте Алигьери
НОВАЯ ЖИЗНЬ
(На грузинском языке)
Детюниздат Грузинской ССР
«Накадули»
Тбилиси
1967

ქართული
ბიბლიოთეკა

გამომცემლობა „ნაკადული“, მარჯანიშვილის ქ. № 5
Издательство «Накадули», ул. Марджанишвили № 5
სტამბა № 2, „ნაკადული“, თბილისი, ფერცელაძის ქ. № 5
Типография № 2, «Накадули», Тбилиси, ул. Пурцеладзе № 5

ქართული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა